

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Херсонський державний університет
Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана
Миколаївський національний аграрний університет
Національний університет харчових технологій
Одеський національний економічний університет

Збірник наукових праць за матеріалами
III Усеукраїнської науково-практичної
Інтернет - конференції

**«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ В
СУЧАСНИХ УМОВАХ»**

29-30 березня 2018 року
м. Херсон

УДК 338.2 «312» (045)

ББК 65.011

Актуальні питання економічного розвитку в сучасних умовах: Збірник наукових праць за матеріалами III Усеукраїнської науково-практичної Інтернет - конференції (29-30 березня 2018 р.). - Херсон: ХДУ, 2018. - 99 с.

Затверджено відповідно до рішення вченої ради Херсонського державного університету (протокол від 23.04. 2018 р. № 11)

Рецензенти:

Орленко О. В. - завідувач кафедри готельно-ресторанної справи Херсонського державного університету, доктор економічних наук, доцент.

Фомішина В. М. – завідувач кафедри зовнішньоекономічної діяльності Херсонського національного технічного університету, доктор економічних наук, професор.

Голова редакційної колегії:

Соловійов А.І. – д.е.н., доцент, декан факультету економіки і менеджменту ХДУ.

Члени редакційної колегії:

Тюхтенко Н.А. – к.е.н., доцент, проректор з навчальної та науково-педагогічної роботи ХДУ, професор кафедри менеджменту і адміністрування, Академік Академії економічних наук України.

Ушкаренко Ю.В. – д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки та міжнародних економічних відносин ХДУ.

Мохненко А.С. – д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів, обліку та підприємництва ХДУ.

Шашкова Н.І. – д.е.н., доцент, завідувач кафедри менеджменту і адміністрування ХДУ.

Гарафонова О.І. – д.е.н., доцент, професор кафедри менеджменту КНЕУ ім. В. Гетьмана (м. Київ).

Драган О.І. – д.е.н., професор, професор кафедри управління персоналом та економіки праці НУХТ (м. Київ).

Шебаніна О.В. – д.е.н., професор, декан факультету менеджменту МНАУ (м. Миколаїв).

Макуха С.М. – к.е.н., доцент кафедри загальної економічної теорії та економічної політики ОНЕУ (м. Одеса).

У збірнику містяться матеріали III Усеукраїнської науково-практичної Інтернет - конференції «Актуальні питання економічного розвитку в сучасних умовах», що відбулася 29-30 березня 2018 року в Херсонському державному університеті.

Для наукових працівників, викладачів, студентів, працівників фінансово-кредитних установ, державних службовців та підприємницьких структур.

За додержання норм авторського права, достовірність наведених фактичних даних, посилань на джерела, імена та назви несе відповідальність автор матеріалів

©Херсонський державний університет, 2018

ЗМІСТ

с.

СЕКЦІЯ 1

ЕКОНОМІКА, ОРГАНІЗАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Антош Н.В.	
Актуальні питання оцінки рівня конкурентоспроможності товару.....	6
Водяницька О.С.	
Механізм банківського кредитування в умовах кризи.....	9
Досенко В.А.	
Фінансове планування діяльності виробничого підприємства.....	11
Зеленський М.М.	
Проблеми розвитку кооперації на ринку органічної сільськогосподарської продукції.....	13
Ковальов В.В., Кузьменко А.В.	
Політика управління витратами господарюючого суб'єкта.....	16
Ковальов В.В., Москаль А.О.	
Управління діловою активністю підприємства.....	18
Мельникова К.В., Петренко В.С., Карнаушенко А.С.	
Формування та визначення рівнів конкурентоспроможності підприємства.....	20
Осадчий О.Д.	
Актуальні питання розвитку екологічно орієнтованих інновацій в агропромисловому виробництві України.....	23
Повод В.С.	
Управління інвестиційною діяльністю підприємства в контексті забезпечення його конкурентоспроможності.....	25
Савченко О.Р.	
Операційна система як основа господарської діяльності підприємства.....	27
Скиба А.І.	
Особливості прийняття рішень щодо впровадження інновацій на підприємстві.....	29
Соловійов А.І.	
Інноваційні підходи у використанні точного землеробства в управлінні аграрним виробництвом.....	31
Тімощук А.С.	
Особливості управління збутом на підприємствах АПК України в умовах інтеграції.....	33
Ушкаренко Ю.В.	
Теоретичні аспекти економічного механізму управління якістю продукції.....	36
Федорова Т.В.	
Управління конкурентоспроможністю підприємств на інноваційних засадах.....	38
Федорчук О.М., Тараненко Д.А.	
Шляхи вдосконалення використання основних засобів в цивільній авіації України.....	41

Чмут А.В.	
Сучасний стан виробництва молочної продукції в Україні.....	43
Шульга М.О.	
Методичні основи оцінки конкурентоспроможності продукції.....	46

СЕКЦІЯ 2

СТРАТЕГІЧНІ ІМПЕРАТИВИ СУЧАСНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Бовт О.Д.	
Управління інноваціями підприємства в сучасних умовах.....	48
Макаренко С.М., Олійник Н.М., Коптяєва В.В.	
Особливості використання зарубіжного досвіду роботи з персоналом на вітчизняних підприємствах.....	51
Матушкіна А.О.	
Проблеми формування системи менеджменту державних установ.....	53
Меджибовська Н.С.	
Вплив PROZORRO на публічні закупівлі в Україні.....	55
Соловйов Н.А.	
Роль організаційної культури в інноваційному розвитку підприємства.....	57
Тюхтенко Н.А., Казакова Т.С.	
Роль управління професійною кар'єрою у підвищенні соціально-економічної ефективності діяльності підприємства.....	59

СЕКЦІЯ 3

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Верлата К.В.	
Вплив ТНК на розвиток економіки України.....	61
Головіна С.В.	
Теоретичні аспекти лізингу як складової частини сучасної економіки.....	63
Гончаренко С.О.	
Вплив прямих іноземних інвестицій на економічний розвиток України....	66
Жнакіна Е.Г.	
Напрями формування умов для реалізації інноваційного потенціалу регіонів України в контексті європейської інтеграції.....	68
Кантур К.С.	
Антимонопольне регулювання ринку нафтопродуктів в економічному дискурсі постіндустріального суспільства: теоретико-методологічний контекст.....	71
Кримцева Т.І.	
Показники та рівні визначення продовольчої безпеки країни.....	74
Макуха С.М.	
Сучасні виклики фінансової трансформації.....	77
Олексенко Я.А.	
Наукові підходи до визначення сутності поняття корпоративної культури.....	79
Руденко О. М.	
Вплив глобалізаційних процесів на соціально-економічний розвиток України	82

Софянік К.А.	
Проблеми екологічного оподаткування та шляхи їх вирішення.....	84
Трускавецький Д. В.	
Перспективи української євроінтеграції.....	87
Ульченко В.О.	
Перспективи та проблеми розвитку світової валютної системи.....	89
Федяєва М.С.	
"Смарт" спеціалізація регіону як інструмент трансформації національної економіки.....	91
Федяєва М.С., Звонарьова О.І.	
Вплив інфляційних процесів на економіку України.....	94
Цхай Р.О.	
Напрями підвищення міжнародної конкурентоспроможності України.....	97

СЕКЦІЯ 1 ЕКОНОМІКА, ОРГАНІЗАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Антош Н.В.

аспірант кафедри економіки та
міжнародних економічних відносин,
Херсонський державний університет
м. Херсон

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОЦІНКИ РІВНЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТОВАРУ

В умовах ринкової економіки визначальним чинником для завоювання позиції будь-якого підприємства на ринку стає конкурентоспроможність товару, як сукупність якісних і вартісних характеристик товару, що забезпечує краще задоволення потреб покупців у порівнянні з аналогічними товарами, представленими на ринку в умовах конкуренції. Необхідно відмітити, що поняття «конкурентоспроможність товару» відносне [1, с. 143]. Його можна визначити тільки за допомогою порівняння з товаром-аналогом. Кожний покупець має індивідуальний критерій оцінки, який співвідноситься з конкретним ринком і певним часом продажу. Для оцінки рівня конкурентоспроможності товару, потрібно врахувати два аспекти, які впливають на вибір товару покупцем. Перший – це корисний ефект, який отримує споживач, купуючи товар. Другий – витрати, пов'язані з придбанням та експлуатацією товару. Чим більший корисний ефект і менші витрати, тим конкурентоспроможнішим для споживача є товар [1, с. 146]. Тому, умовою конкурентоспроможності товару є максимізація питомого споживчого ефекту.

Необхідно пам'ятати про якість товару. Складовими якості товару є технічний рівень і корисність товару для споживача, що розкривається через його функціональну відповідність, діапазон можливостей товару крім базової функції, соціальні, естетичні, ергономічні, екологічні, гігієнічні властивості, а також довговічність і надійність в споживанні та відповідність встановленим нормам, стандартам [2]. Крім того до складових якості відноситься дизайн, імідж товару або марки; діапазон, швидкість і ефективність послуг, тобто допродажний, продажний і післяпродажний сервіс. Якість – один з самих значущих інструментів, який використовується для позиціонування товару на ринку. Якість має дві характеристики: рівень і постійність [2, с. 79]. Рівень якості повинен забезпечувати позицію товару на цільовому ринку. При цьому якість товару ототожнюється зі спроможністю товару виконувати свої функції. Якість товару з точки зору покупця – це міра відповідності всієї сукупності характеристик і властивостей товару сукупності потреб і очікувань покупця, це здатність задовольняти потреби в процесі використання товарів.

У переважній більшості випадків оцінка рівня якості проводиться за сукупністю показників властивостей. Вся продукція, що пропонується на ринку для продажу, може бути умовно розділена на чотири групи, які визначають

рівень якості: вищий рівень якості; середній рівень якості, конкурентоспроможний; знижений; неконкурентоспроможний рівень якості (табл. 1).

Таблиця 1

Класифікація рівня якості продукції

Рівень якості	Характеристика
Вищий рівень якості	Принципово нова, так звана, “продукція ринкової новизни”. Виробник таких товарів може збільшити свій прибуток, як за рахунок підвищення цін, так і за рахунок збільшення частки своєї ринкової участі.
Конкурентоспроможна продукція	Знаходиться на середньому рівні якості товарів. Успіх діяльності виробника буде залежати головним чином від ціни, реклами, сервісу.
Знижений рівень якості	Означає трохи гірші споживчі властивості товарів (нижче середнього рівня). Для стабілізації своєї діяльності виробнику продукції зниженого рівня якості необхідно знижувати ціни.
Неконкурентоспроможний рівень якості	Вироби такої якості або взагалі не знайдуть споживача, або можуть бути реалізовані тільки по досить низьких цінах. Виробнику необхідно або підвищити якість товарів, або створити новий виріб. Друга характеристика рівня якості - це постійність в постачанні споживачів товаром встановленого рівня якості. У цьому значенні під якістю розуміють відсутність дефектів (відхилень).

Багато підприємств розглядають якість як стратегічну зброю, оскільки вона передбачає здатність обійти конкурентів за допомогою постійної пропозиції товарів і послуг, які краще інших задовольняють потреби, і надання переваги покупцям. Таким чином, якість розглядається як конкурентна можливість і навіть конкурентна необхідність.

Друга група показників, які характеризують конкурентоспроможність, - це сумарні витрати споживача. Вони складаються з ціни виробу і витрат на експлуатацію виробу в період всього терміну його служби. Витрати на експлуатацію виробу включають: витрати на транспортування до місця використання; вартість встановлення і приведення в працездатний стан; навчання персоналу; витрати на паливо; заробітна плата персоналу; витрати на післягарантійний сервіс і купівлю запчастин; витрати на страхування виробу; податки; витрати на утилізацію виробу після відпрацювання ресурсу; непередбачені витрати [2, с. 165].

Постійне підвищення конкурентоспроможності товарів – головне завдання підприємства. Суть його зводиться до того, що зростання рівня конкурентоздатності продукції пов’язане для підприємства з великими або меншими витратами, але в будь-якому випадку вони повинні окупитися більшою прибутковістю. Тому важливо не просто використовувати відомі шляхи поліпшення властивостей продукції, а шукати серед них ті, які дають найбільший приріст конкурентоспроможності товарів на одиницю витрат.

Розглядаючи проблему конкурентоздатності слід зазначити, що основною умовою конкурентоздатності товару є застосування нових

технологій, високого рівня механізації праці, використання висококваліфікованих кадрів. Однак сучасна техніка вимагає настільки ж сучасних форм організації і методів управління виробництвом. Дані функції можуть бути розв'язані на рівні конкурентоспроможного підприємства.

Література

1. Антонюк К. І. Формування стратегії позиціонування: підходи та шляхи вдосконалення / К. І. Антонюк // Вісник Львівського університету. Серія економіка. – 2007. – № 37. – С. 142-148.
2. Магомедов Ш. Ш. Конкурентоспособность товаров / Ш.Ш. Магомедов – М.: Дашкови К, 2003. – 294 с.

Водяницька О.С.

студентка IV курсу факультету економіки і менеджменту,
Херсонський державний університет

Науковий керівник: к.е.н., доцент Ковальов В.В.

м. Херсон

МЕХАНІЗМ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В УМОВАХ КРИЗИ

Кредитні відносини розглядаються як система економічних відносин між різними економічними суб'єктами щодо організації механізму кредитування, проведення маркетингових досліджень і надання коштів у позику та плати за неї.

Кредитний механізм - сукупність взаємопов'язаних прийомів та способів, що забезпечують реалізацію на практиці об'єктивних функцій кредиту як економічної категорії та дотримання принципів кредитування [1, с. 68].

Під механізмом банківського кредитування розуміють конкретний спосіб організації і використання розподільної функції кредиту в частині надання коштів позичальникові в тимчасове користування на умовах платності.

Кредитна криза – це істотне погіршення доступу реального сектора економіки до кредитного ресурсу, у зв'язку із загальним скороченням доступності кредитів та раптового посилення стандартів кредитування, або умов роботи банківського сектору [1, с. 69–71].

Причини цього явища не пов'язані з погіршенням кредитоспроможності позичальників, основними причинами є події саме у банківському секторі, тобто зі сторони пропозиції на кредитному ринку.

Починаючи з 2008 р. частка простроченої заборгованості постійно зростала, досягнувши максимального значення у 2011 р. – 11,58%. Згідно світових стандартів перевищення проблемної заборгованості до 10% кредитного портфеля банків свідчить про виникнення загрози економічній безпеці банків. Упродовж 2012–2014 рр. частка проблемних кредитів дещо зменшилась з 9,61 до 7,7%. Така тенденція зумовлена передусім позитивними чинниками, зокрема: реструктуризація активів в іноземній валюті, якісна робота банків з проблемними активами, співпраця з колекторськими організаціями, впровадження програм лояльності, поміркована політика банків на кредитному ринку. Протилежна тенденція спостерігається у 2015 р. Обсяг простроченої заборгованості зріс майже на 95 млн грн порівняно з аналогічним показником минулого року. Така ситуація зумовлена передусім політичною ситуацією в Україні, погіршенням фінансового стану позичальників, економічною кризою, девальвацією гривні, інфляційними процесами на території України [2].

Тому виникнення проблемної заборгованості є невід'ємним явищем в сучасних кризових економічних умовах. Першочерговим завданням для комерційних банків є визначення сигналів, які свідчать про виникнення можливих проблем із погашенням заборгованості за кредитом з боку позичальника і всіма можливими способами запобігти виникненню проблемної заборгованості.

Взагалі, процес кредитування можна умовно розділити на ряд етапів, кожний з яких окремо забезпечує розв'язання конкретних завдань: отримання та розгляд кредитної заявки; безпосередня співбесіда з потенційним позичальником; оцінка кредитоспроможності; підготовка до складання кредитного договору; моніторинг і контроль якості виданих кредитів.

В умовах кризи дану послідовність слід доповнити наступними елементами, що в сукупності сприяють досягненню основної мети банківського кредитування - отримання банківського прибутку за нестабільного становища.

Для ефективної оцінки кредитоспроможності клієнта й ризику, пов'язаного із видачею позички, доцільно на державному рівні сформувати єдину базу кредитних історій та для отримання максимального ефекту підключити усі банки до даного реєстру. На рівні кожного окремого банку формувати достатні обсяги резервів під заборгованість, а під час оцінки ризику застосувати інноваційні технології та методики для оцінки платоспроможності клієнтів.

Під час здійснення контролю за цільовим використанням та погашенням кредиту. Для досягнення максимально позитивного результату під час роботи з проблемними кредитами необхідно поширювати практику купівлі проблемних кредитів факторинговими компаніями. На державному рівні слід вибрати та реалізувати оптимальну модель реструктуризації проблемних активів у банківській сфері, наприклад, створити банк проблемних активів або перехідний банк. Спростити механізм продажу, передачі, списання активів, у тому числі у межах проведення досудових процедур. А також, посилити нагляд за діяльністю банків і введення такої ж системи щодо небанківських установ [3, с. 155–158].

Вдосконалення механізму банківського кредитування шляхом поєднання нормативно-законодавчих, адміністративно-регулятивних та економічних важелів впливу на кредитну активність банківських установ сприятиме вільному і необмеженому доступу до кредитних ресурсів як основного фінансового джерела. Застосування зазначених заходів дозволить мінімізувати кредитні ризики у банківській сфері, зменшити кількість проблемної заборгованості та відповідно забезпечити економічне зростання держави.

Література

1. Євтух Л. Механізм кредитування та перспективи його розвитку в Україні/ Л. Євтух // Вісник Української академії банківської справи: збірник наукових праць. – 2015. – № 2. – С. 68–71.
2. Робота з проблемними кредитами і заходи впливу на них [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvitaplaza.in.ua/publ/finans/groshi_ta_kredit/roboata_z_problemnimi_kreditami_i_zakodi_vplivu_na_nikh/– 8.01.2016 р.
3. Шустова Е. «Проблемний кредит»: термінологічний зміст, критерії визначення та чинники виникнення / Е. Шустова // Вісник Алтайської академії економіки і права. – 2015. – № 18. – С. 155–158

Досенко В.А.

студентка IV курсу факультету економіки і менеджменту
Херсонський державний університет

Науковий керівник: к.е.н., доцент Мельникова К.В.

м. Херсон

ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА

Фінансове планування представляє собою процес формування системи та визначення фінансових цілей, розробка фінансових планів і планово-нормативних показників, що до забезпечення розвитку підприємства необхідними фінансовими ресурсами і підвищенню його фінансово стабільної діяльності в майбутніх періодах.

Метою планування фінансів є визначення можливих обсягів наявних грошових коштів і їх витрат в плановому періоді.

Призначення фінансового планування це є визначення необхідної потреби підприємства у фінансових вкладах у необхідних розмірах, що забезпечують фінансування підприємства, розширення виробництва, виконання фінансово-кредитних зобов'язань перед бюджетом, банками та іншими установами, вирішення соціальних проблем і матеріального стимулювання робітників на підприємстві.

Місія фінансового планування це є виявлення загальної потреби підприємства в необхідності у фінансових ресурсах, у такому об'ємі, що буде забезпечувати йому сприяючу діяльність та виконанням зобов'язань перед своїми кредиторами, такими як, банки, бюджет та інші установи. Також фінансове планування слугує унеможливленню понаднормативних та понадпланових витрат фінансових ресурсів, як в окремих підрозділах, так і по підприємству в цілому.

Крім цього, фінансове планування сприяє запобіганню наднормативних і надпланових витрат товарно-матеріальних цінностей і фінансових ресурсів як за окремими видами проведених заходів, так і по підприємству в цілому.

Об'єктом фінансового планування є доходи і накопичення коштів, їх формування і розподіл, взаємовідносини з ланками фінансово-кредитної системи, можливі фонди грошових коштів, їх формування та використання на підприємстві, оборотні активи й капітальні вкладення, планування їх обсягів і джерел фінансування, соціальної та культурно-побутової сфер підприємства.

Планування об'єднує структурні підрозділи підприємства спільною метою, надає всім процесам односпрямованості й узгодженості, що дозволяє найширше й ефективніше використовувати існуючі ресурси на підприємстві, якісно та комплексно, своєчасно розв'язувати поставлені завдання та цілі управління системою підприємства.

Успішна робота підприємства значною мірою залежить від забезпеченості його необхідними ресурсами та найбільш ефективним їх використанням. Здійснення успішної роботи підприємства можливе на основі планування.

Предметом планування на підприємстві є перш за все ресурси. У процесі планування встановлюються кількість необхідних ресурсів, оптимальна кількість цих ресурсів, напрями та термін використання, режим споживання, засоби поповнення т.і..

Фінансове планування дає змогу розв'язати такі конкретні питання:

- які грошові кошти може мати підприємство в своєму розпорядженні;
- які джерела надходження коштів;
- чи достатньо фінансових ресурсів для виконання поставлених завдань;
- яка частина коштів має бути перерахована в бюджет, позабюджетні фонди, банкам та іншим кредиторам;
- як повинен здійснюватися розподіл та використання прибутку на підприємстві;
- як забезпечується реальна збалансованість планових витрат і доходів підприємства на принципах самоокупності та самофінансування.

В процесі дослідження при вирішенні поставлених завдань застосовувалися методи порівняння(полягає у порівнянні явищ, процесів та показників, що їх характеризують для виявлення спільних рис і відмінностей між ними), систематизації(систематичне, цілеспрямоване вивчення процесу за умови відсутності впливу на нього) і логічного узагальнення(рух думки від окремих фактів до загального висновку), системний підхід(спосіб мислення по відношенню до організації та управління), прийоми економічного аналізу(вивчення економіки і господарської діяльності підприємств) та інші методи наукових досліджень.

Література

1. Болюх М. А. Економічний аналіз: Навч. посібник / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбатов; За ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. — К.: КНЕУ, 2001. — 540 с.
2. Елохова И.В. Экономика предприятия: Учебное пособие. — Пермь: ПНИПУ, 2013. — 58с.
3. Жук О.І. Основні показники аналізу ефективності маркетингових інвестицій / Жук О.І. // Вісник "Економіка. Проблеми економічного становлення" - 2013 - №3 - с.44 - 50
4. Крамаренко Г. О. Фінансовий менеджмент: Підручник / Г. О. Крамаренко О.Є. Чорна - 2-ге видання – Д.: ДУЕП., 2006- 507с.
5. <https://finpdotme.wordpress.com>
6. <https://economics.studio/finansistam/114-osoblivosti-planuvannya-finansiv-subektiv-37406.html>

Зеленський М.М.

студент 1 курсу магістратури факультету економіки і менеджменту,
Херсонський державний університет

Науковий керівник: д.е.н., професор Ушкаренко Ю.В.

м. Херсон

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КООПЕРАЦІЇ НА РИНКУ ОРГАНІЧНОЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Кооперація є формою об'єднання виробників, яка надає їм можливість конкурувати у жорстких економічних та політичних умовах сьогодення з великими аграрними компаніями. Це досить актуально саме в органічній сфері, оскільки останніми роками спостерігається поява все більшої кількості дрібних виробників, які мають бажання не експортувати свою продукцію, а реалізовувати її на внутрішньому ринку, задовольняючи потреби місцевих споживачів. Проте наразі існують окремі проблеми соціально-економічного характеру, які перешкоджають швидкому розвитку такої кооперації.

Під кооперативом варто розуміти юридичну особу, утворену фізичними та/або юридичними особами, які добровільно об'єдналися на основі членства для ведення спільної господарської та іншої діяльності з метою задоволення своїх економічних, соціальних та інших потреб на засадах самоврядування [1, с. 113]. Сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи – це кооперативи, що спрямовують свою діяльність на обслуговування сільськогосподарського та іншого виробництва учасників кооперації. Залежно від виду діяльності вони поділяються на переробні, заготівельно-збутові, постачальницькі, сервісні та інші [1, с. 127-128].

За даними Міністерства аграрної політики та продовольства станом на 1 січня 2017 року в Україні функціонує 1097 сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, що більше порівняно з 2005 роком у 1,76 разів (рис. 1) [2].

Упродовж 2014-2015 років темпи зростання чисельності таких кооперативів суттєво знизилися. Якщо за період 2011-2013 років щорічно до загальної чисельності додавалося в середньому понад 100 таких об'єднань, то за останні два роки – лише 4-5 кооперативів. Проте понад третина сільськогосподарських кооперативів в Україні зареєстровані, але не здійснюють господарську діяльність.

До основних причин, що стримують подальший розвиток сільськогосподарської обслуговуючої кооперації, належить, по-перше, відсутність локального розміщення дрібнотоварних виробників однорідних видів органічної продукції. Внутрішній ринок органічної продукції лише починає формуватися, тому багато фермерських господарств проходять процедуру сертифікації та вивчають цей ринок.

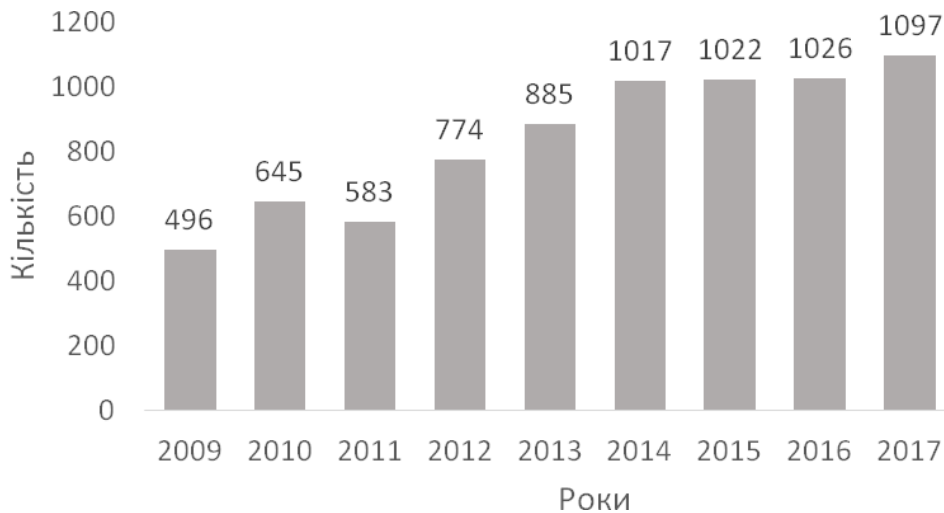

Рис. 1. Динаміка зміни кількості обслуговуючих кооперативів в Україні за 2009-2017 рр.

По-друге, відсутність розуміння суті сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, що бере свій початок із часів колективізації сільського господарства. Варто погодитися з науковцями О. Котиковою, М. Бабич щодо ототожнення сільським населенням сутності колективних господарств та кооперативів та ускладненого розуміння різниці між цими двома формами господарювання. Подолання цього стереотипу мислення є дуже складним завданням, оскільки колективні господарства дійсно у своїй діяльності мали певні ознаки кооперативної організації [3, с. 52].

По-третє, однією з найбільших проблем розвитку обслуговуючої кооперації є відсутність достатнього фінансового забезпечення для створення належної матеріально-технічної бази. Потенційні члени кооперативів мають обмежені фінансові можливості через низький рівень доходів. До того ж, на регіональному рівні відсутні дієві програми підтримки новостворених та наявних кооперативів.

Незважаючи на низький рівень розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації на ринку органічної продукції, вона має значні перспективи. Кооперація надає можливості дрібнотоварним виробникам конкурувати на внутрішньому та зовнішньому ринках за рахунок створення належної заготівельно-збутової матеріально-технічної бази, узгодженості щодо виробництва однорідної продукції, формування товарних партій продукції, забезпечення систематичних поставок продукції впродовж року, розвитку первинної та поглибленої переробки сільськогосподарської продукції. Такі переваги кооперації впливають на збільшення доходів виробників органічної продукції – членів кооперативу та сприяють наповненню місцевих бюджетів.

Література

1. Сільськогосподарська обслуговуюча кооперація: Словник-довідник / За заг. ред. Р.Я. Корінця, М.П. Гриценка, М.Й. Маліка. – Львів: НВФ «Українські технології», 2010. – 160 с.

2. Динаміка розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів за 2009-2017 рр. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://organic.com.ua>.

3. Котикова О.І. Стан та проблеми розвитку обслуговуючої кооперації у сільському господарстві України / О.І. Котикова, М.М. Бабич // Кооперативні читання: 2013: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 4-6 квіт. 2013 р. – Житомир: ЖНАЕУ, 2013. – С. 47-57.

Ковальов В.В.

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів,
обліку та підприємництва,
Херсонський державний університет

Кузьменко А.В.

студентка IV курсу факультету економіки і менеджменту,
Херсонський державний університет
м. Херсон

ПОЛІТИКА УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ГОСПОДАРЮЮЧОГО СУБ'ЄКТА

Посилення ролі витрат виробництва в забезпеченні ефективності функціонування підприємства зумовлює необхідність реструктуризації функціональних підрозділів фінансово-економічного, бухгалтерського спрямування з метою виділення окремого підрозділу, який би займався управлінням витратами. Однак прийняттю такого рішення мають передувати певні дослідження, в процесі яких слід визначити відповідність діючої системи управління витратами новим завданням і умовам функціонування підприємства у реальному економічному оточенні.

Принципи управління витратами господарюючого суб'єкта [1, с.14]:

- системний підхід до управління витратами;
- єдність методів, що практикуються на різних рівнях управління витратами;
- управління витратами на усіх стадіях життєвого циклу виробу;
- поєднання зниження витрат з високою якістю продукції (робіт, послуг);
- недопущення зайвих витрат, впровадження ефективних методів зниження витрат;
- удосконалення інформаційного забезпечення щодо рівня витрат;
- підвищення зацікавленості виробничих підрозділів підприємства у зниженні витрат.

Дотримання усіх принципів управління витратами вважається достатнім для забезпечення конкурентоздатності підприємства та завоювання передових позицій на ринку.

В сучасних умовах практично кожне підприємство повинно самостійно вирішувати питання стосовно політики управління витратами виробництва, визначати вимоги до ефективності їх здійснення тощо.

Однак в усіх випадках має ставитись мета управління витратами виробництва і розроблятися політика її реалізації.

Послідовність розробки і впровадження ефективної політики управління витратами виробництва повинна відбуватися наступним чином:

- перший етап - перед проектне дослідження;
- другий етап - проектно-розрахунковий;
- третій етап - впровадження системи управління витратами виробництва [2, с.79].

В умовах ринкової системи господарювання особливої актуальності в управлінні витратами набуває вирішення таких завдань, як: врахування інтересів всіх учасників бізнесу, розширення горизонтів та глибини аналізу, можливість оцінки та моделювання операційних ризиків тощо.

Розробка ефективної політики управління витратами виробництва знижує можливість негативного впливу випадкових явищ на діяльність підприємства, дозволяє вчасно передбачити дію негативних заходів та розробляти упереджуючі заходи по зниженню їх впливу на витрати виробництва.

Література

1. Білобловський С. Модель бюджетування операційних витрат на підприємстві [Текст] / С. Білобловський // Економіка. Фінанси. Право. - 2009. - № 8. - С. 7-15.

2. Слуцкин М. Влияние способов распределения накладных расходов на принятие управленческих решений [Текст] / М. Слуцки // Финансовый менеджмент. – 2009. – № 9. – С. 70–81.

Ковальов В.В.

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів,
обліку та підприємництва,
Херсонський державний університет

Москаль А.О.

студентка IV курсу факультету економіки і менеджменту,
Херсонський державний університет
м. Херсон

УПРАВЛІННЯ ДІЛОВОЮ АКТИВНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Ділова активність в сучасних умовах господарювання постає вирішальним фактором комерційного успіху. В той же час, ділова активність виступає визначальною характеристикою положення підприємства на ринку.

Питанням управління підприємством присвячено значну кількість досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців. В економічній літературі управління розглядають загально, через систему зв'язків суб'єкта й об'єкта управління [3], як вид діяльності для впливу на колектив [4], або через основні функції – планування, організацію, мотивацію та контроль [1, с. 925].

Починаючи свою діяльність, органи управління підприємством визначають принципи управління, які в подальшому є головними правилами його діяльності.

Основні принципи управління:

- висока надійність інформації;
- можливість коригування поточного плану;
- узгодження поточного плану управління одним ресурсом з планами управління іншими ресурсами;
- швидкість передачі удосконаленого плану до виконання;
- організація та контроль виконання удосконаленого плану [2, с. 47].

Управління загальною діловою активністю відбувається через управлінський вплив на кожен її складову.

З метою досягнення якісного стану управління діловою активністю суб'єкта господарювання, необхідно розробити комплексний змістовний підхід до її управління, в якому мають бути реалізовані наступні напрямки:

- 1) чітко висвітлені завдання щодо управління діловою активністю;
- 2) систематизація заходів з управління діловою активністю підприємства.

Головною умовою успішного ведення господарської діяльності є управління діловою активністю. Вона досягається шляхом налагодження ефективної та ритмічної роботи підприємств та вмілим управлінням головних напрямів діяльності підприємства. На це впливає ресурсна збалансованість бізнес-планів, ефективне використання та раціональне розміщення власного і залученого капіталу, оцінка фінансового стану, прогнозування, розробка та вживання дієвих заходів для покращення фінансово-господарської діяльності, розробка економічних нормативів.

Література

1. Большой экономический словарь / Под ред.. А.Н. Азрилиана. – 5-е узд. доп. и перераб. – М.: Ин-т новой экономики, 2002. – 1280 с.
2. Бондарева Ю. О. Управління діловою активністю сільськогосподарських підприємств в умовах радіаційного забруднення : дис. канд. екон. наук : 08.00.04 / Ю. О. Бондарева. – Житомир : Житомирський Національний Агроекологічний Університет, 2015. – 208 с.
3. Ділова активність підприємства: сутність та методика аналізу : монографія / Н.Б. Кащена, О.О. Горошанська, Т.В. Польова [та ін.]. – Х. : Видавництво Іванченка І.С., 2016. – 196 с.
4. Кунц Г., О'Донелл С. Управление: системній ситуаційній аналіз управленческих функцій: Пер. с англ. / в 2-х т. – М.: Прогресс, 1981. – 522 с.

Мельникова К.В.

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та підприємництва
Херсонський державний університет

Петренко В.С.

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та підприємництва
Херсонський державний університет

Карнаушенко А.С.

к.е.н., асистент кафедри економіки і фінансів
Херсонський державний аграрний університет
м. Херсон

ФОРМУВАННЯ ТА ВИЗНАЧЕННЯ РІВНІВ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Спираючись на економічний зміст поняття конкуренції, багато авторів дають визначення поняттю конкурентоспроможність, акцентуючи свою увагу на різних її аспектах. Слід зазначити, що єдиного загально визнаного в науковому співтоваристві і управлінській практиці визначення конкурентоспроможності, як і конкуренції, здатного всебічно відобразити її сутність, як економічної категорії, в даний час не існує. Більшість дослідників, що пропонують власні трактування даної економічної категорії, лише в деякій мірі доповнюють вже існуючі. Виявлені і сформульовані ключові характеристики (властивості) конкурентоспроможності, на основі проведеного аналізу визначень поняття конкурентоспроможності, на нашу думку, є необхідною і достатньою умовою для розуміння сутності зазначеної економічної категорії.

Конкурентоспроможність є універсальним поняттям, вона поширюється як на об'єкти ринкових відносин (продукція, робота, послуга), так і на суб'єкти (підприємство, регіон, галузь, країна) та носить багаторівневий характер (мікро-, мезо- і макрорівень, на кожному з яких застосовується свій набір характеристик для визначення конкурентоспроможності суб'єктів).

Термін конкурентоспроможність формується виходячи з того, які об'єкти і пов'язані з ними суб'єкти беруть участь в конкурентній боротьбі.

Об'єкт конкуренції - це фактор зовнішнього середовища, за який ведеться боротьба між учасниками ринку [1, с. 271]. Під суб'єктами конкуренції прийнято розуміти учасників ринку, між якими ведеться конкурентна боротьба за задоволення особистісних інтересів [2, с. 111]. Суб'єктом конкуренції може бути як виробник продукції (підприємство, галузь, регіон), так і споживач даної продукції. Предмет конкуренції є носієм певних якостей і властивостей, що представляють інтерес для різних ринкових суб'єктів [3, с. 59].

В економічній літературі термін конкурентоспроможність використовується стосовно до категорій різного рівня. Основні підходи до формування рівнів конкурентоспроможності наведені в рис 1.

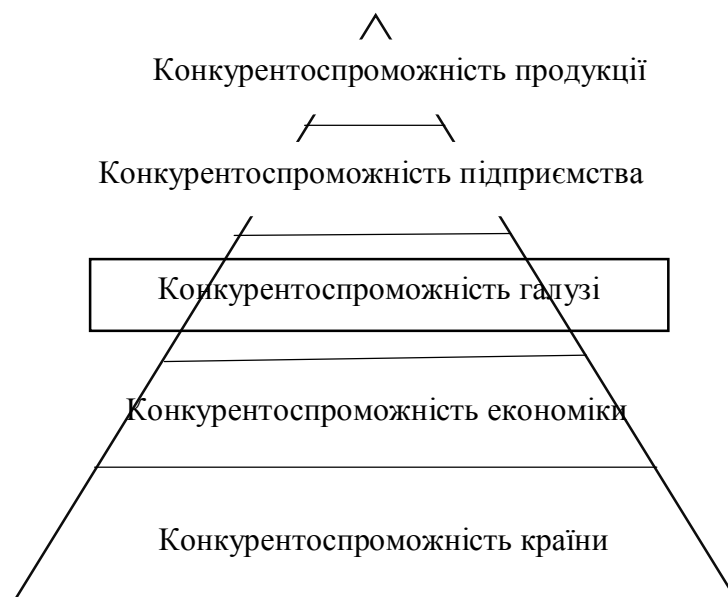

Рис. 1. Піраміда конкурентоспроможності

Слід зазначити, що між рівнями «піраміди конкурентоспроможності» відсутні чіткі межі, що на нашу думку є значним недоліком переліку рівнів конкурентоспроможності.

Між суб'єктами конкурентоспроможності, що відносяться до різних рівнів, існує тісний прямий (зворотна) взаємозв'язок (взаємозалежність). Так на світовому рівні конкурентоспроможність країни оцінюється виходячи з конкурентоспроможності її окремих регіонів, об'єднаннями галузей і підприємств, але одночасно виступає і макроекономічним фактором їх конкурентоспроможності. Важливо відзначити, що «... при оцінці конкурентоспроможності держави наявність конкурентоспроможної продукції є внутрішнім конкурентною перевагою для держави. При оцінці конкурентоспроможності продукції наявність конкурентоспроможної держави є зовнішнім конкурентною перевагою для підприємства» [4, с. 115].

Конкурентоспроможність галузі в свою чергу знаходиться в тісному взаємозв'язку, як з конкурентоспроможністю окремих підприємств, так і з конкурентоспроможністю країни. З одного боку між галузевою конкурентоспроможністю і конкурентними позиціями підприємств, що діють в даній галузі, існує тісний прямий зв'язок, з іншого між державними програмами, реалізованими на галузевому рівні.

Таким чином, до теперішнього часу залишається дискусійним, до яких суб'єктам може бути застосовано властивість конкурентоспроможності. Разом з тим, всі суб'єкти, що відносяться до того чи іншого рівня, є предметом дослідження в теорії конкурентоспроможності. Вважаємо важливим, ще раз наголосити на неприпустимості змішування категорій конкурентоспроможності різних рівнів, зокрема конкурентоспроможності продукції (товарів, робіт, послуг) і підприємства. Під конкурентоспроможністю продукції слід розуміти властивість продукції (товару, роботи, послуги), що характеризується ступенем відповідності вартості споживання (тобто ціни споживання, і експлуатації в

процесі виробничого чи особистого споживання) споживчої вартості (корисності для споживача). Конкурентоспроможність підприємства відноситься до суб'єкта конкурентоспроможності більш високого рівня і як наслідок є більш ємним поняттям, тобто включає більшу кількість аналізованих параметрів.

Література

1. Панасенко Д. А. Конкурентоспроможність підприємства: сутнісна та функціональна характеристики / Д. А. Панасенко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку». – 2012. – № 727. – С. 270–275.

2. Ткачук Г.Ю. Формування конкурентоспроможності малих підприємств агробізнесу: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія / Г.Ю. Ткачук. – Житомир: ЖДГУ, 2012. – 200 с.

3. Малік М.Й. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: методологія і механізми: монографія / М.Й. Малік, О.А. Нужна. – К. : Інститут аграрної економіки, 2007. – 270 с.

4. Портер М. Конкуренція : учеб. пособие / М. Портер – М. : Вильямс, 2001. – 425 с.

Осадчий О.Д.

к.е.н., доцент кафедри економіки
та міжнародних економічних відносин,
Херсонський державний університет
м. Херсон

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНО ОРІЄНТОВАНИХ ІННОВАЦІЙ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ УКРАЇНИ

Важливою умовою досягнення економічного зростання, побудови соціально та екологічно орієнтованої економіки є збереження та раціональне використання природних ресурсів, необхідних для забезпечення здорового та повноцінного життя населення шляхом впровадження екологічно чистих виробництв. Прагнення України відповідати світовим критеріям розвитку, а саме розвиватися на принципах сталого розвитку гальмується проблемами економічного стану господарства, технологічного рівня всіх сфер виробництва, недосконалістю організації суспільства, в тому числі нераціональними підходами до організації природокористування на всіх рівнях управління.

За останні десятиліття у світовій практиці відбулися глибокі якісні зміни у підходах до вирішення екологічних проблем і, передусім проблем, пов'язаних із виробництвом товарів і послуг. Нині в Україні занадто повільно іде переорієнтація виробничого потенціалу на новітні інноваційні технології, нові природозахисні методи управління виробництвом. Корпоративна культура виробництва та споживання в Україні зумовлює утворення відходів майже 80% від первинно використаних ресурсів. За різними показниками, на території України щорічно утворюється від 800 до 900 млн. тонн відходів. Загальний обсяг накопичених на території України відходів сягає понад 35 млрд. тонн, у тому числі шкідливих (токсичних) – 2,7 млрд. тонн. Основним джерелом утворення промислових відходів є виробнича діяльність підприємств гірничо-видобувної, хімічної, металургійної промисловості, нафтопереробної галузі, паливно-енергетичного комплексу, промисловості будівельних матеріалів [1, с. 13].

Сучасні виробництва характеризуються утворенням токсичних рідких відходів, які неможливо при сучасних технологіях очистки знешкодити. Такі відходи вимагають тривалої ізоляції від біосфери. Тому формування раціональної промислової структури, введення в експлуатацію безвідходних і маловідходних виробництв, оснащення підприємств ефективними очисними спорудами дозволяє позитивно вирішувати проблеми охорони навколишнього природного середовища й утилізації відходів. Врегулювання проблем щодо мінімізації конфлікту між людством і навколишнім середовищем, можливе за умови впровадження екологічно орієнтованих інновацій [2, с. 112].

Інноваційні процеси, які притаманні світовій економіці та способи розв'язання спільних економічних проблем дозволяють зробити висновок, що розвиток промисловості можливий тільки при проведенні розумної екологічної

політик. Інноваційний процес в аграрному секторі української економіки на сучасному етапі має такі характеристики:

1. Суттєва обмеженість упровадження інноваційних технологій, переважання у практиці аграрного господарювання ресурсовитратних схем виробництва [2].

2. Недостатня розвиненість провідних нині у світі напрямів інноваційної діяльності в аграрному секторі, спрямування інноваційного розвитку вітчизняної агропродовольчої сфери в основному на впровадження нових сортів і гібридів рослин, порід тварин, ветеринарних препаратів у сільському господарстві, бактеріальних заквасок у харчовій промисловості, останнім часом розробки з ресурсозбереження дещо активізувалися, хоча масштаби зазначеного процесу в межах держави є недостатніми.

Таким чином, на сьогоднішній день існує багато проблем, які заважають належному розвитку екологічно чистого виробництва. Для їх вирішення необхідне впровадження екологічно орієнтованих інноваційних розробок, зокрема розробки нових поколінь очисних споруд, методів очищення шкідливих промислових викидів і стоків, а також реалізації заходів, спрямованих на екологізацію технологічних процесів, запровадження природонеруйнівних, природо-незабруднюючих, ресурсозберігаючих та екологічнобезпечних видів техніки і технології, способів організації виробництва, форм господарювання, безвідходних або маловідходних замкнутих виробничих циклів тощо.

Література

1. Буркинський Б.Т. Екологічно чисте виробництво. Наукові засади впровадження та розвитку / Б.Т. Буркинський // Вісник Національної академії наук України. – 2006. – № 5. – С. 11-17.

2. Хмарова Н.І. Екологічно чисте виробництво – інноваційна складова стратегії сталого розвитку / Н.І. Хмарова // Науковий вісник. – 2007. – № 17.7. – С. 110-115

Повод В.С.

студент III курсу факультету економіки і менеджменту,
Херсонський державний університет

Науковий керівник: к.е.н., проф. Тюхтенко Н.А.

м. Херсон

УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

В сучасних умовах нестабільного внутрішнього та зовнішнього бізнес-середовища розвиток багатьох підприємств залежить від ефективної організації інвестиційної діяльності. Залучення додаткових джерел фінансування є можливістю для підприємств забезпечити конкурентні переваги як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках постачання сировини та реалізації кінцевої продукції. Оскільки підприємство є відкритою динамічною соціально-економічною системою, то на його діяльність, зокрема й інвестиційну, впливають чинники внутрішнього і зовнішнього середовища. Саме це спонукає суб'єкти господарювання використовувати ефективну, динамічну і гнучку систему управління, яка спрямована як на ефективне залучення, так і на використання інвестиційних ресурсів і, як наслідок, - забезпечує досягнення стійкого економічного розвитку. За рахунок залучених і раціонально використаних інвестиційних вкладень ефективний менеджмент підприємств повинен забезпечити досягнення не тільки економічних, але й інноваційних, соціальних, екологічних та інших встановлених завдань.

Стан української економіки є доволі складним і неоднозначним. Хитка політична ситуація, тимчасова відчуженість окремих територій, глобалізаційні виклики, постійний дефіцит внутрішніх (власних) коштів вимагає від усіх учасників господарського процесу пошуку ефективних форм господарювання. За таких умов інвестиції розглядаються як джерело, що дає можливість забезпечити життєдіяльність і розвиток підприємства.

Під інвестиційною діяльністю розуміють сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій.

На процес управління інвестиційною діяльністю впливають чинники, підконтрольні підприємству (внутрішнє середовище), і чинники, що знаходяться поза сферою його впливу (зовнішнє середовище).

Зовнішнє середовище відображається макро- і мезорівнем (економічні, політичні, демографічні, соціальні, науково-технічні, галузеві чинники). До чинників внутрішнього середовища належать виробничі, кадрові, фінансові, інноваційні, інформаційні, маркетингові тощо.

Оскільки управління інвестиційною діяльністю є елементом загальної системи управління підприємством, то необхідною є її координація з іншими підсистемами загальної системи управління. Отже, під час формування підсистеми управління інвестиційною діяльністю необхідно дотримуватись визначених принципів і етапів. До основних принципів можна віднести: ефективність; економічність; комплексний та системний підхід до формування

управлінських рішень; наявність зворотного зв'язку; динамізм управління; поліваріантність підходів до розроблення окремих управлінських рішень; орієнтованість на стратегічні цілі розвитку підприємства та узгодженість із ними.

Враховуючи наведені визначення та положення, узагальнимо основні характеристики процесу управління інвестиційною діяльністю підприємства:

- управління інвестиційною діяльністю підприємства як складової загальної системи управління є цілеспрямованою діяльністю;
- управління інвестиційною діяльністю повинно бути гнучким і здатним швидко реагувати на зміни у зовнішньому середовищі;
- ефективність процесу управління може бути досягнута за наявності відповідного інформаційного забезпечення;
- управління інвестиційною діяльністю спрямоване на досягнення поставлених цілей: економічних, інноваційних, соціальних, екологічних тощо;
- управління інвестиційною діяльністю повинно здійснюватися на основі інвестиційної стратегії.

Досягнення ефекту від залучених інвестицій вітчизняними підприємствами можливе лише за умови застосування ефективної системи управління, яка уможливить досягти наперед визначеної мети. Управлінські дії менеджменту підприємства повинні бути спрямовані на раціональне використання наявних інвестиційних ресурсів і досягнення економічного успіху, що може виявлятися у їх стійкому економічному розвитку. За допомогою інвестицій можна мінімізувати вплив кризових явищ і забезпечити стійку реалізацію стратегічної мети розвитку кожного підприємства. Саме тому на підприємствах згідно з сучасними умовами розвитку необхідно реформувати існуючу систему управління інвестиційною діяльністю та використати нові, ефективні інструменти з метою забезпечення їх поступального випереджального розвитку. Ефективна політика управління інвестиційною діяльністю повинна стати таким засобом, який надасть можливість покращити економічні, соціальні, інноваційні та інші показники діяльності підприємств.

Література

1. Єпіфанова І. Ю. Підвищення якості інвестиційної діяльності машинобудівних підприємств Вінниччини [Електронний ресурс] / І. Ю. Єпіфанова // Економічний простір. – 2009. – № 23/2.
2. Акуленко В. Л. Аналіз теоретичних підходів до управління інвестиційною діяльністю підприємства [Електронний ресурс] / В. Л. Акуленко, І. В. Новикова // Вісник СумДУ. Серія “Економіка”. – 2012. – № 3.

Савченко О.Р.

к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту,
Рівненський державний гуманітарний університет,
м. Рівне

ОПЕРАЦІЙНА СИСТЕМА ЯК ОСНОВА ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Реалії вітчизняного ринку створюють складні умови для функціонування організацій-виробників товарів і послуг. Серед головних чинників, які тримають український бізнес у напрузі, – економічна, фінансова та політична нестабільність; швидке впровадження реформ, які містять певні елементи невизначеності та диктують вжиття рішучих заходів, не завжди сприятливих для бізнесу; зростання цін на енергоресурси, сировину, матеріали, інші засоби виробництва; непрозорість господарських зв'язків між діловими колами, зв'язків між ними та державними інститутами як дозвільними органами через високий ступінь їх корумпованості. Крім того, неабияким дестабілізуючим фактором для держави сьогодні виступає війна на Сході, котра не абияк позначилася на руйнуванні вже існуючих виробничо-господарських зв'язків промислового виробництва та енергобалансу.

Враховуючи вищеприведене, сьогодні актуальним питанням для підприємств-виробників товарів і послуг виступає забезпечення ефективності операційної підсистеми в системі менеджменту організації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій доводить, що питанням вивчення внутрішнього середовища організаційної системи присвячено велику кількість праць. Одним із сучасних підходів до виокремлення внутрішніх змінних, що мають інтегративне значення, є підходи А.Г. Поршнева [8], З.П. Румянцевої [8], Н.А. Саломатіна [8], сучасні доробки М.О. Беседіна [1], Л.А. Гомби [3], Р. Гріфіна [5], Г.Л. Монастирського [2], Г.Є. Мошека [3], Г.В. Осовської [6], Л.П. Піддубної [3], Ф.І. Хміля [9], В. Яцури [5] та ін.

Значні доробки у сфері системного управління зазначених вчених заслуговують на увагу. Однак мінливе ринкове середовище вимагає перманентного пошуку нових наукових підходів до формування навиків сучасного менеджменту соціально-економічних систем.

Виходячи з цього, метою даної роботи є розгляд операційної підсистеми як важливої складової системи менеджменту підприємства у практиці його господарської діяльності.

За підходами вище названих науковців всі організації є системами, яким притаманні такі специфічні властивості, як здатність елементів до взаємодії, «елементарний» склад підсистем, упорядкованість, цілісність та структурованість, що функціонує для досягнення визначеної мети.

Аналізуючи трактування поняття «система менеджменту» [7, с. 225] визначено, що вони є дуже близькими за змістом. Проте одні з них є вужчими, оскільки в них йдеться лише про наявність компонентів і зв'язку між ними, інші відображають перебіг певних процесів.

На нашу думку, підхід М.А. Окландера [4, с. 39] більш точно і глибоко відображає наявність і важливість операційної підсистеми як ключового

елементу системи менеджменту, що визначає останню як організаційно-управлінський механізм, пов'язаний з досягненням потрібного рівня інтеграції управлінських функцій за рахунок організаційних перетворень у структурі управління та впровадження спеціально розроблених управлінських процедур, основою яких є планування підтримки виробництва і фізичного розподілу, як єдиного матеріального потоку.

На нашу думку, операційна підсистема – це безперервний, ефективно налагоджений виробничий процес, який відповідає принципам економічності виробничо-господарської системи підприємства, оптимального використання всіх видів ресурсів (трудових, матеріальних, фінансових, енергетичних, інформаційних) на вході в систему та їх ефективній комерціалізації на виході, максимально відповідаючи потребам та запитам сучасного ринку. Для можливості забезпечення ефективно-діючого виробничо-господарського механізму управлінському складу організації потрібно забезпечити тісну співпрацю всієї структури організації на всіх рівнях і напрямках її роботи, а також вибудувати систему перманентного аналізу та оцінки всіх потенційно-важливих факторів її середовищ.

Підсумовуючи вище приведене варто зазначити, що на сьогоднішній день серед окреслених науковцями підсистем менеджменту на перший план виходить операційний менеджмент, що пов'язаний з виробничими процесами підприємства і відповідає за результати його основної діяльності. Тому розробка ефективно-діючих виробничих механізмів соціально-економічних систем організацій є важливим завданням подальших наукових досліджень.

Література

1. Бєсєдін М. О. Основи менеджменту : оцінно-ситуаційний підхід (модульний варіант) : підруч. / М. О. Бєсєдін, В. М. Нагаєв. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 496 с.
2. Монастирський Г. Л. Теорія організації : навч. посіб. / Г. Л. Монастирський. – К. : Знання, 2008. – 319 с.
3. Мошек Г. Є. Менеджмент підприємства : підруч. / Г. Є. Мошек, Л. А. Гомба, Л. П. Піддубна. – К. : Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2002. – 317 с.
4. Окландер М.О. Промислова логістика: Навч. посіб. / М. О. Окландер, О. П. Хромов. – К. : ЦНЛ, 2004. – 222 с.
5. Основи менеджменту: підручник / Гріфін Р., Яцура В. ; наук. ред. В. Яцура, Д. Олесневич. – Львів : БаК, 2001. – 624 с.
6. Осовська Г. В. Менеджмент організацій : підруч. / Г. В. Осовська, О. А. Осовський. – К. : Кондор, 2009. – 680 с.
7. Савченко О. Р. Порівняльна характеристика поглядів трактування сутності понять “система” та “система менеджменту” / О. Р. Савченко // Вісн. Чернів. торг.-екон. ун.-ту. Сер. “Економічні науки”. – Випуск IV (40). – Чернівці. – 2010. – С. 221-226.
8. Управление организацией : Учебник / Под ред. А. Г. Поршнева, З. П. Румянцевой, Н. А. Саломатина. – М. : ИНФРА-М, 2003. – 716 с.
9. Хміль Ф. І. Основи менеджменту : підруч. / Ф. І. Хміль. – К. : Академвидав, 2005. – 608 с.

Скиба А.І.

студентка II курсу факультету економіки і менеджменту,
Херсонський державний університет
Науковий керівник: д.е.н., проф. Шашкова Н.І.
м. Херсон

ОСОБЛИВОСТІ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В умовах постійного зростання вимогливості споживачів до продукції, робіт, послуг інновації становляться головним засобом виживання підприємств на ринку. Діяльність організацій спрямована на задоволення людських потреб, але підприємства не можуть задовольнити ці потреби, використовуючи вчорашні технології. Інновації впливають не тільки на поведінку споживача, але і на організаційну поведінку співробітників. Саме тому інноваційні процеси, розробка інноваційних ідей та їх втілення в нових продуктах і новій техніці є актуальною темою у сучасних умовах економічного розвитку.

Поняття «інновація» походить від англійського слова «innovation», що в перекладі з англійської означає «введення новацій» (нововведень), тобто: нового порядку, нових методів, нової продукції або технології тощо. Згідно з Міжнародними стандартами в статистиці науки, техніки та інновацій, інновація – це кінцевий результат інноваційної діяльності, що одержав втілення у вигляді нового або удосконаленого продукту, впровадженого на ринку, нового чи удосконаленого технологічного процесу, використовуваного в практичній діяльності, або в новому підході до соціальних послуг [1].

Мета інновації - підвищити віддачу на вкладені ресурси. Але найчастіше, зміни, ініційовані керівництвом, викликають усвідомлений чи неусвідомлений опір співробітників. І якщо не проводити роботу з координації інноваційної діяльності, навіть самий позитивний проект перетворень може опинитися на межі зриву, адже кожен індивід уявляє себе в якості споживача інновації - їм моделюється ситуація, у якій він бере інновацію і знаходить певний досвід. Соціальний суб'єкт (у нашому випадку – співробітник) стає прихильником інновації тільки тоді, коли: у минулому вже був отриманий успішний інноваційний досвід; мають відповідні компетенції та знання; є можливість для ефективного реалізації інновації. Прихильники, що з'явилися на самих ранніх етапах життєвого циклу нововведення, як правило, знайомі з предметом інноваційного процесу [2].

Протилежним сприйняттю є процес опору інноваціям, спрямований на зрив і дискредитацію здійснюваних перетворень. У свідомості і поведінці керівників і співробітників склався цілий набір стереотипів, що перешкоджають адекватному сприйняттю нововведень. Стереотипи сприйняття включають кілька так званих «Так, але ...», які були проаналізовані вченим А. І. Пригожиним [3], а саме:

- «це у нас вже є» - наводиться приклад, в деяких рисах схожий з пропонованим нововведенням. Пропонуючій стороні доводиться аргументувати значущість відмінностей між своїм об'єктом і наявним в організації;

- «це не вирішує наших головних проблем» - оскільки на головні проблеми може бути кілька точок зору, то й нововведення може бути оцінено як не обґрунтоване для вирішення проблем організації;

- «це потребує доопрацювання» - пропозиція оцінюється як «сире» і відхиляється.

- «є й інші пропозиції» - пропонуюча сторона ставиться в явно не вигідні умови конкуренції з іншими ініціаторами нововведень і змушена спочатку з'ясувати відносини з ними;

- «ми тепер не господарі на підприємстві. Господарі нехай і вирішують, що робити далі» - такий стереотип сприйняття більш поширений на приватизованих підприємствах. Він розділяє колектив працівників на дві частини: «ми» і «вони», позбавляє тих, хто відносить себе до «ми», частини активності та відповідальності за свою справу. І, мабуть, будуть потрібні значні зусилля, щоб його подолати [3].

Водночас потрібно враховувати, що інновації впливають не тільки на співробітників підприємства, але й також на керівництво організації. Для успішного втілення програми нововведень необхідні нові принципи управління, що дозволили б працівникам сприйняти запропонований проект і направити всі свої зусилля на його здійснення.

Література

1. Ільєнкова С. Д. Інноваційний менеджмент. Підручник для вузів. - М.: Банки і біржі: ЮНИТИ, 1999.
2. Труханович Л. В. Кадри підприємства. 300 зразків посадових інструкцій. - М.: «Справа і Сервіс». 2000.
3. Пригожин А.І. Нововведення: стимули і перешкоди (Соціальні проблеми інноватики). М.: «Политиздат». 1989.

Соловйов А.І.

д.е.н., доцент, декан факультету
економіки і менеджменту,
Херсонський державний університет
м. Херсон

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ У ВИКОРИСТАННІ ТОЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА В УПРАВЛІННІ АГРАРНИМ ВИРОБНИЦТВОМ

У нинішніх економічних реаліях діяльність сільськогосподарських товаровиробників спрямована на скорочення витрат, підвищення продуктивності виробництва, зменшення собівартості продукції та збереження навколишнього середовища. Вирішити більшу частину цих проблем можливо за рахунок впровадження точного землеробства, яке забезпечує ефективне управління аграрним виробництвом і засноване на комплексі інформаційних, виробничих технологій та технічних засобах.

Виробництво сільськогосподарської продукції при точному землеробстві включає в себе певні специфічні дії, які можна розбити на три основні послідовні етапи:

- збирання інформації про господарство, поле, культуру;
- аналіз інформації та прийняття рішень;
- виконання рішень – проведення агротехнологічних операцій.

Основна задача управління аграрним виробництвом в рамках запропонованої технології направлена на визначення оптимальних норм внесення добрив і меліорантів, які відповідають оптимальному прибутку з урахуванням витрат на їх придбання та витрати на впровадження технологічних процесів підживлення та захисту рослин в умовах достатнього капіталу агровиробника.

На першому етапі використовується широкозахватна техніка, укомплектована багатофункціональним навігаційним приладом, який забезпечує автоматизовану систематизацію та зберігання інформації про здійснення усіх видів робіт.

На другому етапі впровадження економічно обґрунтованого управління агроценозами на основі точного виробництва сільськогосподарської продукції слід акцентувати увагу на використанні високотехнологічних інтенсивних агротехнологій із використанням геоінформаційних систем. Програмно-аналітична система точного агровиробництва представляє собою комплекс з оптимізації виробничо-економічної діяльності галузі рослинництва сільськогосподарського підприємства, яка базується на використанні сучасних геоінформаційних систем, Web-технологій, цифрової топооснови господарства і тематичних топопланів сільськогосподарських угідь, GPS, мікропроцесорної техніки, систем передачі, прийому, обробки, аналізу інформації.

Структуру програмно-аналітичної системи в точному агровиробництві можна представити у вигляді інформаційного комплексу (рис. 1) із відповідними автоматизованими робочими місцями (АРМ) фахівців.

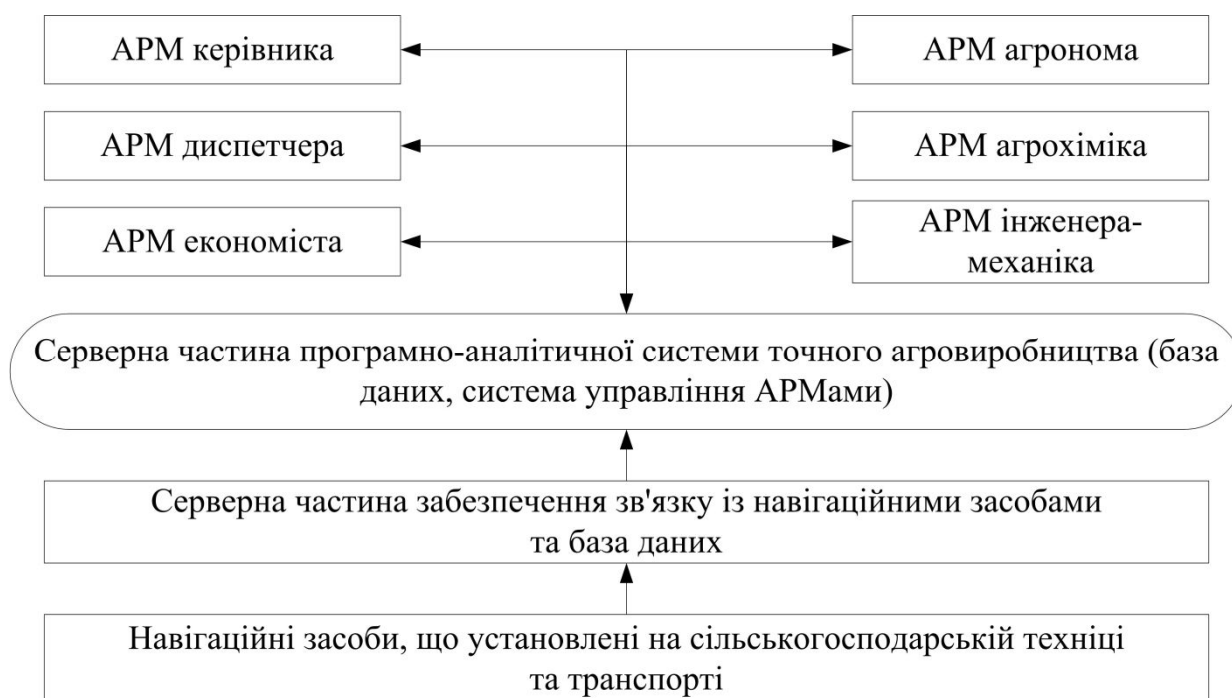

Рис. 1 Структура програмно-аналітичної системи точного агровиробництва*

*Джерело: власні дослідження.

Цей комплекс забезпечує наступні функції: ведення книги історії полів та сівозмін, фактичний облік ресурсного потенціалу, планування виробництва сільськогосподарської продукції, створення структури посівних площ, програмування урожайності з розрахунком доз внесення необхідних добрив, потреби в насінні, засобах захисту рослин, ПММ тощо, створення технологічних карт виробництва в розрізі полів, культур, груп культур, з розрахунком собівартості виробництва і потреби в матеріально-технічних, людських і фінансових ресурсах на кожен день, фактичний облік проведених робіт з виробництва продукції та використання ресурсів на кожен день, використання даних космічного моніторингу за станом земель і посівів, моніторинг в режимі реального часу проведення польових робіт з використанням GPS, генерація звітів, таблиць, картограм.

Контроль про хід проведення польових робіт здійснюватиметься інформаційно-аналітичною системою на основі даних, отриманих з використанням GPS навігатора і датчиків контролю виробничих процесів (глибина оранки, витрата палива, обсяг намолоту зерна, площі виконаних робіт), що передаються за допомогою стільникового зв'язку в режимі реального часу на сервер або записуються у флеш-пам'ять навігатора.

Література

1. Точне землеробство – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://topbiz.com.ua/?act=uslugi_info&id=166&c_id=
2. Травин С.В. Модели геоструктур для представления территориальной ситуации в системах управления / С.В. Травин, С.И. Биденко, Г.Н. Зорин // Сб. трудов Каб.-Бал. гос. ун-та, Сер. 4, Информатика. – 2003. – № 3 (15). – С. 19-26.
3. Фурдичко О.І. Моніторинг та прогнозування стану агроресурсів засобами космічного зондування / О.І. Фурдичко, О.Г. Тараріко, О.В. Сиротинко // Вісник аграрної науки. – 2006. – № 8. – С. 15-20.

Тімощук А.С.

студентка III курсу факультету економіки і менеджменту,
Херсонський державний університет

Науковий керівник: к.е.н., доцент Синякова К.М

м. Херсон

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗБУТОМ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АПК УКРАЇНИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ

Управління розподілом продукції (збутом) означає створення системи товароруху, тобто системи, яка забезпечує доставку продукції до місця продажу (споживання) в точно визначений час, з максимально високим рівнем обслуговування покупців, тобто управлінська діяльність з планування, втілення в життя і контролю за фізичним переміщенням продукції від місця її виробництва до місць продажу з метою задоволення потреб споживачів і з вигодою для виробника [1].

Діяльність підприємства в галузі збуту й розподілу продукції доцільно підпорядковувати забезпеченню доставки вироблених товарів у необхідній кількості в таке місце та час, які більше влаштовують споживачів та сприяти звертанню уваги покупців на продукцію підприємств АПК і стимулювати розширення (продажу) кінцевим споживачам [2].

У сучасних умовах економічної кризи, чітко проявляються проблеми управління виробничо-збутовою діяльністю. Вітчизняні підприємства, виробники продукції АПК зіштовхуються з проблемами як виробництва, так і реалізації своєї продукції. Через низьку ефективність збутової діяльності, багато агроформувань України зазнають збитковості. Підприємства мають велику заборгованість перед постачальниками, бюджетом, своїми працівниками. Фінансові потоки підприємства часто не в змозі забезпечити оновлення матеріально-технічної бази, належних умов праці. Від ефективної організації постачання та збуту залежить виробнича програма підприємства. Саме це зумовлює зацікавленість вітчизняних виробників продукції АПК до удосконалення процесів матеріального постачання виробництва та збуту виготовленої продукції як важливих функціональних складових діяльності підприємства.

Одним з головних напрямів на шляху до інтеграції України в світове господарство наразі є активна робота національних підприємств щодо виходу на зовнішні ринки збуту. Саме участь в міжнародній торгівлі дозволить підприємствам АПК України вийти на новий рівень свого розвитку. Проблема експортної діяльності вітчизняних підприємств розглядається в контексті зовнішньоекономічної інтеграції, як найважливіша умова входження галузі у світову господарську систему. Запорукою успішного партнерства українських підприємств у сфері міжнародної торгівлі є також перехід до нового рівня якості продукції, зміни її асортименту та номенклатури, стандартів і вимог до її виробництва, впровадження нових технологій та нового обладнання.

Система функціонування підприємств АПК, що здійснюють експортну діяльність, свідчить про відсутність маркетингових стратегій збуту продукції на зовнішніх ринках, а планування експортної діяльності обмежується лише оцінкою майбутніх продажів без будь-якої прив'язки до виробництва. Всі функції міжнародного маркетингу здійснюються розрізнено і не в повному обсязі. Існуючі ж структури управління в більшості своїй орієнтовані на виробництво і не забезпечують такі функції маркетингу, як дослідження зовнішнього ринку і аналіз чинників, що впливають на збут продукції, розробка експортної стратегії і тактики ринкової поведінки підприємства, що не дає можливості товаровиробникам ефективно використовувати потенційні можливості світового аграрного ринку.

Служби маркетингу, які створені на підприємствах, ще не є оптимальними. Вони не можуть проводити необхідну роботу через невідповідність відповідних фахівців, відсутність необхідного інформаційного, методичного, технічного забезпечення. Ці служби не займаються визначенням асортиментної політики, аналізом каналів збуту при їх виборі, оцінкою ефективності укладених договорів (контрактів, угод), розробкою комплексної програми рекламної діяльності, складанням бізнес-концепцій щодо обслуговування покупців і іншими дуже важливими проблемами збуту [4].

Вітчизняні економісти підкреслюють, що при використанні маркетингового підходу до управління збутовою політикою важливим є врахування ключових факторів успіху, до яких належать цільовий ринок, асортиментна політика, збутовий персонал, заходи мерчандайзингу (інструментів просування товарів у точці продажу шляхом створення в магазині атмосфери, що сприяє купівлі), від яких залежить позиція підприємства на ринку й результативність збутової діяльності [3].

Статистика збуту підприємств АПК, що здійснюють експортну діяльність свідчить, що зовнішньоторговельний обіг продукції агропромислового комплексу України за останні 5 років зріс з 26% у 2012 році до 42% у 2016. За перше півріччя 2017 року, частка сільськогосподарської продукції у структурі експорту України складає 42,2%. Проте варто зазначити, що основу аграрного експорту все ще становить експорт сировини, а саме продукція рослинного походження – пшениця, кукурудза, ячмінь та соєві боби. За перше півріччя 2017 року експорт сільськогосподарської продукції склав 8,7 млрд дол. США, що на 28,1% більше ніж за аналогічний період 2016 року. За січень-червень 2017 року сумарна частка продукції рослинництва у структурі аграрного експорту України складала 49,3% [5].

Наведені дані свідчать, що продукція агропромислового комплексу залишається однією з найважливіших статей українського експорту, а відновлення зростання економік країн сприяють зростанню попиту на продукти харчування та збільшення світової торгівлі сільськогосподарськими товарами. Все це знову ж підкреслює важливу роль збуту в діяльності українських підприємств, що призведе до зміцнення позиції українського експорту на зовнішніх ринках та забезпечить вихід на нові ринки.

Отже, ефективне управління збутом продукції є одним з головних факторів успіху підприємств АПК. Проблеми, що виникають зі збутом продукції, можуть призвести до значних фінансових втрат та часткової або повної зупинки виробництва. Міцну позицію на зарубіжному ринку та активізацію ринкової діяльності підприємства в умовах жорсткої конкуренції можуть забезпечити правильна організація управління збутовою політикою і своєчасне запровадження збутових стратегій.

Література

1. Кислий В. М., Біловодська О. А., Олефіренко О. М., Смоляник О. М. Логістика: Теорія та практика: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2010
2. Соколюк, Г.О. Конкурентні стратегії виробничого підприємства: особливості вибору та умови реалізації / Г. О. Соколюк // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 8. – С. 163-169.
3. Балабанова Л.В. Стратегічне маркетингове управління збутом підприємства / Монографія Л.В. Балабанова, Ю.П. Митрохіна; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. - Донецьк, 2009. - 245 с.
4. Артимонова І. В. Концепція маркетинг-мікс як основа програмно-цільового підходу до організації маркетингової діяльності підприємства / Артимонова І. В. // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 4. – С. 94–101.
5. Державна служба статистики України. // Зовнішньоекономічна діяльність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>

Ушкаренко Ю.В.

д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки
та міжнародних економічних відносин,
Херсонський державний університет
м. Херсон

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ

Економічний механізм управління якістю продукції є сукупністю економічних важелів, способів і методів, спрямованих на забезпечення виробництва і реалізації продукції високої якості. Основними складовими елементами економічного механізму управління якістю продукції є стандартизація, прогнозування, планування, стимулювання, контроль за виробництвом і реалізацією продукції високої якості.

Ефективним засобом управління якістю продукції є її стандартизація, яка включає комплекс норм, правил, вимог до якості конкретної продукції. Стандарт на продукцію є основним нормативно-технічним документом, в якому показники якості встановлюють, виходячи з новітніх досягнень науки, техніки, передового досвіду і попиту споживачів. Показники якості, які нормуються в стандартах на продовольчі товари, гарантують споживачам харчову цінність продуктів, високі смакові якості їх, безпечність тощо. Стандарт регламентує вимоги не лише до конкретного виду продукції, а й до технологічних процесів і режимів, сировини, устаткування, контролю, вимірювальних приладів тощо. Він є нормативно-технічним документом, оскільки передбачені в ньому показники відповідають мінімальному рівню якості, при зниженні якого продукцію вважають недоброякісною [1; 3, с. 115].

Важливою складовою частиною стандартизації є сертифікація продукції (встановлення відповідності продукції конкретним стандартом і видача відповідного документа). Обов'язковій сертифікації підлягає продукція, в державних стандартах на яку є вимоги щодо забезпечення безпеки життя і здоров'я людей, охорони навколишнього середовища [2, с. 56]. Для прискорення розробки, освоєння виробництва і розширення випуску конкурентоспроможної продукції здійснюється державна оцінка її якості, яка підтверджує відповідність продукції кращим світовим досягненням.

Складовою управління якістю продукції є прогнозування виробництва продукції високої якості, що ґрунтується на передбаченні майбутніх досягнень світового науково-технічного прогресу, структурних зрушень у виробництві та споживанні продовольчих товарів, змін в купівельній спроможності населення, пропорціях попиту і пропозиції.

Планування якості продукції є складовою частиною, з одного боку, формування виробничої програми, а з іншого – планування розвитку науки і техніки, оскільки висока якість продукції нерозривно пов'язана з удосконаленням всього виробничого процесу на основі новітніх досягнень науки, техніки і передового світового досвіду. Це процес розробки і

встановлення завдань поліпшення споживчих властивостей продукції, а також заходів, які забезпечують можливість досягнення визначеного рівня якості продукції. Завданням планування якості продукції є також визначення найбільш ефективних напрямів і темпів зростання рівня її споживання властивостей, удосконалення структури, асортименту, поліпшення фасування та пакування продукції [4].

Економічне стимулювання поліпшення якості продукції здійснюється встановленням більш високих цін на продукцію поліпшеної якості, які в умовах ринкових відносин формуються не лише під впливом попиту та пропозиції, а й з урахуванням її якості.

Вважаємо, що комплексний підхід до управління якістю продукції полягає в забезпеченні системного управління всіма елементами виробничого процесу, а також в удосконаленні організації його. Економічний механізм управління якістю продукції харчової промисловості повинен бути спрямований на всебічне вивчення попиту і пропозиції, вимог до споживчих властивостей, конкурентоспроможності.

Література

1. Кириченко Л.С. Основи стандартизації, метрології та управління якістю / Л.С. Кириченко, Н.В. Мережко – К.: КНТЕУ, 2001. – 445 с.

2. Петренко В.А. Управління якістю на підприємстві: [навч. посібник] / В.А. Петренко, О.М. Левченко, Є.С. Шубін – Кіровоград: КДТУ, 2002. – 262 с.

3. Пономарев С.В. Управление качеством продукции. Инструменты и методы менеджмента качества / С.В. Пономарев и др. – М.: РИА «Стандарты и качество», 2005. – 248с.

4. Процюк Н.І. Системне управління якістю продукції як фактор ефективної діяльності підприємств / Н.І. Процюк // Аграрна наука і освіта. – 2005. – № 5. – Т.6. – С. 148-150.

Федорова Т.В.

к.е.н., доцент кафедри менеджменту організацій
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»
м. Херсон

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ НА ІННОВАЦІЙНИХ ЗАСАДАХ

Інноваційний розвиток являє собою економічний процес, який включає відтворення на більш високому якісному рівні продукту, виробничих сил і взаємозв'язків між учасниками даного процесу. В сучасних умовах посилення тенденцій глобалізації та інтернаціоналізації виробничо-господарських відносин однією з найважливіших функцій є забезпечення продовольчої безпеки країни, а зокрема по відношенню до соціально значущих продуктів харчування. Саме хлібопекарська галузь, на відміну від інших продовольчих галузей, потерпає від недостатнього розвитку інноваційного забезпечення, що вимагає особливої уваги.

При пошуку концепції розвитку інноваційної складової підвищення конкурентоспроможності було досліджено різні підходи до розв'язання визначеної проблеми. Один з них передбачає формування та розвиток ефективної взаємодії сільськогосподарських виробників, хлібопекарських підприємств, науково-дослідних установ з урахуванням регіональних аспектів.

Першочерговим постає необхідність формування стійкого розвитку сільськогосподарських підприємств та сучасної харчової індустрії. Комплекс заходів повинен вирішувати завдання щодо збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської сировини високої якості, підвищення технічного рівня харчових та переробних підприємств, створення принципово нових екологічно безпечних технологій виробництва продуктів харчування [1]. Формування ефективного партнерства доцільно здійснювати на основі географічного розміщення господарюючих суб'єктів.

Наведена модель, яка включає в себе проектну, функціональну, ресурсну, організаційну та управлінську складову інноваційної компоненти діяльності підприємства [2], дасть можливість одержати помітну економію на масштабі, а також знизити витрати на пакування та впровадження у виробництво нових товарів, створити необхідні умови взаємодії науки і виробництва (рис. 1). Проте на сьогоднішній день в Україні не створена система по розробці та виробництву сучасних машин та обладнання для харчової промисловості та хлібопекарської галузі зокрема. Що зумовлює активізацію основної ідеї розробки стратегічного бачення та місії майбутнього підприємств хлібопекарської галузі, сільського господарства та науково-дослідних установ як співробітництво для спільного використання переваг регіону і виробничих потужностей, проведення спільних досліджень, обміну та узгодження технологічних процесів, просування своєї продукції на вітчизняних і закордонних ринках, створеної об'єднаними зусиллями [3].

Мінливість зовнішнього середовища

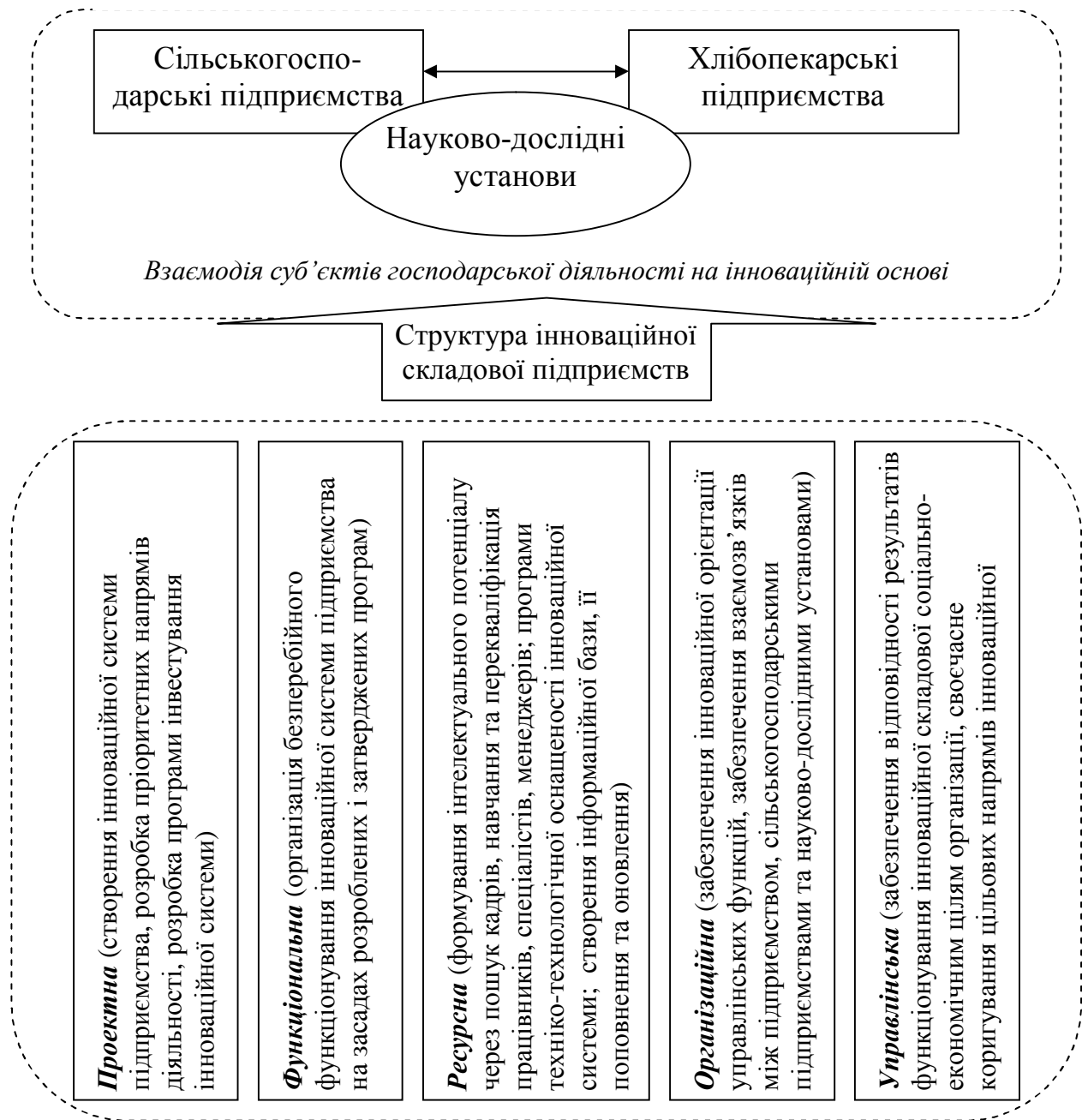

Рис. 1 Схеми моделі взаємодії хлібопекарських, сільськогосподарських підприємств та науково-дослідних установ на інноваційній основі

Така взаємодія дасть змогу досягти синергетичного ефекту, посилити спільні можливості всіх ланок вітчизняного виробництва у створенні конкурентоспроможних технологій і виходу на нові ринки збуту.

Створення повного виробничого циклу хлібопекарських підприємств, що ґрунтується на взаємодії суб'єктів господарювання (сільське господарство - виробництво та надання якісної й доступної сировини для виготовлення хліба та хлібобулочних виробів; науково-дослідні установи - розробка енерго-, ресурсозберігаючих технологій, нових асортиментних груп) та інноваційній основі, надасть можливість підвищити рівень конкурентоспроможності, закріпити та/або посилити свою позицію на регіональному ринку

хлібопродуктів, за рахунок зниження собівартості продукції, її ширини та глибини, яких вдалося досягти реалізувавши стратегію інноваційного розвитку.

Література

1. Федорова Т. В. Інноваційні підходи до управління конкурентоспроможністю підприємств хлібопекарської галузі / Т. В. Федорова // Вісн. ЖНАЕУ. – 2015. – № 1 (48), т. 2. – С. 130–137.
2. Сіренко Н.М. Управління інноваційною системою аграрного підприємства // Н.М. Сіренко/ Економіка АПК, № 9. 2009. – С.43-46.
3. Іртищева І.О. Побудова інноваційних моделей регіональної агропродовольчої сфери на інтеграційній основі // І.О. Іртищева / Економіка АПК № 9. -2009. – С. 39-43.

Федорчук О.М.

к.е.н., доцент, доцент кафедри
фінансів, обліку та підприємництва,
Херсонський державний університет

Тараненко Д.А.

студент IV курсу факультету економіки і менеджменту,
Херсонський державний університет
м. Херсон

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В ЦИВІЛЬНІЙ АВІАЦІЇ УКРАЇНИ

В сучасних умовах коли вітчизняна галузь цивільної авіації знаходиться в процесі інтеграції до єдиного неба Європи для українських авіакомпаній гостро постало питання підвищення конкурентоспроможності власної діяльності що виливається в досить значні фінансові втрати для них. Авіапідприємства прагнуть знайти вихід із такого становища, зменшуючи свої витрати і не знижуючи якості пропонованих послуг.

Одним з перспективних шляхів досягнення цієї мети є оновлення та вдосконалення наявних основних засобів, які знаходяться на балансі авіапідприємств.

Основні засоби — це матеріально-технічні цінності, що діють в натуральній формі протягом тривалого періоду часу і що втрачають свою вартість частинами (у вигляді амортизаційних відрахувань). Окрім основних засобів, в діяльності авіапідприємств використовуються оборотні фонди (матеріали, паливо, запасні частини і інші предмети), які в процесі виробництва споживаються повністю в процесі одного виробничого циклу. Їх вартість повністю (а не по частинах) включається у виробничі витрати. [2].

Треба зазначити, що у ринкових умовах поняття основних фондів дещо розширюється. До основних засобів відносять також землю, цінні папери, інтелектуальну власність. До останньої належать: патенти, свідоцтва, ноу-хау, фірмові знаки і т. ін.

Основні засоби в цивільній авіації доцільно розділяти на дві частини – пасивну і активну. До пасивної частини належать будівлі, споруди та інвентар(аеропорти, аеродроми та злітно-посадкові майданчики), до активної – різноманітні машини, транспортні засоби і устаткування(літаки, гелікоптери, авіаційні двигуни). В цілому по галузі цивільної авіації частка активної частини засобів складає приблизно 55 %, в інших транспортних галузях вона нижча [4].

В Україні нині дуже гостро стоїть проблема відновлення транспортних засобів практично в усіх видах транспорту, так і оновлення інфраструктури (не розширення, а оновлення) на новій технічній основі і з пріоритетним напрямом на задоволення потреб споживачів. За підрахунками ступінь зношеності повітряних суден досягає 70% [3].

Моральне старіння і фізичне спрацювання літако-моторного парку робить цивільну авіацію України неконкурентоспроможною на зовнішньому ринку

авіаперевезень, а у поєднанні з високим рівнем тарифів вона програє залізничному та автомобільному транспорту на внутрішньому ринку. Вирішенням даної проблеми є оновлення існуючого парку повітряних засобів. Найбільшого успіху в цьому плані досягла вітчизняна авіакомпанія МАУ, флот якої на є оновлений на 90%. Із порівняно зношених повітряних суден в МАУ можна віднести лише Boeing 737-300 та Boeing 737-500 які вироблялися з 1981 по 2001 рр. [1].

Інша важлива проблема – це зношеність авіаційної інфраструктури. На даний час в Україні нараховується 35 аеропортів. Абсолютна більшість з них була побудована в радянські часи і на даний час діючими (такими, які фактично виконують регулярні рейси) є лише 12 аеропортів (14 до 2014 року), але навіть з цієї кількості інфраструктура більшості не відповідає сучасним тенденціям. Безперечно, підготовка до Євро-2012 дуже позитивно вплинула на авіаційну інфраструктуру України – були реконструйовані аеропорти у Львові, Харкові та побудовані нові термінали в Києві та Донецьку(виведений з експлуатації в 2014 році), все це дало мультиплікативний ефект на розвиток галузі, та все ж таки цього недостатньо для того щоб на рівних конкурувати з автомобільним та залізничним та іншими видами транспорту.

Перш за все потрібно розвивати інфраструктуру регіональних аеропортів. Це повинно проявлятися в побудові нових терміналів та модернізації старих таким чином щоб можна було приймати як міжнародні так і внутрішньоукраїнські рейси одночасно(в радянський час міжнародні рейси для регіональних аеропортів взагалі не передбачались), що значно розвантажить будівлі аеропортів та зробить їх роботу більш ефективною.

Вважаємо, що для того щоб використання основних засобів було справді економічно вигідним та ефективним, необхідно стежити за їх технічним станом; залучати фахівців при проведенні складних ремонтів; вивчати ринки виробництва; залучати спеціалістів маркетингового відділу; підвищувати рівень спеціалізації виробництва; усувати простої; модернізувати устаткування; поліпшувати склад, структуру й стан основних засобів; удосконалювати планування, управління й організацію праці та виробництва.

Література

1. Марусич О.В. Аналіз ресурсного забезпечення авіаційного транспортного комплексу / О.В. Марусич // – К. : НТУ, ІЕБТ, Том 2, № 4. - 2011. – С. 19-26.
2. Левковець П. Р. Системна ефективність на транспорті. Методи, моделі і стратегії / П. Р. Левковець, Ю. М. Гедз, О. В. Канарчук, Г. Л. Кришан, М. Д. Сендак; під редакцією П. Р. Левковця. – К. : НТУ, ІЕБТ, 2002. – 216 с.
3. Панченко В.Н. Механізм відтворення та підвищення віддачі основного капіталу авіапідприємств / В. Н. Панченко. – К.: Фенікс, 2002 – 364 с.
4. Яшан Ю.В. Напрямки підвищення ефективності відтворення і використання основних засобів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_2\(2\)_ekon/stat_20_1/66.pdf](http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_2(2)_ekon/stat_20_1/66.pdf).

Чмут А.В.

к.е.н., ст. викладач кафедри економіки
та міжнародних економічних відносин
Херсонський державний університет
м. Херсон

СУЧАСНИЙ СТАН ВИРОБНИЦТВА МОЛОЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

Сучасні умови глобалізації та Європейської інтеграції України зумовлюють необхідність переосмислення ситуації на харчових ринках відповідно до нових умов конкурентного середовища. Необхідність конкурувати на європейському ринку вимагає докладного аналізу ситуації, зокрема на ринках молока і молочної продукції, з метою виявлення ключових проблем та формування шляхів їх вирішення в сучасних умовах.

Світове виробництво молока на сьогоднішній день оцінюється в 800 млн. т. Очікується, що у 2026 р 44% усього молока вироблятимуть розвинуті країни, а решту країни, що розвиваються [1]. На початку 90-х років Україна входила в десятку найбільших виробників коров'ячого молока в світі поряд з такими країнами як Індія, США, Росія, Німеччина, Франція, Бразилія, Китай, Нова Зеландія, забезпечуючи свою частку на рівні 4,5 %. За останні 27 років Україна значно втратила свої позиції у світовому виробництві молока і в 2012 році займала лише 17 місце, а в 2016 році не увійшла навіть у двадцятку найбільших виробників із часткою ринку 1,3%.

Основним виробником молока в Україні є господарства населення, які є основними постачальниками молока на молокопереробні підприємства, а на сільськогосподарські підприємства припадає близько 26% виробленого молока, інша частка на господарства населення [2].

Питома вага поставок молочної продукції молокопереробним підприємствам від господарств населення в останні роки становить близько 60-70%. З 2012 року спостерігається збільшення надходження молока від сільськогосподарських підприємств [3]. Це викликано збільшенням цін на якісне молоко та підтримкою великотоварного молочного скотарства з боку держави.

Динаміка виробництва молочної продукції в Україні наведена в таблиці 1.

Динаміка виробництва окремих видів молокопродуктів таких як кисломолочна продукція, жирних сирів, сухого молока, має від'ємний тренд. В період з 2010-2014 р.р. молокопереробні підприємства потерпали від дефіциту якісної молочної сировини, знаходились в стані конкурентної боротьби за постачальника та активно сприяли формуванню власної сировинної бази [5]. Після 2014 року ситуація докорінно змінилась у підприємств з'явилися значні проблеми із збутом готової продукції, яка виникла у зв'язку з втратою ринків Російської федерації, Криму, частини Донецької та луганської.

Таблиця 1

Виробництво молочної продукції в Україні, тис.т. [4]

Показник	Роки						Темп приросту, % 2016 р до	
	2005	2007	2010	2012	2015	2016	2012р.	2015р.
Молока оброблене рідке	863	858,7	801,4	909	972	961	5,7	-1,1
Продукція кисло молочна	499	533,8	479,6	486,2	426	428	-12,4	0,47
Сири жирні	274	245,7	210	165,8	124	113	-31,8	-8,9
Вершки	24,2	14,6	19,8	36,2	61,8	64,5	78,2	4,4
Молоко та вершки сухі	113	125	68,08	62,7	60,9	59,1	-5,7	-3,0
Масло вершкове	120	100	79,15	88,2	102	103	16,8	1,0
Спреди та суміші жирів	80,3	83,8	65,2	53,2	36,3	29	-45,5	-20,1
Сир свіжий неферментований та сир кисломолочний	83,5	93,2	78,5	78,6	67,8	70,1	-10,8	3,4

Переорієнтація підприємств лише на внутрішній ринок викликало його перенасичення та зменшення обсягів виробництва продукції, зокрема сирів. Пошук ринків збуту за межами країни ускладнений процедурою отримання права експорту, зокрема до Європейського союзу, яке на сьогоднішній день мають лише 18 підприємств. Основна причина пов'язана з необхідністю відповідати високим вимогам з безпечності та якості цих продуктів. У зв'язку з чим багато підприємств працюють на 15-20% своїх потужностей або взагалі зупинили виробництво. Окрім ЄС деякі молокопереробні підприємства отримали дозвіл на експорт молочної продукції на ринки Китаю, Казахстану, Молдови. Таким чином, українські виробники у 2016 році експортували 109,3 тис. тон молочної продукції. Найбільшу частку у експорті становлять молоко та вершки згущені (48%), масло (11%) та сири (7%) [6].

Досягнення конкурентоспроможного функціонування ринку молочної продукції України в умовах євро інтеграційних процесів можливий за умови забезпечення відповідності стандартам якості та формування ефективної пропозиції, що відповідатиме доходам громадян. В той же час досягнення якості кінцевої продукції неможливе без формування ринку якісної сировини.

Література

1. FAO Statistical Pocketbook [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://www.fao.org/3/a-i4691e.pdf>
2. Статистичний збірник «Сільське господарство України 2016» / Державна служба статистики України. – К. 2017. – 392 с.
3. Статистичний бюлетень «Надходження продукції тваринництва на переробні підприємства за 2016 рік» / Державна служба статистики України. - К. 2017. – 22 с.

4. Україна у цифрах 2016 / Держкомстат України; за ред. О.Г. Осауленко. - К.: Консультант, 2017. – 249 с.

5. Чмут А.В. Гармонізація відносин молокопереробних підприємств з постачальниками сировини в умовах посилення контролю якості та безпеки харчових продуктів / А.В. Чмут, Н.В. Антош // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки. – 2017. - №26-2. – С.24-28

6. Косар Н. С. Стратегії розвитку молокопереробних підприємств України у сучасних умовах / Н. С. Косар, Н. Є. Кузьо, І. І. Білик // Агросвіт .- 2016. - № 4. – С. 14-20

Шульга М.О.

к.е.н., доцент кафедри менеджменту та маркетингу,
Херсонський національний технічний університет
м. Херсон

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ

Конкурентоспроможність як економічна категорія є складним і багатоплановим поняттям, тому комплексна оцінка її рівня для різних об'єктів повинна відображати: властивості самого об'єкта оцінки; ступінь задоволення попиту споживачів; економічні аспекти придбання і експлуатації даного об'єкта; інтереси виробника, в першу чергу економічну ефективність виробництва і реалізації відповідної продукції; досягнуті позиції об'єкта оцінки в системі “виробник-споживач”.

Необхідно звернути увагу на методики оцінки конкурентоспроможності продукції, які розробляються різними вченими-економістами. Гаркавенко С.С. пропонує оцінювати конкурентоспроможність товару поетапно: від визначення цілей оцінювання конкурентоспроможності до розробки заходів щодо її підвищення [2, с. 78], а саме:

1. Визначення цілей оцінювання конкурентоспроможності товару. Головна мета – забезпечення конкурентних переваг товару на ринку порівняно з товарами-конкурентами.

2. Збирання та аналіз даних про ринок, покупців, конкурентів. Коректність отриманої на цьому етапі інформації – запорука того, що фірма запропонує саме те, що потребує ринок.

3. Формулювання вимог до товару-еталона. Розробка заходів щодо підвищення конкурентоспроможності товару та оцінювання витрат на їхню реалізацію

4. Визначення переліку параметрів, які підлягають оцінюванню, та їхньої питомої ваги. Усі параметри можна розділити на три групи: нормативні, технічні, економічні.

5. Розрахунок одиничних параметричних індексів. Оцінка нормативних параметрів проводиться за показником, який набирає одного з двох значень: 1 – товар відповідає нормам і стандартам; 0 – не відповідає.

6. Розрахунок групових параметричних індексів. Показник визначається співвідношення групових економічних показників товару досліджуваної фірми і товару-конкурента.

7. Розрахунок інтегрального показника конкурентоспроможності. На основі групових параметричних індексів за нормативними, технічними та економічними показниками розраховують інтегральний показник конкурентоспроможності.

8. Підготовка висновків щодо підвищення рівня конкурентоспроможності товару.

9. Розробка заходів щодо підвищення кількості товару. Управління конкурентоспроможністю здійснюється на етапах: розробки товару; виробництва; збуту; післяпродажне обслуговування.

Балабанова Л.В. розглядає такі методи оцінки конкурентоспроможності товарів:

1. За параметричними показниками. Оцінка конкурентоспроможності здійснюється на основі зіставлення технічних, економічних, збутових параметрів товару, який вивчається, з базовим товаром, вибраним як зразок.

2. За списком головних параметрів. Сутність даного методу полягає в тому, що спочатку здійснюється розробка списку головних параметрів, а потім проставляються бали всім товарам, які порівнюються між собою. В результаті формується інтегральний показник конкурентоспроможності, так як експерти, проставляючи бали, порівнюють не товар з товаром, а кожного з них з деяким “ідеальним” зразком найкращого в даному класі товару.

3. Опитування покупців. Проводяться серед покупців, як тих, що мають намір купити, так і тих, що вже купили товари [1, с. 46].

Існує підхід до оцінки конкурентоспроможності товару, автор якого рекомендує будувати матрицю еластичності конкурентної реакції за такими факторами як підвищення якості продукції та якості сервісу, зменшення ціни товару при збереженні якості, зниження експлуатаційних витрат; підсилення реклами [3]. Однією із методик визначення конкурентоспроможності є вивчення профілю об'єкта дослідження. При цьому під профілем розуміють суму характеристик об'єкта аналізу, завдяки яким він відомий споживачам [3]. Даний метод дає можливість за затвердженою методикою графічно представляти, аналізувати та порівнювати продукцію не тільки різних підприємств, але й одного підприємства через певні проміжки часу з метою оцінки та аналізу характеристик продукції, виявлення тенденцій і причин їх змін.

На основі аналізу існуючих підходів до оцінки конкурентоспроможності продукції можна стверджувати, що практиками та науковцями постійно ведуться пошуки методів визначення рівня конкурентоспроможності продукції. Проте універсального підходу не існує, оскільки умови функціонування підприємств є змінними, а не постійними. Науково-обґрунтовані методи визначення конкурентоспроможності того чи іншого товару дають можливість кожному товаровиробнику визначити слабкі та сильні сторони своєї продукції і на основі цього вибрати напрямок економічного розвитку, сформулювати стратегію і тактику досягнення найвищого ефекту в підприємницькій діяльності.

Література

1. Балабанова Л.В. Маркетинг / Л.В. Балабанова – Донецьк, 2005. – 562 с.
2. Гаркавенко С.С. Маркетинг: Підручник / С.С. Гаркавенко – Київ, 2002. – 712 с.
3. Фатхутдинов Р.А. Стратегический маркетинг / Р.А. Фатхутдинов – М.: ЗАО “Интел-Синтез”, 2000. – 640 с.

СЕКЦІЯ 2

СТРАТЕГІЧНІ ІМПЕРАТИВИ СУЧАСНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Бовт О.Д.

студентка III курсу факультету економіки і менеджменту,
Херсонський державний університет

Науковий керівник: к.е.н., доцент Снякова К.М.
м. Херсон

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЯМИ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Управління інноваціями, будучи самостійною галуззю економічної науки і професійної діяльності є важливим видом діяльності сучасного підприємства. В економічній літературі [1] термін «інновація» визначається як перетворення потенційного науково-технічного прогресу на реальний, що втілюється в нових продуктах та технологіях.

В сучасній бізнес-практиці управління інноваціями розглядається, як підсистема загального менеджменту, завданням якої є ефективно управління процесом розроблення, упровадження, виробництва та комерціалізації інновацій, з узгодженням відповідних управлінських рішень із системою операційного, маркетингового, фінансового і кадрового менеджменту [5]. Ключовими підсистемами управління інноваціями виступають: інформаційна підсистема, функціональна підсистема, організаційна підсистема, підсистема стимулювання.

Управління інноваціями як система - сукупність економічних, мотиваційних, організаційних і правових засобів, методів і форм керування інноваційною діяльністю організації з метою оптимізації економічних результатів її господарської діяльності. Основні принципи, на яких повинна ґрунтуватись система управління інноваціями на підприємстві: системності; наукового підґрунтя; альтернативності рішень управління; фокусування на інноваційний розвиток; об'єктивності; правової обґрунтованості; наявного ризику; підвищення переваг серед конкурентів; обачності. Система управління інноваціями має складну структуру та багато рівнів, на кожному з яких постійно відбувається взаємообмін інформацією й певними напрацюваннями та подальше направлення на наступний рівень, де будуть використанні вже раніше напрацьовані результати.

Управління інноваціями на підприємстві – діяльність, яка передбачає планування, організацію, керівництво, мотивацію та контроль щодо об'єкту управління шляхом розробки та застосування системи стратегії (обраної в залежності від наявного інноваційного потенціалу підприємства і факторів впливу зовнішнього середовища), і яка спрямована на досягнення поставленої мети.

Суб'єктом управління інноваціями може бути керівництво підприємства, а об'єктом управління виступає процес інноваційного розвитку, що виконують працівники різних підрозділів підприємства.

Головною метою управління інноваціями, Рубан В. вбачає у побудові таких інноваційних проектів, при яких підприємство отримає максимальний економічний ефект від розробки та їх впровадження [4].

Для досягнення мети управління інноваціями підприємство повинно забезпечувати вирішення наступних завдань: аналіз зовнішнього середовища й прогнозування його розвитку; аналіз внутрішнього середовища підприємства; вибір напрямку інноваційного розвитку підприємства; виокремлення цільової ділянки ринку; дослідження та оцінка ризиків; відбір пріоритетних напрямків діяльності; створення організаційної структури управління інноваціями; розмежування виробничо-збутової й фінансової діяльності відповідно до обраних пріоритетних напрямках; аналіз заходів, направлених на реалізацію потенціалу інноваційного розвитку; розробка рішень щодо своєчасних змін пріоритетів та пошуків альтернативних напрямів інноваційної діяльності [2].

За даними обстеження інноваційної діяльності в економіці України упродовж 2014-2016 рр. [3] частка підприємств, які займались інноваційною діяльністю, за рекомендованими видами економічної діяльності становила 18,4%, у т.ч. здійснювали технологічні інновації – 11,8% (5,7% - продуктові та 10,3% - процесові), нетехнологічні – 13,4% (8,7% - організаційні та 10,2% - маркетингові). Найвищий рівень інноваційної активності спостерігався на підприємствах Рівненської, Харківської областей та м. Києва. У 2016 р. майже 70% загального обсягу інноваційних витрат підприємства спрямували на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення. Витрати на інновації в основному здійснювались за рахунок власних коштів (89,5% загального обсягу фінансування), коштів іноземних інвесторів (3,1%) та інших джерел (2,9%).

В подальшому є доречним розробляти нові системи оцінки та контролю можливостей на ринку, удосконалювати систему управління та створювати методи оптимізації інноваційних проектів, враховуючи потреби та цілі підприємства з погляду як на теперішній стан, так і на майбутнє.

Отже, інноваційний розвиток є визначальним фактором росту ефективності діяльності підприємства, підвищення якості продукції, економного використання ресурсів, запобігання екологічним наслідкам індустріалізації. Тільки за умови досягнення високого рівня інноваційної діяльності підприємств економіка країни зможе зайняти гідне місце у світовому процесі економічного розвитку. Саме інновація, сприяє динамічному саморозвитку та забезпечує конкурентоспроможність на всіх ієрархічних рівнях економіки.

Література

1. Альтшулер І., Фіяксель Є. Куб інновацій/ І. Альтшулер, Є.Фіяксель [Електронний ресурс] // Інновації і інноватори. - 2014. - Випуск №25- Режим доступу: <http://www.umpro.ru>

2. Бутнік-Сіверський О.Б., Жарінова А.Г. Теоретичні аспекти трансформації виробничої системи в умовах інноваційної діяльності / О.Б. Бутнік-Сіверський, А.Г. Жарінова // Збірник наукових праць №6. – К.: НДІ інтелектуальної власності, 2011- С.188-216.

3. Обстеження інноваційної діяльності в економіці України упродовж 2014-2016 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

4. Рубан В. Інноваційна модель стратегічного розвитку України: методологія і досвід / В. Рубан, О. Чубакова, В. Некрасов // Економіка України. - 2010. - №6 - С.14-15.

5. Управління інноваціями. Навч.-метод. посібник./ І.І. Стойко /. – Тернопіль, ТНТУ імені Івана Пулюя, 2016. – 200 с

Макаренко С.М.

к.е.н., доцент кафедри менеджменту і адміністрування,
Херсонський державний університет

Олійник Н.М.

к.т.н., доцент, доцент кафедри економіки і підприємництва,
Херсонський національний технічний університет

Коптяєва В.В.

студентка III курсу факультету економіки і менеджменту,
Херсонський державний університет
м. Херсон

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ РОБОТИ З ПЕРСОНАЛОМ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

В сучасних умовах нестабільного внутрішнього та зовнішнього бізнес-середовища, для втримання наявних позицій на відповідних сегментах ринку та підвищення рівня конкурентоспроможності суб'єкти господарювання всіх форм власності зобов'язані забезпечити перманентне впровадження заходів щодо удосконалення використання наявних виробничих ресурсів. Враховуючи, що персонал є найціннішим ресурсом, від використання та розвитку якого залежить ефективність усього виробничого процесу, то формування та впровадження ефективної стратегії його використання й розвитку є першочерговим завданням для керівництва підприємства. Саме тому виникає необхідність у широкому дослідженні факторів, які визначають якісні характеристики кваліфікаційного рівня трудового потенціалу підприємства, та формуванні оптимальної стратегії використання і розвитку трудових ресурсів [1].

Методи роботи з персоналом надають можливість впливати як на колектив, так і на окремого працівника, координувати його діяльність для досягнення спільної загальної мети - максимізації прибутку та соціального ефекту для місцевої громади.

У сучасній практиці ведення бізнесу найрезультативнішими є методи роботи з персоналом, побудовані на американському, японському та західноєвропейському досвіді. Проте найбільшу увагу приділяють саме американському та японському методам. В цьому проявляється процес інтернаціоналізації сучасного менеджменту. Важливим етапом цього процесу стали асиміляція ідей системного підходу, розробка різних моделей організації, як системи - не тільки функціонуючої, але й такої, що розвивається, на основі яких сформувався новий підхід у кадровому менеджменті - управління людськими ресурсами [2].

Механізм управління персоналом, побудований на американському досвіді, значно відрізняється від методичних підходів, що використовуються на японських підприємствах. Так, американський менеджмент будується на таких основних принципах: при підборі персоналу для компаній головним є наявність освіти, досвіду роботи, вміння адаптуватися до колективу і працювати з ним

[3]. В американському менеджменті керівники мають спеціалізуватися у багатьох напрямках: в технології, економіці, ринковій діяльності. Вони мають все контролювати задля максимізації загального корисного ефекту. Американському менеджменту характерні наступні ознаки: індивідуальна відповідальність; формалізована структура управління; орієнтація управління на окрему особу, увага до людини, як до виконавця; підготовка вузькоспеціалізованих керівників [3].

Для компаній, що використовуються японські принципи управління, важливим є персонал. Ключовим є відданість персоналу ідеям компанії, тому відбувається піклування про кожного робітника підприємства, тим самим підвищуючи ефективність виробничої діяльності. Проте, при переході працівника в іншу компанію, професійна кар'єра службовця розпочинається спочатку, майже не враховуючи раніше здобуті досягнення [2]. Також японському менеджменту характерні такі ознаки: відповідальність за результат несе колектив; гнучка структура управління; орієнтація управління на групу; стосунки керівника з підлеглими мають неформальний характер.

Враховуючи результати проведеного дослідження можемо стверджувати, що на вітчизняних підприємствах дуже розповсюдженим є американський метод роботи з персоналом. Цей метод вважається найбільш ефективнішим. Водночас потрібно враховувати той факт, що досить часто на вітчизняних підприємствах, установах та організаціях при використанні досвіду провідних країн світу відбувається неефективне використання особистісного і професійного потенціалу персоналу, не враховуються реальні психофізіологічні здатності працівників до виконання встановлених функціональних обов'язків. Як наслідок, знижується вмотивованість співробітників до самовдосконалення, що призводить не лише до зменшення продуктивності праці, а й до зростання її напруженості, рівня браку та відходів у виробництві. Саме тому при визначенні оптимальної моделі управління персоналом потрібно також досліджувати фактори, які визначають якісні характеристики кваліфікаційного рівня трудового потенціалу підприємства, та забезпечити індивідуалізацію процесів підготовки та розвитку працівників.

Література

1. Макаренко С. М. Визначення професійних компетентностей фахівців як складової формування оптимальної стратегії розвитку трудових ресурсів / С. М. Макаренко, Т. А. Абельдяєва, Н. М. Олійник // Економічний простір: Збірник наукових праць. – Дніпро: ПДАБА, 2017. – № 127. – С. 150-161.
2. Данюк В. М. Менеджмент персоналу / В. М. Данюк, В. М. Петюх. - К.: КНЕУ, 2004. - 398 с.
3. Михайлова Л. І. Управління персоналом: навч. посіб. / Михайлова Л. І. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 248 с.

Матушкіна А.О.

студентка III курсу факультету економіки і менеджменту,
Херсонський державний університет
Науковий керівник : к.е.н., доцент Синякова К.М.
м. Херсон

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ДЕРЖАВНИХ УСТАНОВ

В кінці ХХ – на початку ХХІ ст. уряди багатьох країн світу здійснили ряд реформ, що сприяли покращенню їх функціонування, у відповідь на вимогу громадян, які були невдоволені великою кількістю державних установ та не надто високою якістю надання ними публічних послуг. Уряди експериментували з багатьма концепціями вдосконалення своєї роботи та зменшення коштів платників податків на реалізацію державних програм. Ціла низка політичних, соціально-економічних та інституційних факторів спричинила появу нової форми управління в публічному секторі. Нові реалії вимагали застосування нових підходів до управління: заміни традиційних способів управління, що базувалися на застосуванні владних повноважень та чітких бюрократичних процедур, на такі, що зорієнтовані на надання якісних публічних послуг. Трансформації урядів супроводжувалися заміною традиційних механізмів управління на ринкові: “наказувати і контролювати” на “мотивувати та отримувати результат”. Підвищення продуктивності роботи державних установ, запровадження ринкового стилю управління, децентралізація, фокусування уваги на результатах, а не на процедурах – основні чинники, що вплинули на появу нової форми управління у державному секторі [3].

Державний менеджмент - це спосіб організації державного управління, спрямований на підвищення його економічних характеристик, таких як ефективність, прозорість і успішність в досягненні поставлених цілей [2].

Менеджмент - це самостійний вид професійної діяльності, направлений на досягнення визначених цілей шляхом раціонального використання матеріальних, фінансових і трудових ресурсів з обов'язковим застосуванням економічних методів управління [1].

З кінця ХХ ст. в науці управління прийнято виділяти державне управління як особливу область, визнавши принципову відмінності її мети, технології та методи аналізу. Відмінності між менеджментом державних установ і менеджментом бізнес установ наведені в табл. 1.

Державне управління, проводячи адміністративні реформи і прагнучи підвищити ефективність своєї роботи, переймає принципи приватного менеджменту. У різних країнах частка сфер державного управління, регульованих менеджментом, може бути більше або менше. Менеджмент в державних організаціях та комерційних фірмах істотно розрізняється. Так, державні менеджери зобов'язані звітувати перед політиками, групами за інтересами та навіть населенням. Ця звітність істотно звужує ступінь їх самостійності. Законодавство обмежує можливості найму та звільнення чиновників, що відсутнє в фірмах.

Відмінності між менеджментом державних установ і менеджментом бізнес установ *

Критерії відмінності	Менеджмент державних установ	Менеджмент бізнес установ
Цілі управління	Порядок в країні і благополуччя громадян	Зростання прибутку на підприємстві
Сфера діяльності	Державний апарат (державні служби)	Підприємство
Завдання управління	<ul style="list-style-type: none"> - мінімізація податків; - підвищення якості державного обслуговування; - задоволення жителів урядом; - зростання економіки і зайнятості; - мінімізація соціальних конфліктів: зниження диспропорцій між соціальними групами, регіонами та ін. 	<ul style="list-style-type: none"> - зростання прибутку; - формування стійких уподобань населення до своєї продукції; - пошук дешевих сировинних ринків; - постійне оновлення виробництва; - мінімізація соціальних конфліктів на підприємстві; - екологічність продукції та ін.
Застосування технології впливу	<ul style="list-style-type: none"> - вибір президентом країни і його програми; - закони та підзаконні акти; - призначення керівників державних служ і підрозділів; - звітність уряду перед населенням. 	<ul style="list-style-type: none"> - планування діяльності та кадрового складу; - конкуренція за сировину, персонал, державні закупівлі, ринки збуту; - рекламна політики; - підвищення якості обслуговування споживачів.
Показники ефективності управління	Динаміка чисельності населення	Зростання прибутку, обсягу виробництва, високі оцінки споживчої переваги та ін.
Методи оцінювання результатів	Моніторинг соціально-економічних показників країни	Виконання внутрішніх планів підприємства

* Джерело: складено автором на основі [1; 2; 3]

Отже, відзначимо, що державне управління постійно шукає нові форми підвищення ефективності своєї роботи, однією з яких стало впровадження менеджменту. Вважається, що менеджмент державних установ сприяє впровадженню принципів конкуренції, підвищує рівень відповідальності, створює основу для впровадження контролю. Менеджмент застосовується в управлінні державними структурами в більшості країн світу, для чого частина підрозділів переведена в статус агентств або автономних ланок, що виконують оперативні функції від імені держави.

Література

1. Амосов О. Моделі публічного адміністрування / О. Амосов, Н. Гавкалова // Публіч. Упр.: теорія та практика. Спец. вип. – Х.: ДокНаукДержУпр. -2013.- С. 6-13.
2. Бегей І. Основні теоретичні складові сучасних моделей державного управління / І. Бегей // Теорія та історія державного управління. – 2015. - №2.
3. Публічне управління як нова модель управління у державному секторі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://academy.gov.ua/ej/ej12/txts/10bozuds.pdf>.

Меджибовська Н.С.
д.е.н., професор, професор кафедри
економічної кібернетики та
інформаційних систем в економіці,
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса

ВПЛИВ PROZORRO НА ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ В УКРАЇНІ

Реформа державних закупівель в Україні визнана однією з найуспішніших як з боку українських бізнесових і урядових структур та громадянського суспільства, так і з боку міжнародного співтовариства. Ця реформа перевела в електронну площину левову частку закупівельної діяльності, що забезпечує потреби держави та територіальних громад. Для визначення широкого кола реципієнтів електронних закупівель в Україні навіть визнаний спеціальний термін – "публічні закупівлі".

Вплив реформи публічних закупівель на господарську діяльність в Україні дуже різноплановий та різноманітний. По перше, державні закупівлі становлять значну частку ВВП багатьох країн (за статистикою, від 8% до 21%) [1]. Держава є найпотужнішим замовником і споживачем великого обсягу робіт та послуг, що вочевидь зміцнює національну економіку, дає роботу вітчизняним підприємствам і забезпечує зайнятість громадянам України. По-друге, прозора та відкрита процедура електронних закупівель відкрила можливість навіть дрібним підприємствам стати постачальниками урядових організацій. Так, у станом на січень 2017 року частка фізичних осіб-підприємців в порівнянні з 2015 роком суттєво зросла (з 24% до 42%) [1]. Здебільшого дрібні підприємці приймали участь допорогових закупівлях.

По-третє, відкритий та зрозумілий доступ до системи, а також численні навчальні семінари та роз'яснювальні матеріали як з боку співробітників Prozorro, так і з боку акредитованих торговельних майданчиків та інших зацікавлених сторін надали можливість широкому колу підприємців взяти участь в електронних аукціонах. Так, у IV кварталі 2017 року в державних закупівлях, що успішно завершилися, взяло участь 27 363 учасника (не враховуючи учасників у звітах про укладені договори), які подали понад 173 тис. пропозицій. Найбільша кількість унікальних учасників прийшла на конкурентні допорогові закупівлі – 16 571 учасник та на процедури відкриті торги – 14 521 учасник відповідно [1]. Третя характеристика української системи публічних закупівель безпосередньо пов'язана з вказаною вище – достатня кількість учасників торгів автоматично посилює конкурентність та змагальність процесу закупівлі, а також ставить перепони для різного роду зловживань та корупційних схем. Так, станом на початок березня 2018 року середня кількість учасників успішно завершених закупівель склала 2,35 [3]. Далі, Україна стала більш відкритою для іноземних учасників, чому сприяє публікація інформації про деякі торги англійською мовою.

Зрозуміло, що використання системи електронних публічних закупівель дозволяє досягти стандартних переваг впровадження інформаційних систем,

таких як зниження витрат на адміністрування як з боку держави, так і з боку учасників, а також прискорення процесу закупівель.

Прозорість і відкритість ресурсу, який пропонує доступ до всієї інформації з центральної бази даних про електронні тендерні торги, уможливує моніторинг процесу закупівель з боку всіх зацікавлених сторін. Система публічних закупівель пропонує ряд інструментів та сервісів для аналітики та моніторингу, наприклад, програму Qlik Sense, яка дозволяє виконувати аналіз аукціонів в розрізах групи товарів, типів аукціонів, організаторів, учасників щодо сум торгів, пропозицій учасників тощо. Існує моніторинговий портал публічних закупівель Dozorro, який об'єднує публічний та професійний модулі аналітики, систему ризик індикаторів, індекс найкращих практик, а також містить посилання на зовнішні ресурси, такі як інструменти команди Центру вдосконалення закупівель Київської школи економіки (пошук та відстеження додаткових угод в ProZorro, пошук CPV-кодів та постачальників за описом товару, схеми процесів закупівлі в ProZorro), волонтерський проект Clarity Project щодо відстеження інформації з ProZorro, архів публічних закупівель (з 2008 року), антикорупційний монітор, ресурс Є-дата щодо використання бюджетних коштів, пошукова-аналітична система .007, відомості єдиного державного реєстру, аналітичної системи YouControl щодо моніторингу стану українських компаній, а також бот моніторингу реєстраційних даних українських компаній та судового реєстру Opendatabot. Названі інструменти, безумовно, формують дієвий механізм контролю влади та впливу на її діяльність, що дозволяє слідкувати за бюджетними витратами, виявляти факти зловживань, робити власні дослідження та аналітику щодо використання публічних коштів.

Але найважливішим результатом впровадження системи публічних закупівель ProZorro є економія бюджетних коштів, яка на березень 2018 року склала 43,33 млрд. грн. [4]. Більш того, сфера публічних закупівель стала більш зрозумілою для широкої публіки та підвищила рівень обізнаності суспільства щодо публічних закупівель.

Література

1. Вплив PROZORRO [Електронний ресурс] // Центр вдосконалення закупівель. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: http://cep.kse.org.ua/assets/img/articles/Prozorro_report_ua.pdf.
2. Звіт сфери публічних закупівель IV квартал 2017 року [Електронний ресурс] // Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://drive.google.com/file/d/1T-FnvS7FQ9pDhNIZqCRTmwXklev24WIT/view>.
3. Конкуренція в успішно завершених тендерах [Електронний ресурс] // Qlik Sense. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://bi.prozorro.org/sense/app/fba3f2f2-cf55-40a0-a79f-b74f5ce947c2/sheet/sXfT/state/analysis?qlikTicket=d7nsI2ySi3tIDNdC>.
4. Показники [Електронний ресурс] // 2018 – Режим доступу до ресурсу: <https://bi.prozorro.org/sense/app/fba3f2f2-cf55-40a0-a79f-b74f5ce947c2/sheet/HbXjQep/state/analysis>.

Соловйов Н.А.

студент II курсу факультету іноземної філології,
Херсонський державний університет
м. Херсон

РОЛЬ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ В ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Усвідомлення важливості докорінних змін в організаційній культурі підприємств диктується необхідністю впровадження інноваційної моделі розвитку, створення стимулів до зростання професіоналізму, оновлення і створення нових знань. Серед багатьох об'єктивних та суб'єктивних причин, що загрожують інноваційним процесам на підприємствах України, особливе місце посідає традиційна недооцінка ролі людського фактора, втрата багатьох трудових цінностей і традицій, які у світовій практиці вважаються підґрунтям прогресивної організаційної культури [1, с. 50]. На сьогоднішній день, розвиток організаційної культури відстає від вимог інноваційних зрушень, що не сприяє створенню дієвої інноваційної мотивації персоналу.

Серед вчених, які започаткували вивчення організаційної культури як важливого чинника ефективної діяльності підприємства, слід відзначити таких зарубіжних фахівців, як С. Роббінз, Е. Шейн, У. Оучі, Е. Гоффман, Г. Мінцберг, Е. Петтігрю, Е. Кеннеді, Г. Хофстед, Е. Долан, М. Кастельс, Д. Денісон, К. Камерон та інші. Підвищення інтересу до цієї проблематики пояснюється тим, що організаційна культура визначає «стратегію, цілі і моделі діяльності будь-якої компанії» [1]. В даний час проблемою організаційної культури займаються такі українські вчені як Г. Дмитренко, В. Кириченко, Т. Максименко, З. Шершньова, Г. Хаєт та інші.

Аналіз наукових джерел дозволяє запропонувати трактування організаційної культури як сукупності певних цінностей, норм і моделей поведінки, які декларуються, поділяються і реалізуються на практиці керівниками підприємств та їх підлеглими, доводячи свою ефективність у процесі адаптації до потреб внутрішнього розвитку організації та вимог зовнішнього середовища.

Організаційна культура будь-якого підприємства є динамічною системою, яка передбачає існування, по-перше, певної ієрархії цінностей, що домінує серед керівників та персоналу організації, по-друге, – сукупність способів їх реалізації, які переважають на певному етапі розвитку підприємства. І домінуючі цінності, і способи їх реалізації, незалежно від специфіки діяльності сучасного підприємства, не можуть існувати ізольовано, вони знаходяться під впливом зовнішнього середовища ринкового попиту, конкуренції, різноманітних чинників і тенденцій, що з різною спрямованістю і силою впливають на організаційну культуру підприємств [1, с. 54].

На початку нового століття у світі відбувається зміна пріоритетів у розвитку організаційної культури підприємств у бік активізації інноваційної активності персоналу [1]. Це обумовлено впливом таких світових тенденцій:

глобалізація світового розвитку, яка передбачає не лише зближення та інтеграцію економік, а й поглинання слаборозвинених країн найбільш економічно розвиненими державами; загострення міжнародної конкуренції на світових ринках; перехід людства від індустріального до інформаційного суспільства; визнання здатності до творчості та інновацій пріоритетним чинником зростання матеріального і духовного багатства, підвищення конкурентоспроможності і підприємств, і країн.

Якісно змінюється зміст праці, вимоги до рівня знань, трудової та інноваційної активності персоналу. Зростає усвідомлення того, що піднесення конкурентоспроможності підприємства може бути пов'язане тільки з розробкою нововведень, необхідних для створення конкурентоспроможних продукції, товарів, послуг [2, с. 84]. Важливим пріоритетом в управлінні персоналом стає заохочення інноваційної активності, зростання професійної компетенції, розвиток освітньо-професійних здібностей, підвищення конкурентоспроможності кадрів в інтересах зростання конкурентоспроможності підприємств і країни загалом.

Кращий зарубіжний досвід переконує в тому, що інноваційну мотивацію персоналу слід розглядати в якості важливої складової організаційної культури [2, с. 129]. Визнання вагомим і цінним участь персоналу у розробці і впровадженні інновацій, заохочення інноваційної активності працівників за допомогою різноманітних методів матеріальної і нематеріальної мотивації, зокрема, організаційної, економічної, адміністративної, соціальної, морально-психологічної підтримки.

На вітчизняних підприємствах можна спостерігати недосконалість існуючої організаційної культури, яка поки не орієнтована на підвищення інноваційної активності персоналу, його мотивацію в цьому напрямі, що в результаті посилює тенденції згортання інноваційної діяльності в країні на тлі загальної економічної кризи і зниження макроекономічного попиту на інновації [2, с. 143]. Глибинні причини такої ситуації пов'язують з недосконалою моделлю оплати праці в Україні, що перешкоджає прояву інноваційної активності персоналу.

Таким чином, на наш погляд, перспективними завданнями слід вважати вдосконалення організаційної культури підприємств на базі перегляду стимулів до інноваційної активності, формування корпоративних цінностей, адекватних нагальним потребам забезпечення конкурентоспроможності підприємств.

Література

1. Каращук Л.М. Організаційна культура як фактор розвитку інновацій у сільськогосподарських підприємствах / Л.М. Каращук // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2012. – Випуск 4, т. 1. – С. 48-57.
2. Хаєт Г.Л. Корпоративная культура и ценности человека / Г.Л. Хаєт, О.А. Медведева – Краматорськ: ДГМА, 2011. – 267 с.

Тюхтенко Н.А.

к.е.н., професор кафедри менеджменту і адміністрування,
Херсонський державний університет

Казакова Т.С.

асистент кафедри менеджменту і адміністрування,
Херсонський державний університет

м. Херсон

РОЛЬ УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНОЮ КАР'ЄРОЮ У ПІДВИЩЕННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах діяльності підприємства, які характеризуються проявами конкурентної боротьби та кризовими явищами, актуальною є необхідність визначення соціально-економічних показників ефективності діяльності підприємства, оскільки саме вони, забезпечують підвищення добробуту населення. Тому, одну із ключових ролей в успішній діяльності підприємства відіграє професійна кар'єра, що впливає на підвищення соціально-економічної ефективності діяльності підприємства.

Ефективність виробництва в умовах нестабільного зовнішнього ринкового середовища значною мірою визначається організацією розвитку персоналу, високим ступенем координації спільної роботи працівників і власників підприємств, бажанням персоналу відповідати цілям виробництва, заохоченням власної ініціативи працівників з метою вирішення особистих проблем, зокрема свого розвитку, планування професійної кар'єри та професійно-кваліфікаційного просування.

Виходячи з цього соціальний розвиток персоналу – цілеспрямований процес підвищення конкурентоспроможності працівників через удосконалення їх соціальної структури та професійно-кваліфікаційного складу, задоволення потреби менш соціально захищених груп персоналу організації в їх професійному розвитку. Цей розвиток забезпечується заходами з навчання персоналу, його виробничої адаптації, атестації й сертифікації, планування професійної кар'єри працівників та їх професійно-кваліфікаційного просування.

Для визначення соціально-економічної ефективності підприємства слід розмежовувати поняття ефект та ефективність. Термін «ефект» в перекладі з латинської означає «результат» [2]. Він буває економічним або соціальним. Економічний ефект відображає різні вартісні показники, які характеризують поточні та кінцеві результати діяльності підприємства. Соціальний ефект зводиться до скорочення тривалості робочого тижня, збільшення нових робочих місць і рівня зайнятості людей, поліпшення умов праці та побуту, що в свою чергу впливає на розвиток професійної кар'єри на підприємстві.

Ефективність – це оцінювання кінцевих результатів. Майже тотожним поняттям до ефективності є поняття продуктивності, але продуктивність має матеріальний характер. Більшість авторів виділяють економічну і соціальну ефективність [3].

Економічна і соціальна ефективність – це здебільшого протилежні характеристики підприємства: економічна ефективність виражає передусім приватні інтереси не чисельних власників засобів виробництва, а соціальна – суспільні інтереси, інтереси колективів підприємств. Незважаючи на різницю між ними, вони взаємопов'язані між собою і складають єдине ціле – загальну ефективність функціонування підприємства. Але це тільки один бік єдності економічної і соціальної ефективності. Другий полягає в тому, що економічна ефективність може бути основою зростання соціальної ефективності, і навпаки.

В умовах ринкових відносин взаємозв'язок між економічною та соціальною ефективністю має в основному однобічний характер: підвищення економічної ефективності здійснюється здебільшого за рахунок зниження соціальної. Це призводить до того, що єдність економічної і соціальної ефективності набуває все більш суперечливого характеру, спричиняє поглиблення та розширення різних негативних явищ (загострення соціальної нерівності, зростання безробіття, погіршення екології і т. ін.). [1].

В умовах обмеження матеріальних ресурсів основну роль відіграють нематеріальні активи підприємства та управління ними. Зокрема це забезпечує реалізацію трудового потенціалу кожного співробітника, а також розвиток його повноважень по мірі розвитку компетенцій.

Таким чином, управління професійною кар'єрою можна розглядати як:

- складову соціально-економічної ефективності підприємства;
- чинник підвищення соціально-економічної ефективності підприємства;

Отже, система оцінювання ефективності соціально-економічних результатів діяльності підприємства містить дві групи: показники, що характеризують економічну ефективність, і ті, що пов'язані з оцінюванням соціальної ефективності. Оцінювання соціальної ефективності пов'язане з суттєвими труднощами, які зумовлені складністю соціальних процесів, оскільки їхні результати проявляються, здебільшого, в довгостроковому періоді та залежать від багатьох факторів.

Управління професійною кар'єрою, так чи інакше, впливає на основні індикатори соціально-економічної ефективності підприємства.

Література

1. Альошкін В.С., Гречишкіна О.О. Система показників оцінювання ефективності соціально-економічних результатів діяльності підприємства// Економіка та управління підприємством/ В.С. Альошкін. – 2008. – С. 3

2. Богданович О. Г. Аналіз ефективності діяльності підприємства на засадах узгодження інтересів груп економічного впливу. Маркетинг і менеджмент інновацій / О. Г. Богданович. – 2012. – №1. – С. 45–58.

3. Райзберг Б.А., Лозовський Л.Ш., Стародубцева Е.Б. Современный экономический словарь. – 5-е изд., переаб. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2006. – С. 386.

СЕКЦІЯ 3

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Верлата К.В.

Студентка IV курсу факультету економіки і менеджменту,

Херсонський державний університет

Науковий керівник: к. е. н., доцент Жнакіна Е.Г.

м. Херсон

ВПЛИВ ТНК НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Найважливішим елементом розвитку світової економіки та міжнародних економічних відносин є транснаціональні корпорації (ТНК). Вони є основою економік високорозвинених країн світу та наймогутнішими суб'єктами світового господарства, на які припадає основна частина прямих іноземних інвестицій. ТНК створили економічну базу для глобалізації світової економіки та відіграють вирішальну роль у науково-технічному прогресі.

Для країни базування материнської компанії діяльність ТНК за кордоном має ряд економічних переваг, а саме: використання більш дешевої робочої сили, місцевої сировини та енергії; проникнення на місцевий ринок; використання більш сприятливої місцевої системи оподаткування; економія на ввізних митах; використання місцевої науково-технічної бази; економія на транспортних засобах [1].

Однією з умов привабливості діяльності ТНК в Україні є наявність важливих чинників, а саме:

- географічне положення країни;
- значні запаси сировинних ресурсів;
- наявність регіональної транспортної інфраструктури;
- відносно дешева кваліфікована робоча сила;
- комп'ютерні технології та програмне забезпечення.

Для України залучення іноземних інвестицій є важливим чинником її економічного розвитку. Сьогодні в нашій країні здійснюють діяльність близько 30 транснаціональних корпорацій [2], які мають понад 7 тис. представництв та філій (див. табл. 1).

Для ТНК із країн ЄС та США найбільш привабливими сферами України є українська харчова промисловість, підприємства торгівлі, фінансовий сектор, фармацевтика.

Експансія ТНК в Україну несе як позитивні, так і негативні наслідки [3].

Серед позитивних моментів необхідно виокремити таке:

- застосування технологічних та маркетингових інновацій;
- зниження рівня безробіття за рахунок створення додаткових робочих місць;
- підвищення кваліфікаційного рівня робочої сили;

Таблиця 1

Найбільші ТНК, що мають філії та спільні підприємства в Україні

№	Корпорація	Країна	Виробництво	Обсяги інвестицій, млн. грн.
1	Макдональдс (McDonalds)	США	Харчова промисловість	198,3
2	Нестле (Nestle)	Швейцарія	Харчова промисловість	178,5
3	Бритіш Американ Тобакко (British American Tobacco)	Велика Британія	Тютюнова промисловість	166,8
4	Бритіш Петролеум (British Petroleum)	Велика Британія	Нафтогазова промисловість	142,6
5	Проктер енд Гембл (Procter & Gamble)	США	Хімічна промисловість	135,1
6	Шелл (Shell)	Нідерланди	Нафтогазова промисловість	124,9

– збільшення обсягу інвестиційних ресурсів, що активізує інвестиційну діяльність в країні;

– збільшення податкових надходжень до бюджету.

Присутність іноземних ТНК на ринку країни створює і ряд достатньо серйозних проблем, а саме:

– експансія іноземними компаніями найбільш перспективних секторів економіки та витіснення вітчизняних конкурентів;

– розташування в приймаючій країні шкідливого виробництва;

– недоотримання доходів держбюджетом за рахунок використання внутрішніх цін;

– уникнення або зниження податкових платежів ТНК за рахунок виведення прибутків в країну з більш лояльним оподаткуванням;

– здатність ТНК уникати державного контролю.

Таким чином, присутність міжнародних ТНК на українському ринку є неминучою реалією процесу глобалізації економіки. Враховуючи як позитивний, так і негативний вплив експансії зарубіжних ТНК в національну економіку, державі необхідно розробити гнучкі, адаптовані до поточної ситуації механізми регулювання їх діяльності з метою збереження національних інтересів з одночасним нарощуванням обсягів іноземного інвестування, які є вкрай необхідними для розвитку економіки України.

Література

1. Терехов Є.М. Вплив транснаціональних корпорацій на розвиток національних економічних систем / О.В. Прокопенко, Є.М. Терехов // Вісник СумДУ. – 2010. – №1. – С. 103-113.

2. Рейтинг крупнейших компаний мира Fortune Global 500. Гуманитарная энциклопедия [Електронний ресурс] // Центр гуманітарних технологій, 2017. – Режим доступу: <http://gtmarket.ru/ratings/>

3. Креховець А.В. Вплив ТНК на економічний розвиток України / А.В. Креховець // Молодий вчений. – 2016. – №12(39). – С. 767-771.

Головіна С.В.

студентка III курсу факультету економіки і менеджменту,
Херсонський державний університет
Науковий керівник: к. е. н., доцент Мельникова К.В.
м. Херсон

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЛІЗИНГУ ЯК СКЛАДОВОЇ ЧАСТИНИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

У сучасних умовах підприємницької діяльності особливим видом реальних інвестицій є лізинг. Значну перспективу мають фінансові послуги, що пов'язані з нетрадиційним методом інвестування, тобто лізингові операції.

Несприятливий стан парку устаткування (значна питома вага морально застарілого устаткування, низька ефективність його використання, відсутність забезпеченості запасними частинами тощо) призвело до актуальності розвитку лізингової діяльності, а також до формування лізингового ринку. Тому лізинг став одним із варіантів вирішення цих проблем.

Існує багато визначень лізингу, проте, перш за все, це альтернативна форма фінансування, в якій поєдналися орендні відносини, елементи фінансування та кредитування [3, с. 86].

На теперішньому етапі розвитку ринкової економіки лізингові послуги є досить значним важелем для розвитку малого та середнього бізнесу. Лізинг є формою інвестування, а тому й одним із каналів надходження технічних засобів до підприємств.

Реальні інвестиції – вкладення коштів (майна) у реальні активи – матеріальні та нематеріальні (інновації), тобто залучення в реальну економіку країни, в збільшення її економічного потенціалу, у створення валового продукту та у поліпшення життя населення [1, с. 9].

Сутність лізингу є двоїстою, вона репрезентує вкладення коштів на поворотній основі в основні засоби підприємства, а також надаючи на певний період окремі елементи основних засобів, власник майна у встановлений час одержує їх назад, тобто відбувається відображення принципів терміновості і поворотності [2, с. 62].

Договір лізингу – це угода між двома сторонами, лізингодавцем та лізингоодержувачем. Лізингодавець є законним власником активу; лізингоодержувач отримує право користуватись активом в обмін на регулярні платежі (у грошовій формі, у компенсаційній формі, тобто продукцією або послугами лізингоодержувача, а також у змішаній формі – поєднання двох попередніх).

Об'єктами лізингового кредиту є рухоме та нерухоме майно, що належить до ОЗ і є предметом купівлі-продажу, серед якого виділяють: транспортне (літаки, автомобілі, морські судна, залізничні вагони); сільськогосподарське; будівельне (крани, бетонозмішувачі, гідромолоти, зварювальні апарати та інше); засоби зв'язку (радіостанції, супутники, поштове обладнання).

У найбільш загальному вигляді операція лізингу в її класичному розумінні може бути представлена наступною схемою:

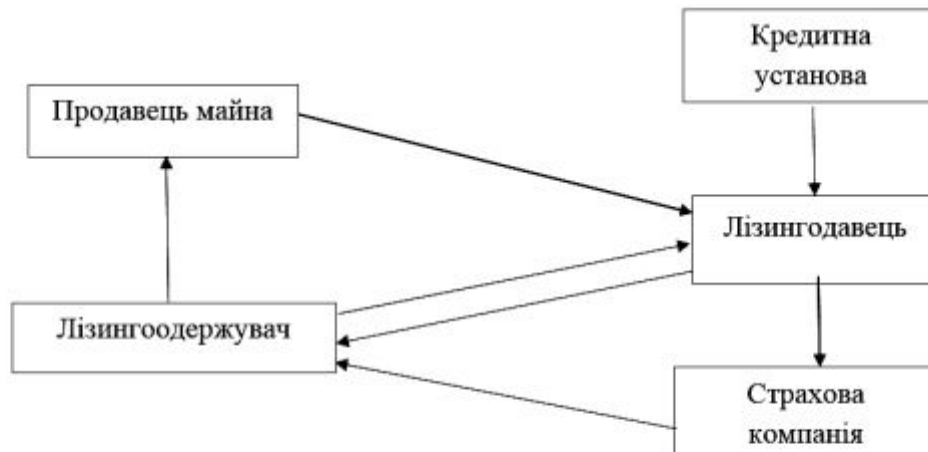

Рис. 1. Схема класичної лізингової операції

Широке застосування лізингової діяльності юридичними та фізичними особами призвело до виникнення багатогранної класифікації, зараз виділяють наступні види лізингу: прямий, непрямий, роздільний, що залежить від складу учасників; зворотній, пайовий, міжнародний лізинг; класифікується залежно від умов амортизації, від сектора ринку, від ступеня окупності майна тощо.

Виділяють фінансовий лізинг за якого контракти передбачають сплату протягом чітко встановленого строку лізингових платежів, величина яких є достатньою для повного відшкодування витрат лізингодавця, пов'язаних з придбанням майна та реалізацією прав власника, а також для забезпечення йому певного прибутку.

Операції оперативного лізингу характеризуються тільки частковою амортизацією об'єкта лізингу протягом одного строку лізингування; здійсненням більшої частини обов'язків, пов'язаних з обслуговуванням майна, за рахунок лізингодавця [2, с. 87].

Лізинг – це особливе джерело фінансування без якого не можливо уявити діяльність сучасних підприємств, а багатогранна класифікація є підтвердженням цього процесу.

Транспортні засоби, сільгосптехніка, офісне і банківське обладнання, устаткування для харчової промисловості, яке окупається досить швидко є в більшості випадків предметом лізингу за нинішнього стану економіки. Прослідковується тенденція у бік імпорту лізингових послуг. Так, понад 80% лізингових операцій здійснюється за міжнародними договорами [4, с. 253].

Таким чином, лізинг в умовах браку власних фінансових ресурсів і обмеженому доступу до кредитних ресурсів є однією із ефективних форм фінансування інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств. Підприємства, що використовують лізинг, мають можливість використовувати модернізовану техніку та обладнання, що сприятиме їх інноваційному розвитку в перспективі.

Отже, на сьогоднішній день для багатьох підприємств, які вирішують проблему вибору джерела фінансування, саме лізинг є найбільш ефективним механізмом залучення капіталу. Він дозволяє погоджувати інтереси виробників і споживачів, банків і лізингових компаній.

Література:

1. Вовчак О. Д. Інвестування: навч. посіб. / О. Д. Вовчак. – Л.: Новий Світ-2000, 2008. – 544 с.
2. Лапигін Ю. Н. Лізинг: навчальний посібник для вузів/ Ю. Н. Лапигін, Е. В. Сокольський. – М.: Альма Матер, 2015. – 432 с.
3. Науменкова С. В. Ринок фінансових послуг [Текст]/ С. В. Науменкова, С. В. Міщенко. – К.: Знання, 2010. – 532 с.
4. Шелудько В. М. Фінансовий ринок [Текст]: навч. посіб. / В.М. Шелудько. – К.: Знання, 2008. – 535 с.

Гончаренко С.О.

студент I курсу магістратури факультету економіки і менеджменту,
Херсонський державний університет

Науковий керівник: д.е.н., професор Ушкаренко Ю.В.

м. Херсон

ВПЛИВ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ

Питання перспективи економічного розвитку України на сьогоднішній день залишається одним з найактуальніших. Іноземний капітал особливо необхідний у тих сферах економіки України, активізація яких допоможе вивести її з кризового стану, зняти соціальне напруження в суспільстві. Завдяки залученню іноземних інвестицій виникають можливості для оновлення та модернізації виробництва, створення додаткових робочих місць, збільшення податкових надходжень та загального підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Дослідження Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР) показують, що іноземні інвестиції безпосередньо впливають на зайнятість та ефективність діяльності підприємств і, як наслідок, – на ефективність всієї економіки [2].

Із року в рік спостерігається концентрація ПІІ у галузях промисловості (на 31.12.2017 р. близько 30,6%), фінансовій та страховій діяльності (26,4%), оптовій та роздрібній торгівлі, ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів (12%). Натомість, спостерігається нестача прямих інвестицій у галузях будівництва (2,7%), професійної, наукової та технічної діяльності (7%) та особливо у сільському, лісовому та рибному господарстві, річний обсяг яких складає лише 500 млн. дол. США (1,3%) [1].

Відповідно, відчувається нестача інвестиційних ресурсів у тих регіонах, у структурі Валового регіонального продукту яких переважає один вид економічної діяльності. Брак інвестицій не дозволяє розкрити внутрішній потенціал регіонів, ефективно використати наявні ресурси і розширити ресурсні можливості інвестиційної діяльності.

Залучення іноземного капіталу в розвиток економіки України є досить важливим фактором її економічного розвитку. Цілеспрямована інвестиційна політика держави повинна забезпечувати вигідні умови для розвитку всіх сфер діяльності країни і формувати у державі сприятливий інвестиційний клімат, який є необхідним елементом стабілізації економіки в найближчі часи в Україні.

Для виправлення існуючої ситуації, необхідне широкомасштабне залучення іноземних інвестицій в Україну. Приплив іноземного капіталу допоможе вирішити проблему поповнення внутрішніх заощаджень для активного фінансування розвитку вітчизняних підприємств, забезпечить фінансування дефіциту поточного рахунку платіжного балансу, а також сприятиме припливу значної частини фінансових ресурсів у ноу-хау і доступу

до зовнішніх ринків. Загалом інвестори оптимістично налаштовані щодо розвитку економічної ситуації та змін інвестиційного клімату в Україні [3].

Для покращення інвестиційного клімату в Україні та активізації притоку іноземного капіталу нами були виділені наступні шляхи вирішення проблеми:

- удосконалення загального податкового, земельного, корпоративного, митного та спеціального законодавства, що регулює відносини при здійсненні інвестування відповідно до європейських норм;

- реалізація інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна»;

- запровадження ефективного механізму страхування ризиків іноземного інвестування;

- створення сучасної системи державних гарантій захисту іноземних інвестицій та врегулювання комерційних спорів між суб'єктами інвестиційного процесу;

- посилення відповідальності за підробку продукції, а також за порушення прав інтелектуальної власності іноземних суб'єктів господарювання, в тому числі за незаконне використання комерційних найменувань, брендів;

- прискорення здійснення митного оформлення товарів та інших предметів, що переміщуються через митний кордон України;

- забезпечення рівних умов для участі іноземних інвесторів у конкурсах з одержання ліцензій на використання природних ресурсів;

- спрощення процесу підбора та підготовки вільних земельних ділянок для передачі інвесторам на конкурсних засадах під реалізацію інвестиційних проектів;

- інформаційно-аналітичне забезпечення суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності; інформаційне супроводження інвестиційного процесу повинно здійснюватися шляхом щорічного оновлення та розповсюдження даних щодо інвестиційних пропозицій та проектів суб'єктів господарювання;

- створення в Україні дієвого механізму протидії корупції.

Література

1. Гайдуцький І.П. Структурні та інноваційні пріоритети залучення прямих іноземних інвестицій у контексті здійснення регуляторних реформ в Україні / І.П. Гайдуцький // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 4. – С. 47-62.

2. Другов О.О. Активізація інвестиційної діяльності в умовах росту в ній участі іноземних інвесторів / О.О. Другов, О.С. Орловський // Регіональна економіка. – 2010. – №8 (44). – С. 198-204.

3. Пріоритети інвестиційної політики у контексті модернізації економіки України. Аналітична доповідь / Національний інститут стратегічних досліджень / А.П. Павлюк, Д.С. Покришка, Я.В. Белінська, О.О. Молдован [та ін.]. – К.: НІСД, 2013. – 48 с.

4. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності України: Статистичний збірник / [відповід. за випуск І.С. Петренко]. – К.: Державна служба статистики України, 2015. – 45 с.

Жнакіна Е.Г.

к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки
та міжнародних економічних відносин,
Херсонський державний університет
м. Херсон

НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ УМОВ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

На сучасному етапі у світовій економіці суттєво зросла роль наукомістких, високотехнологічних виробництв, розвиток яких визначається головним чином інтенсивним використанням знань та широким впровадженням інновацій у різні сфери економічного життя. Тому стратегічним пріоритетом України в умовах європейської інтеграції є формування інноваційного потенціалу країни та її регіонів і на цій основі опанування інноваційної моделі економічного розвитку.

Інноваційний потенціал є комплексною характеристикою спроможності підприємства (галузі, регіону, країни) до інноваційної діяльності. Поняття «потенціал» можна розглядати як ресурси, що є в наявності та можуть бути використані для досягнення певної мети; як можливості окремої особи, суспільства, держави в цілому у певній сфері [1, с.14].

На основі систематизації визначень поняття під інновацією запропоновано розуміти результати взаємодії у науково-технологічній, організаційно-управлінській, економічній, соціальній, інформаційній сферах, що орієнтуються на виробництво нових продуктів, на нові технології, на організацію виробництва та управлінських процесів, наслідком використання яких має бути отримання конкурентних переваг на нових ринках.

Поєднання визначень двох понять «потенціал» та «інновація» дає нам можливість трактувати інноваційний потенціал регіонів країни як сукупність виробничо-технічних, науково-технологічних, організаційно-управлінських, економічних, соціальних, інформаційних ресурсів регіонів країни, а також можливостей їх ефективного використання, результатом чого є створення інновацій для забезпечення конкурентоспроможності в умовах європейської інтеграції.

Визначено, що забезпечення конкурентоспроможності України в контексті європейської інтеграції значною мірою залежить від інноваційного потенціалу окремих її регіонів. Інститутом економічних і соціальних реформ в Словаччині (ІНЕКО) в партнерстві з Міжнародним центром політичних досліджень (МЦПД, Україна) та за фінансової підтримки Офіційної допомоги з метою розвитку Словацької Республіки (SlovakAid) створено проект «Прозорі, фінансово здорові і конкурентоспроможні муніципалітети в Україні», в рамках якого проведено дослідження та розраховано Регіональний індекс ділового середовища.

За результатами РІДС Херсонська область знаходиться на 16 місці з 24 областей України з показником 3,03. Лідером у рейтингу стала Київська область (3,88), а середній показник в країні склав 3,30 [2]. Позиції Херсонської області за складовими РІДС представлено у таблиці 1.

Таблиця 1

Позиції Херсонської області за складовими РІДС

Складові РІДС	Місце у рейтингу	Значення показника	Середній показник
РІДС	16	3,03	3,30
<i>Економічна діяльність</i>	16	3,09	3,39
Економічне середовище	14	3,11	3,45
Економічний результат	19	3,07	3,34
<i>Державне управління та законодавство</i>	17	2,37	2,45
Законодавство	14	2,54	2,58
Державне управління	17	2,26	2,37
<i>Технологія та інфраструктура</i>	13	3,32	3,60
Інфраструктура	23	2,78	3,50
Технологія	10	3,64	3,66
<i>Освіта і людські ресурси</i>	18	3,01	3,35
Людські ресурси	15	3,05	3,37
Освіта	19	2,92	3,31

Для підвищення рівня інноваційної активності та конкурентоспроможності регіонів України Постановою Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 № 385 затверджено Державну стратегію регіонального розвитку на період до 2020 року [3]. Серед переліку індикаторів, на досягнення прогнозованих значень яких спрямована Стратегія розвитку Херсонської області до 2020 року, – збільшення обсягу реалізованої інноваційної продукції з 5,4% загального обсягу реалізованої промислової продукції у 2016 році до 7,0% у 2020 році [4].

Для підвищення конкурентоспроможності регіону в умовах європейської інтеграції запропоновано систему напрямів формування умов для реалізації інноваційного потенціалу Херсонської області, а саме: стратегічна ціль (економічний розвиток на основі інформаційного, інжинірингового та консалтингового обслуговування, науково-дослідної та проектно-конструкторської діяльності); операційні цілі (створення умов для забезпечення відкритості влади, організації суспільного діалогу; підтримка інституцій розвитку підприємництва; створення сприятливих правових, організаційних, економічних умов в регіоні; створення умов для комерціалізації науки; сприяння інтеграції науки і промисловості регіону; підготовка фахівців для науково-технічного комплексу регіону; акумулювання коштів на створення інновацій; активізація міжрегіонального співробітництва у сфері науки й техніки); очікувані результати (створення інституцій для підтримки молодіжного бізнесу; формування механізму комерціалізації науки; підвищення

рівня використання в економіці місцевих інтелектуальних пропозицій; збільшення кількості запроваджених наукових розробок; формування позитивного соціально-економічного іміджу та рівня ділової активності регіону; інтеграція в міжнародну економічну та науково-освітню систему).

Таким чином, невід'ємною частиною розвитку інноваційної діяльності країни є ефективне використання інноваційного потенціалу її регіонів. Формування умов для реалізації інноваційного потенціалу регіонів України в контексті європейської інтеграції визначає економічну міць країни та її перспективи на світовому ринку.

Література

1. Економічна енциклопедія: у 3т. – Т.3 / Редкол. С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін.. – К.: Видавничий центр «Академія», 2000. – 952с.
2. Офіційний сайт Регіонального бізнес-середовища в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://competitiveness.icps.com.ua>
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» від 06.08.2014 № 385 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-п>
4. Стратегія розвитку Херсонської області до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://khoda.gov.ua/strategiya-rozvitku-2020>

Кантур К.С.
аспірантка, Львівський національний
університет імені Івана Франка
м. Львів

АНТИМОНОПОЛЬНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ НАФТОПРОДУКТІВ В ЕКОНОМІЧНОМУ ДИСКУРСІ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ КОНТЕКСТ

Утвердження елементів постіндустріального суспільства у світовій економіці актуалізує проблему адаптації її системоутворюючих ланок до потреб і пріоритетів розвитку багатьох держав, як у площині окремих секторів їх національного господарства, так і в регіональному контексті. Передусім це стосується тих галузей, які свого часу стали базовими при становленні, утвердженні та еволюції основ індустріальної цивілізації, однак не втратили свого вагомого впливу на життєдіяльність господарських систем також і на сучасному етапі глобалізації.

Зокрема, це стосується виробництва енергоносіїв, насамперед, нафтопродуктів, які традиційно залишаються доволі важливими для забезпечення економічного розвитку та конкурентоспроможності окремих держав та регіонів.

Характерною особливістю функціонування ринку нафтопродуктів є його підвладність монопольним тенденціям, що зумовлено значною залежністю від обсягів постачання і цін на єдиний сировинний ресурс – нафту. Відтак, нафтовидобувні компанії отримують можливість зловживати своїм монопольним становищем або брати участь у картельних змовах, у тому числі через створення вертикально-інтегрованих структур, представлених на ринках нафтопереробки та паливно-мастильних матеріалів.

Зважаючи на це, вчені-економісти значну увагу приділяють дослідженню механізмів антимонопольного регулювання нафтового та суміжних із ним ринків, з метою пошуку сучасних засобів зниження трансакційних витрат і підвищення ефективності та конкурентоспроможності національних економік окремих держав.

Так, вчені Австрійської економічної школи акцентують першочергову увагу на деструктивному впливі держави на монополізацію нафтового ринку, яка відбувається через спробу захистити національні компанії від ризиків, спричинених зростанням цін на енергоносії, що веде до встановлення низки регуляторних обмежень, які унеможливають вибір господарюючими суб'єктами ринкових альтернатив [3].

У ХХ столітті в економічній науці з'являються такі поняття, як «монополістична конкуренція» (Е. Чемберлін) та «недосконала конкуренція» (Дж. Робінсон). Так, Е. Чемберлін звернув увагу на те, що диференціація товару призводить до ситуації, коли замість єдиного ринку складається мережа частково відособлених ринків. Тобто, виникає конкуренція між монополістами, які торгують диференційованим продуктом, маючи ринкову владу над

частиною споживачів [1]. Наприклад, так відбувається на сучасному ринку нафтопродуктів України, коли різні мережі АЗС пропонують паливо-мастильні матеріали різної якості за різними цінами, або ж супроводжують свої послугами додатковими видами сервісного обслуговування чи різноманітними знижками для постійних клієнтів.

Подібна практика може набувати свого стрімкого поширення в умовах розвитку основоположних елементів постіндустріального суспільства. Адже основу постіндустріальної економіки формують різноманітні послугові та сервісні мережі, орієнтовані передусім на зростання ролі інформації та знань у процесі ринкової конкуренції. Крім позитивного аспекту, це має також і низку ризикоутворюючих побічних ефектів, а саме загрозу маніпулювання інформацією з метою отримання додаткових конкурентних переваг в умовах об'єктивного існування інформаційних асиметрій [2].

Так, на ринку нафтопродуктів, де споживач, у більшості випадків, не має змоги отримати вичерпну інформацію про якісні характеристики купованого ним продукту, не кажучи вже про технологічні особливості його виробництва, існує доволі високий ризик маніпулювання цінами, особливо в разі, якщо кількість операторів ринку є доволі обмеженою. Наприклад, українські мережі АЗС, не зважаючи на велику кількість формально незалежних юридичних осіб, схильні одночасно підвищувати ціни на відповідні марки бензину та дизпалива, а також диференціювати ціни на них у різних регіонах, у залежності від споживчого попиту місцевого населення. Це дає підстави для висновку про наявність ознак антиконкурентної поведінки, довести яку доволі складно, особливо з огляду на широкі можливості маніпулювання інформацією, які лише збільшуватимуться в процесі розвитку постіндустріального суспільства.

Монополізм як такий не несе загрози доти, доки на ринок можуть увійти нові гравці. Проте монополіст на ринку може мати достатньо впливу, щоб унеможливити прихід конкурентів.

З точки зору інтересів громадянського суспільства і правової держави дедалі більш очевидним ставав той факт, що обмежуватися повинен не сам монополізм, а зловживання монополістичним становищем. З цією метою необхідно забезпечити адаптацію відповідних контролюючих органів до сучасних вимог захисту ринкової конкуренції. Зокрема, в економічному дискурсі постіндустріального суспільства антимонопольне регулювання ринку нафтопродуктів вимагає суттєвого удосконалення рівня технологічної оснащеності антимонопольних відомств багатьох країн, створення інституційних передумов для їх скоординованої роботи, забезпечення цих відомств висококваліфікованими фахівцями, оснащеними передовими знаннями у сфері цифрових та інформаційних технологій, тощо.

Література

1. Гальперин В., Игнатьев С. & Моргунов В. (2004) Дифференциация продукта и монополистическая конкуренция / Микроэкономика. - С.-Пб: Экономическая школа. Взято з <http://microeconomica.economicus.ru/index1.php?file=12/>

2. Зарецька Л. & Помінова І. (2013) Теорії постіндустріального економічного розвитку. Взято з [http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/esprstp_2013_1\(1\)__31.pdf/](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/esprstp_2013_1(1)__31.pdf/)

3. Шаститко Е. (2008) Конкуренция и антимонопольная политика в неоавстрийской теории. Взято з www.seinstitute.ru/Files/Z6-p81-113.pdf/

Кримцева Т.І.
асистент кафедри економіки та
міжнародних економічних відносин,
Херсонський державний університет
м. Херсон

ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ ВИЗНАЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

Продовольча безпека є важливим елементом економічної політики держави, яка спрямована на забезпечення стабільного виробництва продуктів харчування, доступності їх отримання та використання населенням відповідно до фізіологічних норм споживання за рахунок власного виробництва та надходження від імпорту. Продовольча безпека визначається спроможністю чи неспроможністю країни самостійно протистояти загрозам національним економічним інтересам.

Одним з показників ефективної реалізації державної політики повинно стати зміцнення системи продовольчої безпеки України. Відповідно, аграрному сектору повинна приділятися одна із ключових ролей в економічному розвитку, а основним показником успішності реалізації запропонованої стратегії є досягнення повної продовольчої самодостатності країни за рахунок активізації роботи населення й максимальної концентрації його зусиль на виконанні поставленого завдання [1, с. 120-125].

Виходячи з того, що мета досягнення продовольчої безпеки для будь-якої країни – це гарантоване і стійке, несхильне до впливу зовнішніх і внутрішніх дій забезпечення сировиною і продовольством населення країни, то найважливішими умовами досягнення продовольчої безпеки, на нашу думку, є: фізична наявність продуктів харчування; економічна можливість придбання продовольства усіма соціальними групами населення; споживання якісних продуктів у кількості, що відповідає фізіологічним нормам харчування. Продовольча безпека, повинна включати два рівні виміру - мінімальний і рівень, що відповідає соціальним стандартам. Продовольчу безпеку на макро-, мезо- і мікрорівні характеризують наступні показники (рис.1):

Проблема формування продовольчої безпеки займає ключове місце на макро-, мезо-, мікро-, та нанорівні (рис.2).

Різним рівням продовольчої безпеки відповідають певні економічні суб'єкти з відповідними способами вирішення проблем і виконанням відповідних функцій [2, с. 120-125]. Так, суб'єктом, що визначає продовольчу безпеку на мегарівні, виступають міжнародні організації та установи, завдання яких – забезпечити критерії науково-обґрунтованих норм споживання та дотримання цих норм в усьому світі, сприяння стабільному економічному розвитку країн, накопичення запасів продовольства.

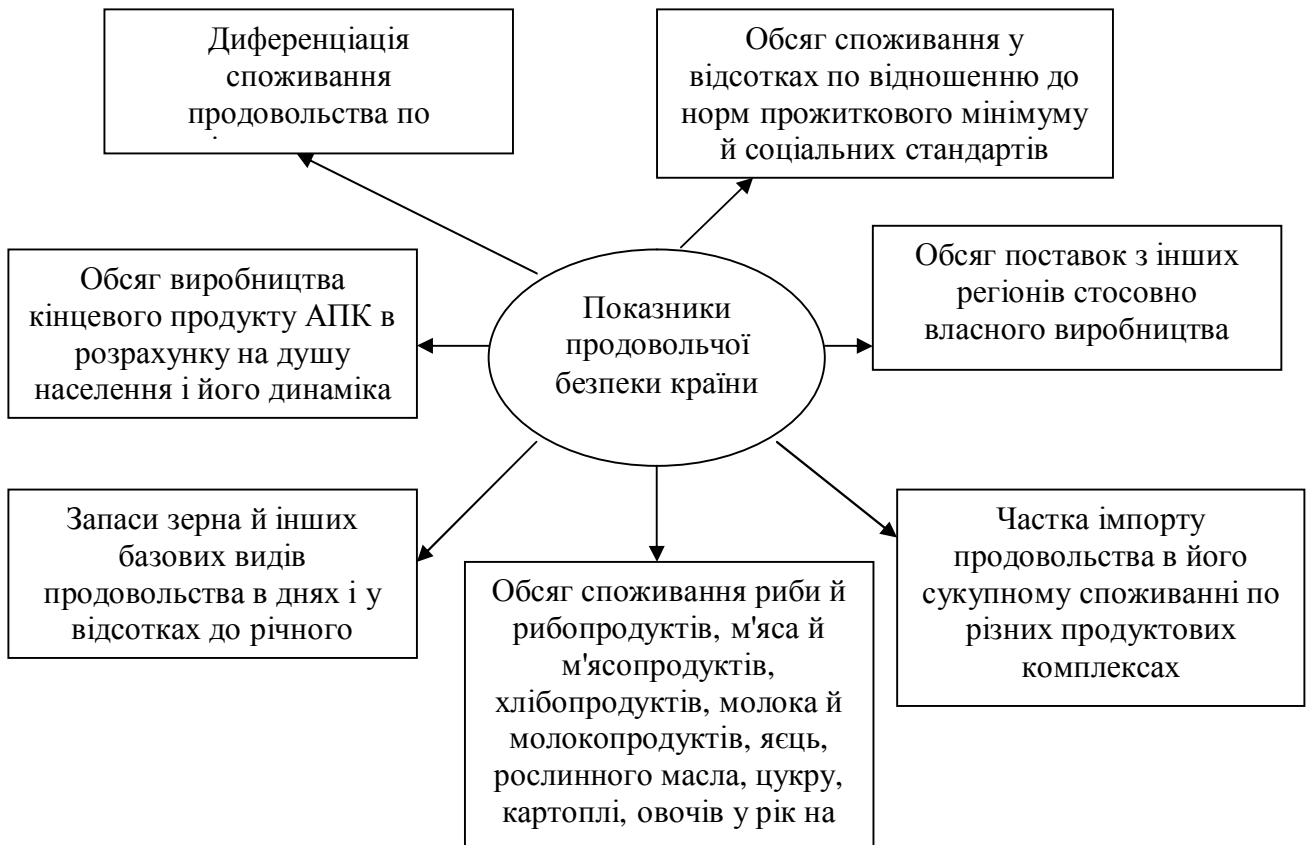

Рис. 1. Показники продовольчої безпеки

Джерело: складено автором на основі [3, с. 16-18].

Рис. 2. Рівні продовольчої безпеки

Джерело: складено автором на основі [2, с. 120-125].

До суб'єктів макрорівня належать уряд і органи законодавчої влади. Їх діяльність спрямована на створення законодавчої, нормативно-правової і ресурсної бази для забезпечення продовольчої безпеки, формування відповідних фондів і їх резервів, забезпечення стабільності економічного розвитку, приведення у відповідність попиту і пропозиції на внутрішньому ринку продовольства.

На мезорівні продовольчу безпеку мають забезпечувати суб'єкти територіального управління шляхом постачання продуктів, контролю їх якості і створення умов для отримання доходів населенню. На мікрорівні суб'єктом, що

забезпечує продовольчу безпеку, виступають домашні господарства, функція яких придбання і використання продуктів, організація збалансованого споживання. Всі рівні продовольчої безпеки взаємопов'язані і взаємозалежні. Оптимальний варіант вирішення продовольчої проблеми – це узгоджені дії суб'єктів усіх рівнів

Отже, можна сказати, що головним у вирішенні продовольчої безпеки на будь-якому з рівнів є можливість забезпечення продовольством населення країни. Тобто ступінь вирішення продовольчої безпеки залежить насамперед від фізичної та економічної доступності продуктів харчування.

Література

1. Гойчук О.І. Продовольча безпека. Монографія. / О.І. Гойчук. – Житомир: Полісся, 2004. – 348 с.
2. Кундєєва Г.О. Рівні продовольчої безпеки та критерії її оцінки / Г.О. Кундєєва, Н.В. Андреюк // Вісник ТНЕУ. – Тернопіль, 2010. – №5. – С. 120-125.
3. Немченко В.В. Продовольча безпека: макро- та мікроекономічний аспекти / В.В. Немченко, А.В. Немченко // Економіка харчової промисловості. – № 2. – 2013. – С. 16-18.

Макуха С. М.

к.е.н., доцент, доцент кафедри загальної економічної теорії та економічної політики,
Одеського національного економічного університету
м. Одеса

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ФІНАНСОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Об'єктивним наслідком стрімких зміни навколишнього світу, які ми спостерігаємо останнім часом, стала відповідна структура економічної системи, що склалася під впливом ліберальної моделі господарювання яка панує в більшості країн світу вже більше тридцяти років. Характерною ознакою такої економічної моделі є всеосяжне домінування фінансового капіталу і, як наслідок, значний вплив фінансових складових на поведінку ринкових агентів та економічну динаміку. Зазначені тенденції посилюються на фоні розгортання четвертої промислової революції [2, с. 7], яка фундаментально змінить наше життя, наш труд та наше спілкування. За масштабами, обсягом та складністю це явище не має аналогів в усьому попередньому досвіді людства.

В результаті прискорився розвиток існуючої системи господарювання і сформувалися її нові риси. У сформованій структурі економіки почали посилюватися суперечності, які особливо гостро проявилися у фінансовій сфері, як найбільш активній та динамічній складовій світового господарства. Критична маса фінансових проблем буквально «підірвала» сучасну цивілізацію [1, с. 7]. Як наслідок, в світовій економіці посилилися наявні і сформувалися нові загрози та виклики, які суттєво ускладнили умови її ефективного функціонування і значно вплинули на можливість подальшого сталого економічного розвитку. Характерною рисою зазначених процесів трансформації світової фінансової системи в умовах глобалізації стала її нерівномірність як в часі, так і в просторі, яка характеризується:

- розривом в потенціалі економічного зростання через нерівномірний розвиток в національних економіках фінансової інфраструктури та фінансових ринків;
- домінуванням США, як локомотиву світової економіки і фінансів;
- перетворенням на рушійну силу глобалізації світових фінансових центрів, більшість з яких за своєю належністю є американськими. Такі фінансові центри задають пропорції розвитку реального капіталу та визначають межі його зростання.

Таким чином, світова фінансова система перетворилася по суті в глобальний спекулятивний конгломерат, що функціонує не в інтересах національних економік, зростання промислового виробництва і рівня життя людей, а в інтересах зміцнення позицій країн «золотого мільярда» [1, с. 8].

Як наслідок фінансової трансформації, сформувалися нові виклики для економіки. Основними з таких викликів є наступні.

1. Відсутність дійсно надійної валюти. В цих умовах Європа переключилася на євро, Південно-Східна Азія акцентувала свою увагу на

китайському юані, американці випускають нові, найбільш захищені від підробки долари. Все більше поширюється використання криптовалюти (самою розповсюдженою є біткоїн) увага до якої підігривається високою нестабільністю фінансових ринків як країн, що розвиваються, так і розвинених.

2. В умовах, коли економічна діяльність все більше набуває планетарного характеру, сформувалася господарська модель, яку фахівці часто називають фінансовою економікою, при всеосяжному домінуванні фінансової компоненти, широкому використанні і розповсюдженні похідних фінансових інструментів. В результаті дійсне джерело виникнення багатства приховується за тривалою чередою фінансових маніпуляцій. У підсумку, гроші роблять гроші, а не виконують призначену їм функцію посередника в перерозподілі реальних активів та засобу активізації їх використання, що, у свою чергу, провокує глобальну нестабільність та виникнення криз.

3. Система економічних відносин, що склалася, провокує подальше значне поглиблення розриву в доходах і концентрацію активів під контролем небагатых.

4. Загострення протистояння на сировинних ринках, ринках енергоресурсів, торгові війни набувають вкрай руйнівного характеру.

5. Відсутність чіткої врегульованості відносин в кіберпросторі веде до посилення можливості несанкціонованого доступу в комп'ютерні фінансові системи, і розширення кіберзлочинності.

6. Посилення глобальної нестабільності світової економіки, що має прояв у зростанні диспропорцій (до 10 разів) між базисними параметрами економічної системи – масштабами реальної та віртуальної економіки, значного перевищення фінансової сфери над реальним виробництвом.

Безумовно, зазначені виклики відомі в професійній сфері. Дані проблеми активно обговорюються науковим співтовариством, по ним йде активна полеміка в спеціальній літературі відносно можливостей нейтралізації негативних наслідків трансформації глобальної фінансової системи. В умовах явної кризи неоліберальної економічної моделі ведеться активний пошук майбутньої парадигми економічного розвитку глобальної економіки, що в підсумку покликане вивести світову економіку на траєкторію стійкого економічного зростання. Враховуючи те, що головним джерелом кризисних загроз виступає саме фінансова сфера, з нею потрібно й починати реалізацію програм нейтралізації таких загроз.

Література

1. Акинина В.П. Современные вызовы трансформаций финансовой экономики: теоретическое эссе. // Национальные интересы: приоритеты и безопасность т. 7, вып. 11, март 2011. – С. 7 – 13.

2. Шваб К. Четвертая промышленная революция. [Текст] / К. Шваб. – М.: ЭКСМО, 2016 – 206 с

Олексенко Я.А.

аспірант кафедри економіки та міжнародних економічних відносин,
Херсонський державний університет
Науковий керівник: к.е.н., проф. Тюхтенко Н.А.
м. Херсон

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ

В сучасних умовах розвитку управління зростає інтерес до корпоративної культури, як до феномену, що впливає на успішний розвиток діяльності підприємства. Ефективно визначену і побудовану корпоративну культуру слід розглядати як потужний стратегічний інструмент, що дозволяє координувати роботу всіх структурних підрозділів та окремих членів колективу для досягнення поставлених цілей. Корпоративна культура належить до класу явищ, які мають багатоаспектне тлумачення, різні варіанти визначення, що, на перший погляд, надають їй різного сутнісного характеру. Перш ніж розкрити сутність тлумачень корпоративної культури, справедливо акцентувати увагу на тому, що вона є складовою загальної культури [2, с. 8].

Перші згадування щодо вживання терміну «корпоративна культура» дослідники відносять до кінця ХІХ-го – початку ХХ-го ст. У багатьох джерелах зазначено, що вперше словосполучення «корпоративна культура» використав у ХІХ ст. німецький фельдмаршал Г. Мольтке, як військовий термін, що визначав взаємовідносини в офіцерському середовищі. Проте системні наукові дослідження та розробка концепції корпоративної культури бере свій початок від початку 80-х років минулого століття в США під впливом трьох наукових напрямків: досліджень у сфері стратегічного управління, теорії організації та дослідження організаційної поведінки [3, с. 327].

До сьогоднішнього дня немає чіткої дефініції корпоративної культури, яка б мала всезагальне визначення й однозначне тлумачення. Майже всі підходи до трактування є значною мірою альтернативними і переважно являють собою перелік складових елементів, які в сукупності формують корпоративну культуру підприємства, але не відображають головної мети її існування.

Визначаючи сутність корпоративної культури, використовують п'ять основних підходів для їх систематизації (табл. 1)

Більшість авторів у своїх визначеннях називають в якості компоненту корпоративної культури цінності організації, тому можна стверджувати, що сутністю корпоративної культури є саме вони, що домінують серед співробітників та сукупність способів їх реалізації, що переважають у ній на певному етапі розвитку підприємства [4, с.81-82].

Таблиця 1

Основні підходи до визначення сутності корпоративної культури

Характеристика	Представники	Сутність поняття
1	2	3
1. Функціональний підхід		
описує функції корпоративної культури, її роль як механізму регуляції поведінки між працівниками	К. Голд, Г. Морган, Г. Хофстеде, Е. Браун, В.В. Томілов, В.А. Погребняк	Корпоративна культура – це набір переконань, цінностей і засвоєних способів вирішення реальних проблем, що сформувався за час життя організації і має тенденцію прояву в різних матеріальних формах і в поведінці членів організації
2. Психологічний підхід		
Підкреслює формування звичок працівників та особливості їх адаптації до організаційного середовища	М. Мескон, Є. Шейн, Є. Жак, К. Кричевський, Т.Ю. Базаров	Корпоративна культура – це комплекс базових припущень, розроблених групою осіб, для оволодіння здатністю протидії проблемам зовнішньої адаптації та внутрішньої інтеграції у довгостроковій перспективі
3. Описовий підхід		
включає перелік усіх елементів корпоративної культури	Д. Елдрідж, А. Кромбі, М. Мескон, А.В. Карпов, М.С. Злобін	Корпоративна культура – це унікальна сукупність норм, цінностей, зразків поведінки, що визначають спосіб об'єднання груп та окремих особистостей в організацію для досягнення поставлених цілей
4. Історико-генетичний підхід		
включає процеси соціального та культурного наслідування, розвиток традицій, звичаїв, ритуалів	У. Оучі, С. Мішон, П. Штерн, В. Співак, Б.Ф. Усманов	Корпоративна культура – це сукупність поведінки, символів, ритуалів і міфів, що відповідають цінностям, які розділяють персонал організації і передаються новим членам як життєвий досвід
5. Нормативний підхід		
звертає увагу на норми й зразки поведінки	В. Сате, Н. Лемерт, Є. Уткін, З. Румянцева	Корпоративна культура – це система уявлень, символів, артефактів, цінностей і зразків поведінки, що розділяються всіма членами організації

Складено автором на основі джерел [1, 3].

Отже, на нашу думку, корпоративна культура представляє собою систему цінностей, переконань, вірувань, уявлень, очікувань, символів, дійових принципів, норм поведінки, традицій, ритуалів, формування яких відбувається під впливом внутрішніх і зовнішніх чинників (історичних, культурних, економічних, політичних, ментальних), досягнення певних результатів у діяльності персоналу і підприємства загалом. Кожна успішна організація має свою корпоративну культуру, що дає їй змогу вирізнятися серед інших, створює атмосферу індивідуальності серед її членів. Корпоративна культура виступає індикатором розвитку та роботи організацій, адже вона насамперед позначається на соціально-психологічному кліматі, який задає емоційний фон для роботи

всього колективу. Її можна тлумачити, як інструмент у сфері управління, що дає змогу керувати персоналом, підвищувати конкурентоспроможність, ефективно здійснювати позитивні зміни.

Література

1. Ігнат'єва І.А. Корпоративне управління: підручник / І.А. Ігнат'єва, О.І. Гарафонова – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 600 с.
2. Корпоративна культура / Г.М. Захарчин, Н.П. Любомудрова, Р.О. Винничук, Н.В. Смолінська. – Львів : Новий Світ-2000, 2011. –341 с.
3. Стратегічний менеджмент: навчальний посібник / За заг. ред. М.П. Бутка [М.П.Бутко, М.Ю. Дітковська, С.М. Задорожна та ін.]. – К. : «Центр учбової літератури», 2016. – 376 с.
4. Фіщук Н.Ю. Корпоративна культура організації: сутність, види, принципи та вплив на розвиток організації / Н.Ю. Фіщук, І.В. Ломачинська / Збірник наукових праць ВНАУ. Серія Економічні науки. – Вінниця: ВНАУ, 2012. – Випуск 1 (56). – Том 4.). – С.82-85.

Руденко О. М.

студентка I курсу факультету економіки і менеджменту,
Херсонський державний університет

Науковий керівник: к. е. н., доцент Жнакіна Е.Г.

м. Херсон

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ

Поглиблення глобалізаційних процесів у всіх сферах суспільно-економічного життя породжує якісно нові виклики національним державам. Це вимагає адаптації їхніх економік до світових трансформаційних процесів через формулювання відповідей на глобальні виклики та розробку механізму ефективної інтеграції у світове господарство.

Глобалізація є найвищою стадією розвитку процесу інтернаціоналізації суспільного життя, що відображає об'єктивний процес активізації взаємопроникнення та взаємозалежності сучасних соціально-економічних та суспільно політичних процесів у світовому масштабі [1].

Індекс рівня глобалізації країн світу (KOF Index of Globalization) дозволяє оцінити масштаб інтеграції тієї чи іншої країни в світовий простір; виконати порівняння різних країн за його компонентами та включає в себе змінні, що вимірюють економічні, соціальні та політичні аспекти глобалізації.

У 2017 році дослідження охопило 193 країни світу. До десятки лідерів увійшли Нідерланди (92,84), Ірландія (92,15), Бельгія (91,75) Австрія (90,05), Швейцарія (88,79), Данія (88,37), Швеція (87,96), Велика Британія (87,26), Франція (87,19) та Угорщина (86,55). Україна з показником 70,24 зайняла 45 місце [2].

Пріоритетним завданням економіки України має стати наближення до рівня провідних країн світу шляхом активізації інноваційного процесу, підвищення стимулів до праці, покращення інвестиційного клімату, адаптації законодавства до сучасних умов господарювання, всебічної підтримки підприємництва, створення розгалуженої інфраструктури, що вплине на подальший економічний розвиток країни, ефективність та результативність підприємницької діяльності, місце України в системі світового господарства [3].

Сировинна структура української економіки є головним фактором, що створює надзвичайну залежність від зовнішніх впливів. Від цін на сировину на світових ринках залежить стан української економіки та державних фінансів, рівень зарплат та добробут мільйонів українських громадян. Промисловим підприємствам необхідно проводити модернізацію, вдосконалювати виробництво, покращувати якість продукції. Держава повинна вкладати кошти в розвиток інновацій та технологій.

Позитивними наслідками впливу глобалізаційних процесів на соціально-економічний розвиток України є [4]:

- 1) зменшення витрат на здійснення зовнішньоекономічних операцій;

2) можливість брати активну участь в обговоренні режимів регулювання міжнародних економічних відносин;

3) забезпечення інвестиційної привабливості України для іноземних інвесторів;

4) можливість входження України до міжнародних коопераційних проектів.

Негативними наслідками впливу глобалізаційних процесів на соціально-економічний розвиток України вважаються [4]:

1) домінування економічно розвинених країн;

2) пригнічення розвитку окремих галузей національної економіки, що не завжди готові до повноцінної міжнародної конкуренції, заміщення їх імпортом;

3) соціальна нерівність у порівнянні з економічно успішними країнами;

4) вивільнення економічних сил, які поглиблюють нерівність у сфері зайнятості, а також у питаннях продуктивності праці, матеріального добробуту, що стає перепоною в соціально-трудовах відносинах.

Для успішної інтеграції України в глобалізаційне поле світового господарства необхідна довгострокова зовнішньоекономічна стратегія, що має включати активну інтеграцію, зміцнення валюти країни, поєднання експортно-орієнтованої економіки з власним конкурентоспроможним виробництвом, вдосконалення законодавства та інвестиційного клімату, спрямування інвестицій на розвиток інфраструктури та модернізацію економіки.

Таким чином, Україна повинна будувати якісно нову соціально-орієнтовану модель глобалізації, основою якої має стати людина, а метою держави – перехід від індустріальної до постіндустріальної стадії розвитку.

Література

1. Козак Ю. Г. Світова економіка: навч. посібн. / За ред. Ю. Г. Козака, В.В. Ковалевського, Н.С. Логвінової. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 328 с.

2. Рейтинг країн світу за індексом глобалізації [Електронний ресурс] // KOF Swiss Economic Institute. – Режим доступу: <http://globalization.kof.ethz.ch/>

3. Лук'яненко Д.Г. Стратегії економічного розвитку в умовах глобалізації: монографія / Д.Г. Лук'яненко. – К.: КНЕУ, 2001 – 538 с.

4. Тарханова Н.О. Глобалізація світового господарства та її вплив на економічний розвиток України / Н.О. Тарханова // Вісник Донбаської національної академії будівництва і архітектури. – 2013. – №2(100). – С. 98-103.

Софянік К.А.

студентка I курсу факультету економіки і менеджменту,
Херсонський державний університет

Науковий керівник: д.е.н., професор Ушкаренко Ю.В.

м. Херсон

ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЧНОГО ОПОДАТКУВАННЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини – невід’ємна умова сталого економічного та соціального розвитку України. З цією метою Україна здійснює на своїй території екологічну політику, спрямовану на збереження безпечного для існування живої і неживої природи навколишнього середовища, захисту життя і здоров’я населення від негативного впливу, зумовленого забрудненням навколишнього природного середовища, досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи, охорону, раціональне використання і відтворення природних ресурсів. З огляду на це, особливої актуальності набуває екологічний податок.

Існування екологічного податку зумовлено необхідністю часткової компенсації негативного впливу на природу різного роду шкідливих та небезпечних факторів, що виникають у процесі господарської діяльності суб'єктів (табл. 1). У зв'язку з тим, що такий вплив є об'єктивно неминучим, передбачено економічне стимулювання суб'єктів господарювання до скорочення забруднення навколишнього середовища.

Відносини у сфері природоохоронного законодавства, їх правові, економічні та соціальні засади організації у сфері охорони навколишнього природного середовища регулюються Законом № 1264-ХІІ та Податковим кодексом України (далі ПКУ). Платниками податку є суб'єкти господарювання, юридичні особи, що не провадять господарську діяльність, бюджетні установи, громадські та інші підприємства, установи та організації [1-2].

Система екологічного оподаткування відбиває взаємозалежність негативного впливу на довкілля (обсяги, види, категорія викидів та скидів) і ставок оподаткування (система диференційованих ставок), що сприяє прогресивності екологічного оподаткування. Платежі за забруднення є джерелом надання на пільгових умовах коротко і довгострокових позичок для реалізації проектів щодо забезпечення раціонального використання природних ресурсів та охорони навколишнього природного середовища, для вжиття заходів із гарантованого зниження викидів, і скидів забруднюючих речовин, на розвиток екологічно безпечних технологій та виробництв, інвестиції на охорону природи, створення державного та регіональних екологічних фондів [3].

Види екологічного податку

Вид податку	Об'єкт та база оподаткування	Ставки податку
Екоподаток за викиди в атмосферу	Обсяги та види забруднюючих речовин, які викидаються в атмосферне повітря стаціонарними джерелами.	Встановлюються у грн. за тонну. Для забруднюючих речовин встановлено клас небезпечності, та ставки податку застосовуються залежно від установлених орієнтовно безпечних рівнів впливу таких речовин в атмосферному повітрі населених пунктів.
Екоподаток за скиди у водні об'єкти	Обсяги та види забруднюючих речовин, які скидаються безпосередньо у водні об'єкти.	Встановлюються у грн. за тонну. Для забруднюючих речовин. Гранично допустима концентрація забруднюючих речовин або орієнтовно безпечний рівень впливу, міліграмів на 1 літр.
Екоподаток за розміщення відходів	Обсяги та види розміщених відходів, крім обсягів та видів відходів як вторинної сировини, що розміщуються на власних територіях суб'єктів господарювання.	Встановлюються у грн. за тонну. Ставки податку за розміщення відходів, які встановлюються залежно від класу небезпеки та рівня небезпечності відходів.
Екоподаток на радіоактивні відходи	Обсяги та категорія радіоактивних відходів, що утворюються внаслідок діяльності суб'єктів господарювання та/або тимчасово зберігаються їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк. Обсяги електричної енергії, виробленої експлуатуючими організаціями ядерних установок (атомних електростанцій).	Встановлюються у грн. у розрахунку на 1 кВт-год виробленої електричної енергії. Ставка податку за утворення радіоактивних відходів виробниками електричної енергії - експлуатуючими організаціями ядерних установок, включаючи вже накопичені. Ставка податку за тимчасове зберігання радіоактивних відходів (крім відходів, представлених як джерела іонізуючого випромінювання), гривень за 1 куб. метр.

На сьогоднішній день екологічне оподаткування виступає важливим елементом регулювання стану навколишнього природного середовища. Проте діюча система екологічного оподаткування в Україні є не ефективною, про що свідчать залежність обсягу надходжень екологічного податку, передусім від економічних циклів, а не від чинного податкового законодавства; зменшення витрат суб'єктів господарювання на інновації; нераціональний розподіл сум екологічного податку.

З огляду на це, пропонуємо: впровадити щоквартальну індексацію ставок екологічного податку, а також впровадження прогресивної шкали коригуючих коефіцієнтів, що застосовуються до ставок екологічного податку за понадлімітні викиди/скиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря/водні

об'єкти; привести у відповідність ставки податку за викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря за назвою та класом небезпечності забруднюючих речовин; запровадити екологічний податок за виробництво та імпорт добрив та пестицидів.

Література

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. №2755-VI із змінами та доповненнями. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>
2. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991р. № 1264-XII із змінами та доповненнями. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>
3. Екологічне оподаткування. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua>

Трускавецький Д. В.

студент I курсу факультету економіки і менеджменту,
Херсонський державний університет
Науковий керівник: к.е.н., доцент Жнакіна Е.Г.
м. Херсон

ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКОЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

У системі зовнішньополітичних пріоритетів України європейська інтеграція посідає особливе місце [1]. Це шлях модернізації економіки, подолання технологічної відсталості, залучення іноземних інвестицій та новітніх технологій, створення нових робочих місць, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника, вихід на світові ринки, насамперед на ринок ЄС. Як невід’ємна частина Європи Україна орієнтується на діючу в провідних європейських країнах модель соціально-економічного розвитку.

З 1 вересня 2017 р. в повному обсязі вступила в силу дія Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом [2], що є за своїм обсягом та тематичним охопленням найбільшим міжнародно-правовим документом за всю історію України. Угода визначає якісно новий формат відносин між Україною та ЄС на принципах «політичної асоціації та економічної інтеграції» та слугує стратегічним орієнтиром системних соціально-економічних реформ в Україні. Передбачена Угодою поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі визначатиме правову базу для вільного переміщення товарів, послуг, капіталів, частково робочої сили між Україною та ЄС, а також регуляторного наближення, спрямованого на поступове входження економіки України до спільного ринку ЄС.

Положення Угоди про асоціацію в частині запровадження вільної торгівлі між Україною та державами-членами Європейського Союзу передбачає можливість виходу на один з найпотужніших та найбільш захищених ринків світу; конкурувати на рівних умовах та нарощувати обсяги експорту; збільшення кола потенційних споживачів української продукції; знайти нових партнерів та диверсифікувати свої експортні потоки з метою мінімізації ризиків у разі неможливості доступу на ринки певних країн СНД; спрощення процесів залучення технологічних та інноваційних рішень, що реалізуються у країнах ЄС; зменшення нетарифних обмежень у торгівлі сільськогосподарською продукцією; покращення доступу до якісної імпоротної техніки, насіння, засобів захисту рослин тощо; збереження суверенітету у визначенні та здійсненні зовнішньоекономічної політики.

Політичні переваги інтеграції України у ЄС пов’язані зі створенням надійних механізмів політичної стабільності, демократії та безпеки. Членство у ЄС відкриє шлях до колективних структур спільної безпеки Євросоюзу, забезпечить ефективнішу координацію дій з європейськими державами у сфері контролю за експортом і нерозповсюдження зброї масового знищення, дасть

змогу активізувати співробітництво в боротьбі з тероризмом, організованою злочинністю, контрабандою, нелегальною міграцією, наркобізнесом тощо [3].

На сучасному етапі Україні потрібна комплексна стратегія перетворень, яка має визначити такі обов'язкові напрями [4]: політика національного примирення, що передбачає зниження конфліктності у відносинах представників різних соціальних, етнічних, релігійних та конфесійних груп; конституційна реформа, що передбачає впровадження ефективної політичної моделі та введення нового збалансованого адміністративно-територіального устрою держави; модернізація економіки, що передбачає забезпечення умов для технічного й технологічного переозброєння національної промисловості та розгортання виробництв товарів та послуг із високою доданою вартістю; гуманітарний розвиток, що передбачає відтворення та розвиток людського капіталу та наближення якості системи соціального забезпечення до європейських аналогів.

Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 схвалено Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» [5]. Метою Стратегії є впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі. Першочерговою є реалізація таких реформ і програм: реформа системи національної безпеки та оборони; оновлення влади та антикорупційна реформа; судова реформа; реформа правоохоронної системи; децентралізація та реформа державного управління; дерегуляція та розвиток підприємництва; реформа системи охорони здоров'я; податкова реформа; програма енергонезалежності; програма популяризації України у світі та просування інтересів України у світовому інформаційному просторі.

Таким чином, європейський вибір України відкриває нові перспективи співробітництва з розвинутими країнами континенту, надає можливості економічного розвитку, зміцнення позицій України у світовій системі міжнародних відносин. Це – найкращий спосіб реалізації національних інтересів.

Література

1. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 01.07.2010 № 2411-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/984_011
3. Офіційний сайт Представництва України при Європейському Союзі та Європейському співтоваристві з атомної енергії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mfa.gov.ua/>
5. Указ Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» від 12.01.2015 № 5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

Ульченко В.О.

студентка IV курсу факультету економіки і менеджменту,
Херсонський державний університет
Науковий керівник д.е.н., професор Ушкаренко Ю.В.
м. Херсон

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ВАЛЮТНОЇ СИСТЕМИ

Валютна система представляє собою форму організації і регулювання валютних відношень, закріплена національним законодавством або міждержавними угодами. В умовах інтеграції економіки різних країн валютна система відіграє важливу роль у світогосподарських зв'язках. Вона безпосередньо впливає на соціально-економічне становище країни, зокрема на зростання виробництва, експортно-імпорتنі операції, на інфляцію та ціни, заробітну плату тощо. Зростання ролі валютної системи змушує економічно розвинуті країни вдосконалювати інструменти регулювання валютної сфери на національному та міжнародному рівнях [4, с. 20]. Світова валютна система, по своїй суті, є сукупністю певних правил і законів, які регулюють діяльність центральних емісійних банків на зовнішніх валютних ринках. В процесі їх практичного застосування світова валютна система повинна забезпечити стабільну основу для планування торговельних відносин і сприяти викоріненню різного роду валютних обмежень та протекціоністських заходів з боку окремих країн та їх урядових органів. Розрізняють національну, світову та регіональну валютні системи. На даному етапі розвитку СВС основними функціями, які вона виконує, є наступні [2]:

1. Опосередкування міжнародних економічних зв'язків, тобто забезпечення співробітництва між державами в питаннях економіки, їх кооперація при вирішенні певних завдань і досягненні конкретних цілей.

2. Забезпечення платіжно-розрахункового обороту в рамках світового господарства. Ця функція визначає СВС як універсальний набір засобів для фінансового згоди між країнами, так як саме СВС дозволяє вести розрахунки країнам з різними грошовими одиницями.

3. Забезпечення необхідних умов для нормального відтворювального процесу і безперебійної реалізації вироблених товарів.

4. Регламентация та координація режимів національних валютних систем, а саме їх успішна взаємодія.

5. Уніфікація і стандартизація принципів валютних відносин. За рахунок стандартів принципів валютних відносин і їх неповторності забезпечується правомірне співробітництво країн, закони яких зовсім різні.

Валютний курс – це сполучна ланка між національної та світової грошовими системами, що виражає співвідношення платіжних одиниць різних країн. Він необхідний для встановлення світових цін на експортну продукцію, вироблення кредитної політики, адекватної кон'юнктурі ринку, стимулювання розвитку сфери послуг та інформаційно-технологічного обміну. Вартісний

основою валютного курсу є купівельна спроможність валют, яка виражає середні національні рівні цін на товари, послуги і капітали. Таким чином, через валютний курс виробники і споживачі порівнюють внутрішні цінові пропорції зі світовими. У підсумку оцінюється ступінь прибутковості випуску та експорту / імпорту даного товару, а також ефективність інвестиційних проектів [1].

До основних характеристик валютного курсу насамперед відносять його номінальне і реальне значення. Номінальне значення валютного курсу визначається щодня публікується середньої "ціною" національної валюти, що формується торгами на міжбанківській валютній біржі або встановлюється центральним банком. Реальне значення розраховується через множення номінального курсу на співвідношення цін в двох країнах або на основі зіставлення середніх національних цін в державах – торговельних партнерах.

Валютні відносини виникають на національному та на міжнародному рівнях. На національно-державному рівні вони формують національну валютну систему, яка включає в себе валютні відносини країни, їх інституціональні форми, що визначаються валютним та іншим законодавством, розгалужену сукупність інфраструктурних підрозділів, що забезпечують функціонування національної валютної системи.

Світова валютна система охоплює усю світову економіку. Її розвиток пов'язаний з формуванням світового ринку, єдиної системи світового господарства внаслідок поглиблення і диверсифікації міжнародного поділу праці, інтернаціоналізацією економічного життя та глобалізацією усіх аспектів господарської діяльності. Проте одним із найбільших недоліків світової валютної системи є те, що вона не передбачає механізмів мінімізації наслідків кризових явищ, а покладені в її основу принципи формують залежність економічного стану країн від ситуації на міжнародному валютному ринку [3].

З огляду на це, суть пропозиції щодо реформування існуючих структур світової валютної системи зводиться до більш повної і всебічної політики провідних країн світу на зразок маастрихтських критеріїв валютно-фінансової конвергенції країн ЄС; по-друге, до формування центральної системи координації та регулювання валютних курсів, менш жорсткої, ніж фіксовані режими Бреттон-Вудської системи чи європейського механізму валютних курсів, але, водночас, і менш мінливої, ніж сучасний режим вільного плавання, по-третє, до вирішення проблем валютної ліквідності.

Література

1. Боринець С.Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини / С.Я. Боринець – К.: Знання, 2004. – 409 с.
2. Боринець С.Я. Міжнародні фінанси / С.Я. Боринець – К.: Зання-Прес, 2002. – 311 с.
3. Черняк О. Проблеми і перспективи розвитку світової валютної системи в умовах глобальної економічної кризи / О.Черняк // Науковий вісник ЧДІЕУ. – № 1 (5). – 2010. – С. 34-36.
4. Шаповалова С. М. Спеціальні права запозичення як інструмент глобалізації економіки / С.М. Шаповалова, Г.М. Карамішева // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 9(111). – С. 17-23.

Федяєва М.С.

к.е.н., доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин,
Херсонський державний університет
м. Херсон

"СМАРТ" СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ РЕГІОНУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ТРАНСФОРМАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Сучасний стан розвитку національних економік багато в чому залежить від розумної спеціалізації, яка сприяє розвитку регіонального підприємництва. Це відбувається за рахунок інституційної та фінансової підтримки підприємницьких ініціатив, розвитку людських ресурсів, втілення в практичну діяльність наукових розробок та технологій.

У сучасних реаліях увесь світ стикається зі зростаючою урбанізацією. Одночасно, великі міста стали центрами широких можливостей для талантів та рушійною силою економічного зростання. В свою чергу, міста зазнають стійких суспільних викликів для розв'язання проблеми з безробіттям та збільшенням кримінальних проявів, підвищення енергоефективності, зростанням кількості населення, що веде до більш високого тиску на міську інфраструктуру, і державні органи за цих та інших обставин все більше і більше працюють в умовах скорочення фахівців.

Технологізація виробничих процесів, втілення науково обґрунтованих технологій протягом багатьох років впливали на розвиток міст. Тим не менш, швидкість, з якою відбувається цей вплив, постійно зростає, і цифрові технології мають потужний потенціал для вирішення нових глобальних проблем у великих містах. Як наслідок, міські території перетворюються на "розумні" міста (smart cities). У цьому перетворенні технологія є лише однією зі складових. Другий елемент "розумних" міст - це дані, джерело життєво важливих рішень. Завдання полягає у раціональному використанні цих даних для створення розумних рішень, що задовольняють реальні потреби жителів міста і сприймаються ними як значущі, що призводить до змін довготривалої поведінки. Врешті-решт, розумні рішення стосуються людської поведінки. Нарешті, третій наріжний камінь "розумних" міст - це розумні люди. Зосередження на можливості працевлаштування та виграш "війни талантів" є життєво важливим для сталого економічного зростання [1].

Це перетворення з традиційного міста на "розумне" місто відбувається не просто. Успіх залежить від якості прийнятих рішень та способу виконання цих рішень. Що потрібно для успіху? Низка умов, які знайшли висвітлення у працях вчених - Б. Коен, Д. Янг, М. Лерідер, Х. Йоас, та мають своє тлумачення, якісні характеристики у науково-довідковій літературі [2].

Теоретичні джерела "розумної" спеціалізації є глибокими і ґрунтуються на класичних наукових теоріях економічного зростання (наприклад, теорії розподілу праці Адама Сміта) та торговельної спеціалізації. Сучасні напрями економічної думки від еволюційної економіки до економіки агломерації також

видно в концепції розумної спеціалізації. Зокрема, доказом цього є збільшення значення знань, ролі розповсюдження знань та перешкод (наприклад, бар'єри на ринку праці), які не сприяють змінам в спеціалізації моделей. Розумна спеціалізація також спирається на широкі економічні дослідження щодо промислового розвитку (наприклад, Маршаллові екстерналії, промислові райони; гнучка спеціалізація (Піор і Сабель, Сторпер), і неокласична просторова економіка (Кругман))[3].

Провідною особливістю концепції "розумної" спеціалізації, яка відрізняє її від традиційних, інноваційних та галузевих політичних інструментів, є акцент на "процесі підприємницького відкриття" або "саморозкриття", тобто процесах, за допомогою яких підприємець розуміє: товар чи послуга існують, не існують або можуть існувати в інших регіонах, отже вони можуть бути виготовлені локально, з деякими варіаціями і, можливо, з меншими витратами. Підприємець може "відкрити" нові види діяльності, поєднуючи існуючі наукові та технічні знання (наприклад, інформаційно-комунікаційні технології або нанотехнології) з промисловими ресурсами та можливостями регіону (наприклад, місцеві знання), що може призвести до нових економічних результатів. Цей новий процес "саморозкриття" також може привести до створення стратегій, які б характеризували регіональні інноваційні напрями розвитку.

Спільним у концепції "розумної економіки" та підприємництва є розуміння механізму ринку праці в цілому, співвідношення попиту на робочу силу з послугами праці. "Розумна економіка" має на меті визначити заходи, спрямовані на стимулювання підприємництва, щоб ефективно, системно розвивати економіку шляхом використання творчого потенціалу, інноваційних навичок, специфічних для людського капіталу інформаційно-комунікаційних технологій.

У контексті визначення способів підтримки розвитку підприємництва як інтегрованої частини у прояві економіки через інтелектуальний компонент, стимулюючи формування звичок, навичок, ділової практики, що доповнює процес технологічних інновацій, розвиток економіки на основі знання та інновації є вкрай важливим.

Через підприємницьку діяльність індивід скеровує свої творчі сили для отримання джерел доходу для нього та для спільноти, до якої він належить; стає мотивом підвищення якості послуг, що надаються споживачам, створюючи економічно привабливі товари, які задовольняють та відповідають вимогам місцевого населення, яке вимагає ефективно використовувати ресурси, забезпечувати співвідношення якості та ціни на місцеві товари. Підприємець зацікавлений своїм іміджем на ринку, через який він ототожнюється з іміджем його виробленої та проданої продукції. Насправді, підприємець починає ототожнювати себе зі спільнотою, до якої він належить, стає частиною системи місцевого самоврядування, створює добробут громади та захищає належну систему влади.

Література:

1. Toppeta D. The Smart City Vision: How Innovation and ICT Can Build Smart, in Livable, Sustainable Cities. The Innovation Knowledge Foundation

[Electronic resource] / D. Toppeta – Режим доступа : http://www.thinkininnovation.org/file/research/23/en/Toppeta_Report_005_2010.pdf

2. Corres P. G., Güçeri I. Research and Innovation for Smart Specialization Strategy. Concept, Implementation Challenges and Implications [Electronic resource]/ P.G. Corree, I. Güçeri - Режим доступа: https://www.sbs.ox.ac.uk/sites/default/files/Business_Taxation/Docs/Publications/Policy_Papers/research-and-innovation-for-smart-specialization-strategy.pdf.

3. Foray, D., P.A. David and B. Hall. Smart Specialisation - The Concept [Electronic resource]/ D. Foray - Режим доступа: http://ec.europa.eu/invest-inresearch/pdf/download_en/kfg_policy_brief_no9.pdf?11111

Федяєва М.С.

к.е.н., доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин,
Херсонський державний університет

Звонарьова О.І.

студентка IV курсу факультету економіки і менеджменту,
Херсонський державний університет
м. Херсон

ВПЛИВ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Інфляція є однією з найбільш гострих проблем сучасного розвитку економіки, однією із проявів порушення макроекономічної рівноваги, одним із найтяжчих проявів макроекономічної нестабільності. Сучасна інфляція – це інфляція другої половини ХХ – початку ХХІ ст., характерною ознакою якої є її хронічний характер. В останні часи практично не було дефляції (стійкого та тривалого зниження рівня цін), а загальний рівень цін щорічно зростав у всіх без винятку країнах.

Інфляція являє собою одну з найгостріших проблем сучасного розвитку економіки в багатьох країнах світу, яка негативно впливає на всі сторони суспільного життя. Адже її наслідками є знецінення результатів праці, зниження життєвого рівня населення, знецінення грошових заощаджень, перешкоджання довгостроковим інвестиціям та економічному зростанню загалом [1, с. 18]. Високий рівень інфляції руйнує грошову систему та провокує витік капіталу за кордон, послаблює національну валюту, посилює суперечності в соціальних та політичних колах суспільства.

Основним індикатором інфляції є індекс споживчих цін, який в Україні суттєво коливається та значно перевищує середньоєвропейський показник. Враховуючи євроінтеграційний курс України, виникає об'єктивна необхідність підвищення ефективності регулювання інфляційних процесів, особливо на сучасному етапі [2, с. 9].

Проблема контролю над інфляцією зводиться до використання механізмів, здатних послабити і зрештою припинити дію сили, що сприяє розвитку інфляційних процесів. Ефективна антиінфляційна політика дозволяє тримати під контролем ціни, не пригнічуючи зростання національної економіки в довгостроковій перспективі [3, с. 10].

Антиінфляційне регулювання в Україні знаходиться в даний час на етапі, коли необхідно подальше використання заходів протидії інфляції. Майбутній успіх антиінфляційного регулювання залежить насамперед від правильного керівництва на державному рівні.

Регулювання інфляції на основі системного підходу дозволить знизити інфляційні очікування, які стимулюють завчасне підвищення цін учасниками ринку, більш реально оцінювати економічні індикатори, подолати помилковість сигналів, що надходять на ринок, і стабілізувати економічну поведінку його

учасників і населення. При відносній стабільності цін знизиться вплив інфляційного чинника на прийняття рішень про угоди та інвестиціях [4, с. 17].

Явище інфляції є дуже небезпечним для розвитку вітчизняної економіки, оскільки завдяки йому порушується макроекономічна стабільність. Тому антиінфляційна державна політика та антиінфляційне державне регулювання як інструмент її прояву, займають одне із головних місць серед засобів державного регулювання економіки. Проте характерна ознака сучасної інфляції полягає в тому, що вона розвивається інерційно, і зупинити її надзвичайно важко. Тобто інфляція має властивість залишатися стабільною, поки економічна ситуація не змусить її рівень підвищитися або зменшитися. Відповідно, стає очевидним, що без державного втручання контролювати інфляційні процеси у сучасних економічних умовах навряд чи вдасться [5].

Під антиінфляційним регулюванням пропонуємо розуміти сукупність заходів щодо управління інфляційними процесами, які використовуються на державному рівні з метою підтримки оптимального розміру інфляції та недопущення різких інфляційних коливань шляхом використання механізмів грошово-кредитної, податкової, бюджетної політики [6, с. 11].

Зважаючи на важливе значення та широке коло завдань, яке належить виконувати сучасному антиінфляційному регулюванню, вважаємо, що наразі в Україні необхідно запровадити комплексне регулювання інфляції замість розрізнених заходів у відповідності з теорією інфляції як багатофакторного процесу та принципами системного підходу. У розробці механізму комплексного антиінфляційного регулювання економіки і вбачаються перспективи подальших досліджень у цій науковій площині [7, с. 22].

Отже, через складність та багатогранність інфляційних процесів, дослідникам зрізних економічних шкіл не вдається досягти спільної точки зору на причини виникнення інфляції. Економісти давно намагаються з'ясувати причини інфляції, щоб запропонувати ефективні методи боротьби з нею та її негативними соціально-економічними наслідками [8, с. 65].

Вихід з кризового стану для економіки будь-якої країни містить два основних елементи. По-перше, приборкання інфляції та, по-друге, припинення падіння виробництва. Однак ключовим моментом є саме вирішення питання інфляції, оскільки це - найважливіша умова для поновлення інвестиційної активності, що, в свою чергу, має забезпечити відродження виробництва. Поліпшити ситуацію можна лише за умов комплексного впровадження заходів антиінфляційного регулювання

Література

1. Андрианов В. Инфляция и методы ее регулирования //Маркетинг. - 2010. - № 4. - С. 3-18
2. Кравченко С. Інфляція в ринковій економіці: сутність, причини і взаємозв'язок з макроекономічними показниками //Економіка. Фінанси. Право. - 2009. - № 7. - С. 9-12.
3. Бицюра Ю. Аналіз інфляції в Україні //Географія та основи економіки в школі. - 2015. - № 1. - С. 10-13

4. Борейко В. Можливість поєднання в сучасних економіках ідей кейнсіанства монетаризму / В. Борейко // Вісник економічної науки України. – 2013. -№ 2. – С. 17–20.

5. Тівєриадська Л.В Інфляційні процеси та соціально-економічні наслідки в Україні [Електронний ресурс] / Л.В. Тівєриадська, А.М Якименко //Економічний простір. – 2016. –№93. –Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=27237896

6. Кравченко С. Проблеми інфляції в ринковій економіці й антиінфляційна політика держави / С. Кравченко // Економіка. Фінанси. Право. – 2011. – № 8.– С. 8–11.

7. Петрик О. Визначення оптимального рівня інфляції для України / О. Петрик,С. Ніколайчук // Вісник Національного банку України. – 2010. – № 6. – С.10–22.

8. Булавіна О. Прогнозування та регулювання інфляції в Україні: Дис... канд. екон. наук: 08.02.03 / Київський національний економічний ун-т. - К., 2012. - 196 с.

Цхай Р.О.

студентка 1 курсу факультету економіки і менеджменту,
Херсонський державний університет

Науковий керівник: к.е.н., доцент Жнакіна Е.Г.

м. Херсон

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ

Конкуренція існує на всіх рівнях економічної системи. Її посилення між країнами на світових ринках поставило питання про дослідження чинників, що впливають на міжнародну конкурентоспроможність, та можливості її підвищення у міжнародному поділі праці.

Міжнародна конкурентоспроможність країни — це здатність країни створити таке національне бізнес-середовище за умов вільного і справедливого ринку, в якому вітчизняні товаровиробники можуть постійно розвивати свої конкурентні переваги та займати і утримувати стійкі позиції на певних сегментах світового ринку, завдяки: потужному економічному потенціалу, що забезпечує динамічне зростання економіки на інноваційній основі; розвинутій системі ринкових інститутів; володінню значним інтелектуальним капіталом та інвестиційними ресурсами; гнучким реагуванням на зміни світової кон'юнктури та, відповідно до цього, диверсифікацією виробництва, максимально відстоюючи реалізацію національних інтересів заради економічної безпеки та високих стандартів життя населення [1].

Рівень міжнародної конкурентоспроможності країни визначається за різними методиками. Світовий економічний форум (World Economic Forum) запропонував Глобальний індекс конкурентоспроможності (GCI), який бере до уваги мікроекономічні та макроекономічні основи національної конкурентоспроможності і включає зважене середнє значення великої кількості різних компонентів, а саме: державні, суспільні й приватні установи; макроекономічна стабільність; охорона здоров'я і початкова освіта; вища освіта і професійна підготовка; ефективність ринку праці; ефективність ринку товарів і послуг; розвиненість фінансового ринку; технологічний рівень; розмір ринку; рівень розвитку бізнесу та інновації [2].

За цим Індексом у 2017-2018 роках Україна посіла 81 місце серед 137 країн світу, покращивши свою позицію на чотири пункти у порівнянні з минулим роком. Згідно з даними дослідження, Україна погіршила свої позиції у 4 з 12 основних показників. Найбільше втрачено (на 13 пунктів) за складовою «Ефективність ринку праці». Також Україна зазнала втрат за оцінкою інноваційної складової Індексу на 9 пунктів, інфраструктурної – на 3 пункти та за складовою, що характеризує вищу освіту та професійну підготовку, – на 2 пункти. Залишаються найгіршими позиції: за оцінкою міцності банків (130 місце), за регулюванням фондових бірж (134 місце), за якістю доріг (130 місце), за інфляційними змінами та за здатністю країни утримувати таланти (129 місце), за захистом права власності (128 місце).

Негативними факторами для ведення бізнесу у нашій країні визначено (в порядку зменшення): інфляцію, корупцію, політичну нестабільність, високі податкові ставки, складність податкового законодавства, нестабільність урядів, ускладнений доступ до фінансів, неефективну державну бюрократію, регулювання валютного ринку, недостатню освіченість працівників, погану етику робочої сили, недостатню здатність до інновацій, обмежувальне регулювання ринку праці, невідповідну якість інфраструктури, злочинність та крадіжки, низьку якість охорони здоров'я.

Для підвищення міжнародної конкурентоспроможності України необхідно [3]: визначити сфери відповідальності державних органів влади та громадських організацій щодо забезпечення реалізації стратегії побудови конкурентоспроможної моделі економіки; забезпечити сприятливі організаційно-правові умови функціонування бізнесу; активізувати діяльність держави та підприємницьких структур щодо розвитку інфраструктури в Україні; стимулювати приплив вітчизняних та іноземних інвестицій в стратегічні для України галузі економіки; заохочувати інноваційні процеси шляхом надання безпроцентних та пільгових позик та грантів як науково-дослідницьким інститутам та організаціям, так і окремим вченим, здійснення прямого державного замовлення на інноваційну продукцію, вжиття заходів на підтримку міжнародної науково-технологічної кооперації тощо; здійснення всебічного розвитку людського капіталу та підвищення фаховості трудових ресурсів.

Таким чином, Глобальний індекс конкурентоспроможності оцінює не тільки тренди економічного розвитку України, але й демонструє ефективність партнерства, побудованого між урядом та бізнесом. Подальші реформи у сферах інфраструктури, інформаційно-комунікаційних технологій, землеустрою, оподаткування, митної політики можуть суттєво прискорити просування України на кращі позиції в міжнародних рейтингах конкурентоспроможності. Усунення слабких сторін і нарощення конкурентних переваг вимагають розробки та реалізації системних заходів з боку уряду країни, органів влади та суб'єктів господарювання. Підвищення міжнародної конкурентоспроможності економіки України та перехід на інноваційний шлях розвитку є ключовими завданнями державної економічної політики країни.

Література

1. Антонюк Л.Л. Міжнародна конкурентоспроможність країн: теорія та механізм реалізації / Л.Л. Антонюк. – К.: КНЕУ, 2004. – 275с.
2. The Global Competitiveness Report 2017-2018 [Електронний ресурс] // World Economic Forum. – Режим доступу: <http://www.weforum.org/>
3. Конкурентоспроможність економіки України в умовах глобалізації / Я.А. Жаліло, Я.Б. Базилук, Я.В. Белінська та ін.; за заг. ред. Я.А. Жаліла. – К.: НІСД, 2005. – 388 с.

Наукова видання

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
В СУЧАСНИХ УМОВАХ

*Збірник наукових праць
за матеріалами III Усеукраїнської науково-практичної
Інтернет - конференції
(29-30 березня 2018 р.)*

Відповідальний редактор: *Соловйов А.І.*

Комп'ютерна верстка: *Макаренко С.М.*

Матеріали подано в авторській редакції.
За додержання норм авторського права, достовірність
наведених фактичних даних, посилань на джерела, імена
та назви несе відповідальність автор матеріалів